

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

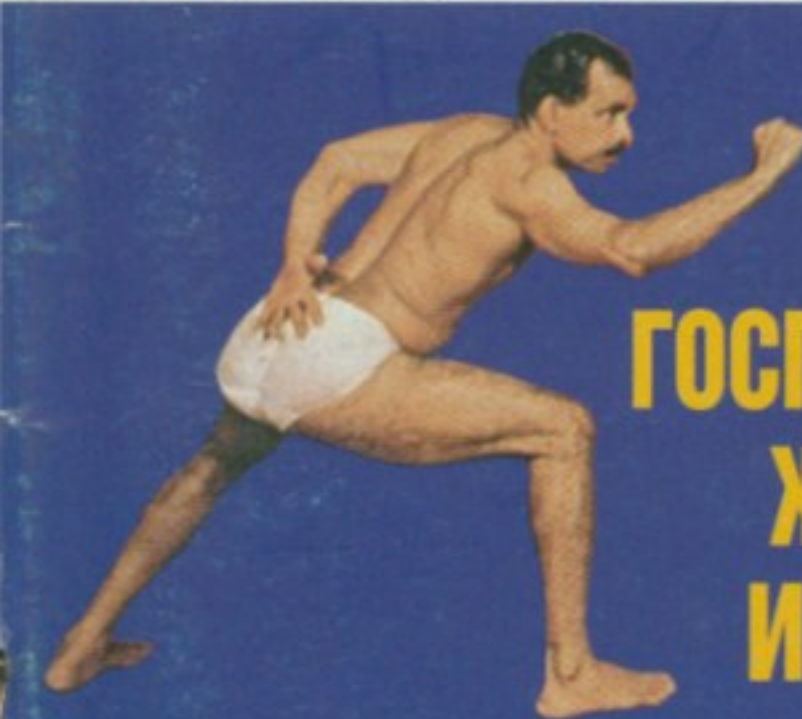
26. 1. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2868

BIH
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
500.00 SIT (2.09 EUR)
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-x
9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

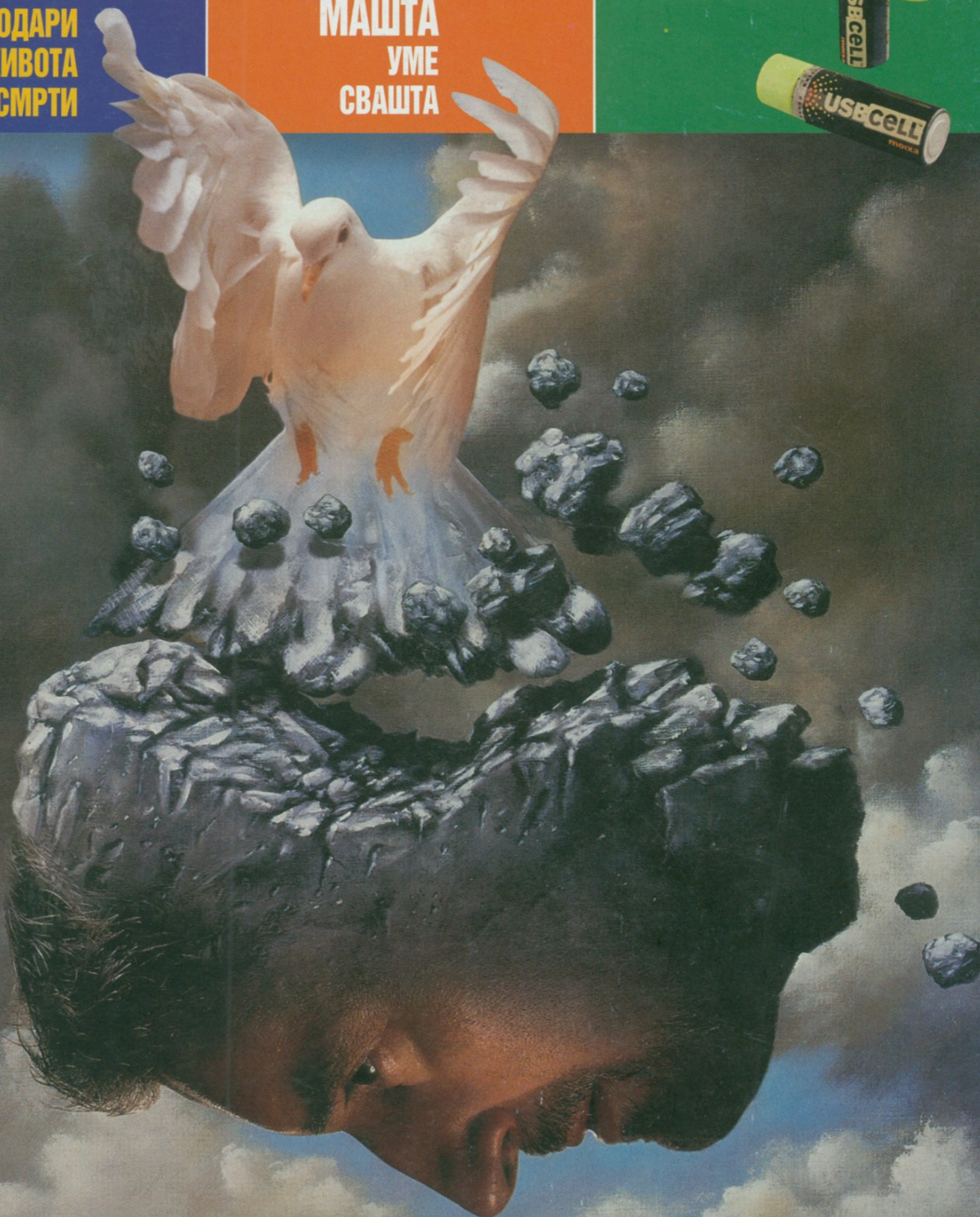
02868

ГОЛОРУКИ
ГОСПОДАРИ
ЖИВОТА
И СМРТИ

КАД
МАШТА
УМЕ
СВАШТА

HIGH TECH

За све од 7 до 107!

Риплеј

Веровали или не!

КОСА ОБЛИКОВАНА
У АФРО ФРИЗУРУ
ЧЕТРНАЕСТОГОДИШЊЕГ ЧОНА
СТЕРЛИНА БРАУНА БИЛА ЈЕ ТОЛИКО
ДУГАЧКА ДА СЕ ЛЕЧИО ОД ГЛАВОБОЛЕ,
А КАД ЈЕ ЈУНА 2006. ГОДИНЕ ОБРИЈАО ЗА
ЊУ ЈЕ ДОБИО 630,90 ФУНТИ КОЈЕ ЈЕ
ПОКЛОНИО У ДОБРОТВОРНЕ СВРХЕ.

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

ДВА НАЈВИША ПОЛОЖАЈА У ПОЉСКОЈ,
ПРЕДСЕДНИК И ПРЕМИЈЕР, ИМАЈУ
ЈЕДНОЈАЧАНИ БЛИЗАНЦИ ЛЕХ И ЈАРОСЛАВ
КАЗИНСКИ.

СЕДМОРО ДЕЦЕ ЗА САМО ТРИ ГОДИНЕ
РОДИЛА ЈЕ АНЂЕЛА МАГДАЛЕНА ИЗ ЛОС
АНЂЕЛЕСА.

10-1
Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТИ ли већ чули да...

••• да су девет кћери
врховног бога **Зевса** и богиње
Мнемосине (богиње памћења)
биле богиње уметности чија су
имена: **Талија** (муза комедије),
Уранија (муза астрономије),
Мелпомена (муза трагедије и
певања), **Полихимнија** (муза
химне и хорског певања),
Ерато (муза љубавног
песништва и еротике), **Клио**
(муза историје), **Калиопа** (муза
епског песништва), **Еутерпа**
(муза лирског песништва),
Тепсихора (муза плеса и
вештине играња). Почетна
слова њихових имена
ТУМРЕССЕТ на латинском дају
мисао Тада нека (по)греши!
(**ТУМ РЕССЕТ.**) Ово је древна
мнемотехничка фраза за
памћење имена ових девет
класичних муза. По Платону,
Сапфо је, због своје славе,
била десета муза ■

••• **један** од састојака у пре-
паратима за лечење бубрега
који се користе у древној ки-
неској медицини јесте и осу-
шени, самлевени *Syngnathidae*,
односно морски коњић ■

••• у **раним** годинама разво-
ја девојчице расту брже од
дечака. Девојчица од 7,5 го-
дина достигне три четвртине
висине коју ће имати као од-
расла, док дечак ту висину до-
стигне тек са 9 година ■

••• **јајна** ћелија највећа је
од свих ћелија у људском
телу. Има пречник од 0,1
до 0,2 милиметра и може
да се види голим оком ■

••• **просечни** становник Сје-
дињених Америчких Држава
током године поједе око 52
килограма меса, што је дво-
струко више од количине
исте намирнице коју поједе
један Европљанин ■

••• **људски** нос може да рас-
позна око 100.000 различитих
мириса. У обе ноздрве на-

••• **највећи** ктитор српске
државе краљ **Милутин**
за четрдесет година своје
владавине саградио је
исто толико цркава
и манастира – за сваку
годину по једну ■

лази се по једна ваздушна ко-
мора, не већа од палца. Свод
сваке коморе садржи око 25
милиона ћелија за мирис, а из
сваке ћелије избија око 20
длачица ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

World rights reserved.

ДУКЉАНСКА ДИНАСТИЈА

У средњем веку, српска племена створила су више држава. У приморју, најважнија српска држава била је Дукља (касније Зета), која се протезала уз море, од Скадарског језера и Бара до Которског залива. За разлику од српских земаља у унутрашњости, Дукља је имала праве утврђене градове попут Котора и Бара и развијену трговину. У унутрашњости, граница Дукље поклапала се с вододелницом између Дунава и Јадрана. Северна граница била је између извора Зете и Пиве, а источна у шумама лимског краја и у високим планинама на источној страни Скадарског језера.

Први познатији дукљански владар био је Јован Владимир, који се оженио Косаром, кћерком македонског цара Самуила, и који је проглашен за светог. Остала је легенда како је, посечен (1016. године), краљ узео своју мртву главу, скочио на коња и одјурио пут манастира свете Марије. Мошти светог Владимира данас се чувају у манастиру који Албанци називају Шин Јон (то јест свети Јован), а који се налази између градова Скадра и Елбасана. Тако овог свеца, првог познатог владара Дукље, поштују не само у нашим крајевима, него и у северној Албанији.

Следећи владар био је кнез Стефан Војислав, који је био први потпуно независни владар Дукље. Против њега Византинци су водили три неуспешна похода. У великој бици код Бара, 1042. године, дукљанске трупе поразиле су византијску војску и тако дуже време осигурале независност земље.

Као и Немањини синови Сава и Стефан Првовенчани, почетком 13. века, тако су и наследници Стефана Војислава – син Михаило и унук Константин Бодин – настојали да подигну ранг своје државе, као и црквене власти. Михаило је добио краљевску титулу 1077. године од папе Гргура VII, док је Бодин успео да од антипапе Клемента III испослује стварање латинске архиепископије у Бару 1089. године. Михаило је имао и византијску дворску титулу *протоспаатар*. Занимљиво је да је и хрватски владар Звонимир добио у исто време од папе краљевску титулу. Одлуку папе Клемента III касније су потврдиле и друге папе, попут Каликста II (1119–1124). У Цркви светог Михајла у Стону, на Пељешцу (данас у Хрватској), коју је подигао краљ Михаило, на ктиторском портрету он је приказан с круном.

Звукови неких дукљанских имена – Кочајар, Градихна, Грубеша, Првош – као да су сачували сећање на хуку вейрова у шумама и шашу око Висле и Дњестра, одакле су дошли далеки ђреци

Међутим, чињеница да су Срби имали краљевину још много пре крунисања Стефана Немањића, слабо је присутна у српској националној свести.

Ана Комнина, византијска принцеза и историчар, у свом познатом делу „Алексијада“ за дукљанског краља Константина Бодина каже да је „*веома ратоборан и подмукао*“, што значи да је имао успеха у борби с Византијом. Ромејима се он замерио много пута – први пут још у доба свог оца, краља Михаила, кад је подржао устанак бугарских бољара из Скопља против власти у Цариграду. У Призрену, 1072. године, као рођак некадашње породице цара Самуила, Бодин је био изабран за новог бугарског цара под именом Петар. Као подршку, отац Михаило послао му је одред од

300 војника које је предводио војвода Петрило. У бици с византијским намесником, Бодинова војска поразила је Византинце и заузела Скопље. Устанак се брзо проширио на север, од Срема уз Дунав све до Видина. Бодин је затим кренуо ка Нишу, али у противнападу Византинци су повратили Скопље и у зиму, у бици код Пауна на Косову, поразили су и заробили вођу побуненика. Као заробљеник, Бодин је прво боравио у Цариграду, одакле је одведен у престоницу провинције Сирије, Антиохију. Након многих перипетија, искористивши немире, одатле га је избавио краљ Михаило уз помоћ неких млетачких трговаца које је богато наградио.

Неколико година касније, у бици код Драча између Византије и Нормана, 1081. године, Ана Комнина бележи како је Бодин, сада званично византијски

вазал, своју војску држао по страни одмеравајући којој страни ће припасти победа. Кад је дошло до расула византијске војске, Бодин се са својим ратницима повукао. Са слабљењем Византије, Бодинова власт проширила се и на Рашку и Босну, где је своје рођаке поставио за владаре: жупане Вукана и Марка у Расу, а кнеза/бана Стефана у Босни.

Летопис попа Дукљанина

За разлику од епископа Раса, који је био подложен Охридској архиепископији, а преко њега патријарху у Цариграду, Дукља је била католичка земља у којој је црква била потчињена папи. Стварање Барске архиепископије одговарало је Риму јер је њеним постојањем сузбијан утицај Драчке митрополије која је била под утицајем Цариграда. Било је то прво високо црквено средиште у српским земљама пре времена светог Саве. У повељи антипапе Клемента III из 1089. године наводе се следеће епископије које су припадале архиепископу Бара: Бар, Котор, Улцињ, Свац, Скадар, Дривастан и Пилот у приморју. У унутрашњости се на читавом подручју српских земаља помињу само три епископије: српска, босанска и требињска, што указује на слаб развој христјанизације у унутрашњости у поређењу с приморјем, или на ограничен утицај Рима на прилике у том подручју. Док је борба Срба за слободу од

Византије поговарала снажењу латинске цркве, нарочито у приморју, у Дукљи, ипак је црквени утицај истока у српским земљама био јачи од западног.

Бодин је још једном био у византијском ропству, сада као краљ. Намесник Драча Јован Дука у огорченим борбама против Боди-

на из Дукље и жупана Вукана из Рашке успеће да Србе „истисне из градова које су посели и да силно робље пошаље цару”. У једној крвавој бици 1090. године, он је победио Бодина и заробио га. Бодин ће се и овога пута врло брзо ослободити византијског ропства, али ће од тада изгубити вољу да ратује с Византијом. Унутар владарске породице почињу све оштрији унутрашњи сукоби за које „Летопис попа Дукљанина” првенствено оптужује једну жену: Бодинову супругу Јаквинту.

У 12. веку вести из Дукље, док је нису заузели рашки велики жупани, биле су веома ретке. Главни извор за то раздобље је „Летопис попа Дукљанина” (или „Барски родослов”), дело домаћег порекла за које се, међутим, ни до данас са сигурношћу не зна прави аутор, нити кад је настало. „Летопис” садржи и хронику породичних борби између Бодинових наследника у току којих се смењује велики број владара, а чије постојање није могуће утврдити. Нејасност прича и лош латински језик писца „Летописа” већ више од једног века задају муке генерацијама наших историчара и филолога. Реконструисати историју Дукље на основу „Летописа” било би исто као кад бисмо историју средњег века у Србији писали на основу народних предања и песама.

Дукљанска „леди Магбет”

Ипак, као и народне песме, „Летопис попа Дукљанина” садржи и поједине тачне податке утопљене у море легенди и измешаних, неповезаних предања. Према попу Дукљанину, краљ Михаило, Бодинов отац, имао је не мање од 11 синова. Михаилев брат краљ Радослав имао је

ДУКЉАНСКА ДИНАСТИЈА

 осам синова, а његов син Бранислав – шест синова, које летописац набраја по имену. Нека од тих имена – Кочапар, Градихна, Грубеша, Првош – као да су сачувала сећање на хуку ветрова у шумама и шашу око Висле или Дњестра, одакле су дошли далеки словенски преци.

Дукљански летописац помиње многе мушкарце и само једну жену – странкињу, кобну и злу. Била је то краљица Јаквинта, жена краља Бодина, која је наводно одговорна за многе од невоља које су задесиле владарску породицу и земљу. Бодинова жена (потврђено историјска личност) била је кћи норманског вође Архирица из града Барија. Венчање Бодина и Јаквинте, обављено 1081. године, било је покушај повезивања српских и норманских интереса у борби против Византије. Но, Јаквинта је ускоро почела да намеће своје интересе. „Краљ Бодин би побијеђен као Ирод од Иродијаде”, с гнушањем пише летописац. Јаквинта је навела Бодина да затвори а затим и погуби

КАКО ЈЕ КРАЉ БОДИН ОСВОЈИО ДУБРОВНИК

.....Кад је краљ чуо да су ови похитали у Дубровник, сакупивши војску, стигне до овог града и ојсједне га, па поче да га осваја. Тада браћа и синови кнеза Бранислава, као и они који су били са њима, излазећи наоружани из града, свакодневно су чинили велике покоље над војском краља Бодина. Једнога дана кад су изашли и многе побили и ранили, Кочапар бацивши копље прободје и убије неког козара кога је краљица многа волела. Кад је то видела краљица, одмах расиљете косе па поче жестоко се тучи у главу... Тада краљ, разбешњен, подигнувши мач, нареди да се пред градом Дубровником и на очиглед њихове родбине одсече глава кнезу Браниславу, његовом брату и сину, надовезујући тако убиство на вероломство. Тада епископи и опати који су били дошли да моле краља да им се не одсеку главе и да између њих остваре мир, видећи да су они већ убијени, многа су жалили што су закаснили да дођу и почеше жестоко осуђивати и трдити краља због тога што се покорио жељи своје жене и што је убио своју браћу. Краљ се одмах покајао и торко је плакао, па пошто су му они били браћа, нареди да се часно сахране. Тада епископи и опати, узевши њихова телеса, сахране их с великим почастима у манастиру св. Бенедикта на острву које се налази пред Дубровником... У међувремену, краљ узе Дубровник и ту сагради тврђаву. Потом се врати у Скадр...”

(Из Летописа попа Дукљанина)

пред Дубровником своју браћу од стрица Бранислава, и његовог сина Предихну, и Градислава.

Краљ Бодин умро је око 1101. године и сахрањен је код Скадра, у Цркви светог Сергија и Вакха, која носи исти назив као и цариградски манастир у коме је у младости, након бугарског устанка, боравио као сужан. Владао је двадесет и шест година. Наследио га је син Михаило – али не задуго. Борбе у породици су се распламсале, владари су се често смењивали, у династијске сукобе умешао се и жупан Вукан из Рашке. Власт у Дукљи полако се топила сама од себе, а краљевска титула претварала се у празну реч.

У породичним борбама након Бодинове смрти Јаквинта је наставила по своме. Следећи на реду био је краљ Владимир, Бодинов братанац, који је „волео мир и са свима га је одржавао”. Долази до сукоба између рашког великог жупана Вукана, некадашњег Бодиновог вазала, и дукљанске краљице Јаквинте. Вукан је, наиме, поразио претходног краља Доброслава „у бици на ријеци која се зове Морача” и дао своју кћерку за жену краљу Владимиру. Јаквинта је, „наведена савјетима неких најгорих људи, који усвојили бијаху и непријатељи жупана Вукана” отровала Владимира. Међутим, ни бивши краљ Доброслав, који је претходно чамео у оковима, није прошао много боље. Њега Јаквинтини људи „ослијебе и кастрирају, па пошашу у манастир”. Најзад је Јаквинта постигла оно што је желела: да за краља буде изабран њен син Ђорђе, због

кога су изгледа и била почињена сва претходна злодела. Међутим, Ђорђа је недуго затим свргла византијска војска. Он је побегао у Рашку, а његову мајку стигла је заслужена казна. Она „би ухваћена код Котора и одведена у Цариград, где је и умрла”. Тако је завршила дукљанска „леди Магбет”.

Након седам година изгнанства у Рашкој, приповеда даље „Летопис попа Дукљанина”, бивши краљ Ђорђе сакупио је војску и кренуо на рођака, краља Грубешу. У боју пред Баром Грубеша је убијен, а Ђорђе се вратио на престо. Али, не задуго. Није му помогло ни то што је, по византијском обичају, ослепео два своја рођака како не би могли да се боре за престо. Потпомогнути Византинцима, грађани славног краљевског града Котора су се побунили и цела земља од Скадра до Требиња се подигла и збацила Ђорђа. Поп Дукљанин приповеда како је тада краљ Ђорђе побегао у Црмницу и тамо једно време лутао од немила до недрага, а онда се склонио у једну тврђаву. Сви су га напустили и нико није хтео да му пружи уточиште. „Тада су они који су се сматрали пријатељима и веома блиским краљу, и који су јели његов хлеб, подигли против њега пошчињено људство. И на превару га ухватили и тако предали Ромејима који га одведоше у Драч.” После тога, окованог Ђорђа, у пратњи стражара, послали су у Цариград. Потом су се племена састала и поставила за краља Градихну који, примивши краљевство, поче праведно да влада народом. „Он заиста беше бојобојљив и бољубив човек, милостив и сажалив, заштитник и бранилац удовица и сирочади, и у својим поданицима одликовао се сваком добротом.”

Породична сага овде се не завршава: ратовање се наставља с променљивом срећом, све до дана кад ће се у дукљанско приморје спустити рашка војска чији се вођа звао велики жупан Стефан Немања. Његов нећак кнез Михаило, потомак старе дукљанске династије, морао је да се уклони „притиснут стричевима”. Титула краља Дукље задржала се једно време у саставу српске државе. Тако су краљеви Дукље били и Немањин син Вукан и син овог последњег Ђорђе. Касније, уместо старог назива Дукља, преовладава назив Зета која ће, током владавине Немањића, бити област која је додељивана на управу наследнику српског престола ■

Душко Лојандић

Илустровао Драган Максимовић

С ДОБИТНИКОМ **ЗАБАВНИКОВЕ** КЊИЖЕВНЕ НАГРАДЕ

ГАЛОП ГОСПОДАРА СВЕТА

Првом објављеном књигом „*Rex mundi*”
Данијел Илић улетео је попут цунамија
(роман објављен у библиотеци „Талас” „Филипа
Вишњића”) у свет литературе намењене младима...

У образложењу судијске пенторке, у овом случају пресудне тројке, наглашено је, пре свега, да „*Rex mundi*” у себи носи све одлике добре литературе, без обзира на то што је то прво објављено дело овог аутора. Роман је већ вођен од почетка до краја, ликови и догађаји

изнијансирани а језик стилски уједињен. Уз то, ово је и својеврсно маштовито путовање у средњи век, данас – на тај начин – готово изгубљено у свету књижевности, посебно оне намењене младима. У роману се у назнакама могу назрети и трагови Валтера Скота и Умберта Ека, али је ово пре и изнад свега рукопис Данијела Илића, по много чему нов у нашој литератури.

А ко је, заправо, Данијел Илић? На крају књиге исписана је најкраћа могућа биографија: „Данијел Илић рођен је у Београду 1961. године. Завршио је Правни факултет у Београду. Ово је његова прва књига.” И ништа, ама баш ништа више. (Вероватно ће одсад бити много, много више.)

И онда је клупко почело да се одмотава. Илић већ четрнаест година ради као сарадник истражног судије Окружног суда у Београду, још као основац почео је да ишчитава све што је везано за средњи век, у ретким паузама на обали земунског Дунава, где станује, пребива по жицама гитаре с вером да ће на неком од таласа (роман је, иначе, објавило Издавачко предузеће „Филип Вишњић” из Београда у својој библиотеци „Талас”) дојездити јунаци неке нове приче, неки други господари и слуге, догађаји намештати једни друге.

Откуд и зашто баш прича смештена у 13. век? Зашто баш делом у

Danijel Ilic

Ако би, неким случајем, додељивање 28. по реду „Забавникове” књижевне награде намењене најбољем делу за младе објављеном у години за нама могло да се прокријумчари у спортску рубрику каквог дневног листа, потписник ових редова би мирне душе у наслову или поднаслову, сасвим свеједно, написао нешто попут: „Узбудљиво финале” или „Одлука у надокнади времена” или... Јер, било је неизвесно до самог краја. Од педесет приспелих дела, њих једанаест ушло је у ужи избор. И то све списатељски ас до аса, попут Давида Албахарија, Владимира Андрића, Матије Бећковића, Милована Данојлића, Игора Коларова, Јасминке Петровић...

Петочлани жири (драмски уметник Горица Поповић, председник, есејиста Божо Копривица, професор др Зоран Петровић, дописни члан САНУ, Растко Ћирић, графичар и професор на Факултету примењених уметности, и новинар Петар Милатовић, у име редакције) у најужи избор уврстио је следећа дела: Кампоманију Драгана Ж. Бабића, Ово је најстрашнији дан у мом животу Јасминке Петровић, Кућу хиљаду маски Игора Коларова, Дај ми крила један круг Владимира Андрића и *Rex mundi* Данијела Илића.

„Да бих испоштовао време радње свог романа, исписао сам га руком, с гумицом на врху оловке.”

ДОСАДАШЊИ ДОБИТНИЦИ

За 1979.
Гроздана Олујић
„СЕДЕФНА РУЖА
И ДРУГЕ БАЈКЕ”

Енес Кишевић
„МАЧАК У ТРАПЕРИЦАМА”

За 1980.
Анто Станичић
„ГАЛЕБОВО ГНЕЗДО”

За 1981.
Љубиша Ђокић
„ПОЗОРИШНА БАЈКА”

За 1982.
Јоже Хорват
„ОПЕРАЦИЈА СТОНОГА”

За 1983.
Милован Витезовић
„ШЕШИР ПРОФЕСОРА
КОСТЕ ВУЈИЋА”

За 1984.
Павао Павличић
„ТРОЈИЦА У ТРЊУ”

За 1985.
Градмир Стојковић
„ХАЈДУК У БЕОГРАДУ”

За 1986.
Палма Каталинић
„АЊА ВОЛИ ПЕТРА”

За 1987.
Владимир Стојшин
„ШАМПИОН
КРОЗ ПРОЗОР”

За 1988.
Дамир Милош
„БИЈЕЛИ КЛАУН”

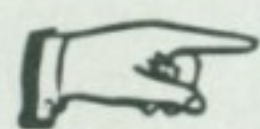
За 1989.
Петар Пајић
„МАШТА СВИХ
ГАВРИЛОВИЋА”

За 1990.
Бранко В. Радичевић
„ПРИЧЕ
О ЖИВОТИЊАМА”

За 1991.
Вук Церовић
„ХРАБРИ ДЈЕЧАК ДРОЊО”

седам

Шкотској, односно Француској? И због чега баш *Rex mundi* (Краљ света)? Зашто баш катари, богумили а, на крају, чак и јачаху Апокалипсе?

Одговор је, чини се, посве искрен, какав је и код свих писаца чије прво објављено дело добије награду, несвесних да сад испишу нову биографију, да више нису сами.

– Догађаји и одређене појаве и личности средњег века одавно ме заокупљају и веру-

јем да ми је о њима прилично тога познато. Тако сам сазнао и за област, кнежевину Лангдок, „Јужну земљу”, тамо око Марсеља, коју су насељавали албижани, огранак верске секте катара (грч. чисти) који су проповедали сиромаштво цркве, односно везу човека и бога без посредника. Њихови свештеници службу су могли да обављају и у пољу, и у амбару, где год се затекну. Били су другачији, права јерес, па не чуди што су их прогонили и католичка, а и православна црква, попут богумила у Босни који се налазе и у мом роману... Они су, иначе, веровали у постојање два бога. Један је добри бог, бестелесан, чисти дух, творца свега материјалног, односно свега доброг што постоји на земљи и њега су звали Бог љубави. Други је зао бог, Бог узурпатор, творца свега материјалног који оличава све зло овог света. Њега су звали *Rex mundi* или Краљ света. То су чињенице, историјски подаци... У свој роман убацио сам измишљене личности, али су ти догађаји могли управо тако да се одиграју, посебно у време тог IV крсташког рата који је прогласио папа Инокентије III, а напад на градове јужне Француске предводио војвода Анри од Тулуза...

Романом галопирају витезови, и они племенити али и плаћеници, гуркају се свештеници, плете се паукова мрежа око љубави и издаје, смех се гуши у сузама, лете запаљиве стреле, али и огромне стенчуге на утврде, гори се на ломачама али и прашта, а све то, и још много више, из дуго скриваног рукописа на прашњавом танком пергаменту (не сме се испустити из вида да је писцу Илићу истрага званично занимање) сазнаје усвојени наследник главног јунака романа. На крају, како и ваља у сваком добром литерарном штиву, следи потпуни обрт, велеобрт. Радознали читалац као да добија неочекиван ударац у стомак. Нокдаун. Можда је неки нови *Rex mundi* опет међу нама. Уз верну пратњу четворице Јахача...

За крај ове кратке приче о овогодишњем добитнику „Забавникове” књижевне награде није наодмет скокнути на почетак романа. На посвету: „Мојој Бранкици...”

– Моја Бранкица је моја супруга, не само мој први читач, него и особа која ме је, кад год сам посумњао да то што пишем могу и знам, непрестанце бодрила. Она је, иначе, по занимању медицинска сестра и уме с инфузијом. Ова је била, и јесте, посебна... Мислим, инфузија... ■

Петар Милатовић
Снимио Жељко Синобад

КАД МАШТА УМЕ СВАШТА

СТВАРА У ПЕТ

Пет научних открића

1. Старењем се постаје креативнији.

То тврди Елконон Голдберг, неуропсихолог са Универзитета у Њујорку, који је открио да, захваљујући искуству које човек годинама стиче, мозак проблеме решава чешће путем предосећаја (интуиције) користећи леву хемисферу мозга више него у младости.

2. Генијална идеја не наилази изненада и ниоткуда.

Реч је о збиру ситних блеска свести, постепеном сазревању више несавршених идеја. Психолог Р. Кејт Сојер са

Универзитета у Вашингтону дошао је до овог закључка проучавајући роковнике, забелешке и друга сведочанства која су му послужила као историјски доказ стваралачких поступака који су сазревали, на пример, код браће Рајт, Чарлса Дарвина, песника Томаса Елиота, сликара Џексона Полока и других познатих стваралаца.

3. На стваралачки дух утиче околина у којој живимо.

А да би схватили у којој мери је важан овај утицај, Стефани Вајт и њени сарадници са Универзитета у Калифорнији проучавали су песму птица. Показало се да је рад мозга

За 1992.

Слободан Станишић
„ТАНГО ЗА ТРОЈЕ”

За 1993.

Драган Лакићевић
„МАЧ КНЕЗА СТЕФАНА”

За 1994.

Мирјана Стефановић
„СЕКИНО СЕОЦЕ”

За 1995.

Борка Живић
„МРМОР И БЕС”

За 1996.

Миленко Матицки
„СВИРКА”

За 1997.

Драган Лукић
„СВАКОДНЕВНЕ ПЕСМЕ”

За 1998.

Светлана Велмар Јанковић
„КЊИГА ЗА МАРКА”

Весна Алексић

„ЈА СЕ ЗОВЕМ ЈЕЛЕНА ШУМАН”

За 1999.

Драгомир Ђорђевић
(постхумно)
„СЕЋА ЛИ СЕ ИКО”

За 2000.

Ранко Рисојевић
„ИВАНОВО ОТВАРАЊЕ”

За 2001.

Владимир Андрић
„ПУСТОЛОВ”

За 2002.

Игор Коларов
„АГИ И ЕМА”

За 2003.

Радивој Богичевић
„У ТРКУ ЗА ЈЕЛЕНОМ”

За 2004.

Дејан Алексић
„ПУСТОЛОВИНА
ЈЕДНОГ ЗРНА КАФЕ”

За 2005.

Миодраг Зупанц
„БАЈКА ИЗ БУЏАКА”

МАШТВО СЛИКА

код зеба другачији кад певају из задовољства него кад то мужјак чини да би привукао женку. У првом случају ове птице показују много већу маштовитост.

4. Људи који говоре два језика креативнији су.

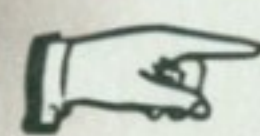
Неуролошка истраживања која су се тицала коришћења језика открила су да упоредно размишљање и повезивање чињеница и израза на два језика која нека особа познаје и говори, мозак таквих људи чини маштовитијим, а при

том су и толерантнији према другим особама и појавама које их окружују. До тог закључка дошао је Алберто

Оливерио са Института за неурологију Медицинског факултета у Риму.

5. Мозак генија мање је активан али делотворнији и бржи у уобличавању мисли.

Ово је само један од многих закључака до којих су дошли Рекс Јунг, психолог са америчког института Мајнд, и Ричард Хајер са Универзитета у Калифорнији. Они су применили најсавременије технолошке напаве да би установили каква је веза између интелигенције неке особе и облика и величине мождане грађе. Ова двојица научника открила су и да постојање веће количине сиве масе у неким деловима мозга код мушкарца доводи до израженије интелигенције, док код жена нема никакве разлике ■

Пет начина да подстакнете стваралачки дух

1. Заборавите на идеју да је геније усамљени чудац.

Напротив, он стално мора да се одмерава и упоређује с другим себи равним људима, јер brainstorming („размена замисли“) помаже рађању нових. Творац ове технике Алекс Фикни Осборн писао је о томе још 1953. године у књизи „Примењена машта“, а то потврђују и нека најновија истраживања као што је оно с одсека за друштвену психологију Универзитета у Мадриду из 2005. године, које говори о вези између квантитета и квалитета.

2. Радите много.

Р. Кејт Сојер у својој књизи наглашава да човек не може постати успешан стваралац на неком пољу рада ако га претходно добро не упозна. Дакле, пре него што, рецимо, постанете добар музичар, сликар или физичар, морате да научите све што је у вези с том струком. Овај психолог саветује да се сем рада повремено треба и забавити, јер решење неког задатка често долази док се мисли на нешто сасвим друго.

3. Вежбајте мозак

Читајте, учите неки нови језик, посветите се некој уметничкој техници. Како истиче неуропсихолог Елконон Голдберг, производња неурона у организму траје читавог живота, али може и да се повећа ако се додатно подстакне. Ко има богатији унутрашњи живот развија више неурона и нервних веза. Осим тога, мозак с густо испреплетаним неуронским везама отпорнији је на дегенеративне болести.

4. Слушајте класичну музику.

На основу истраживања на групи студената, Гордон Шоу и Френсис Рошер са Универзитета у Калифорнији још 1993. године установили су да слушање музике В. А. Моцарта утиче на интелигенцију човека. „Ефекат Моцарт“ није широко прихваћена научна чињеница, али су 2004. године и други амерички научници потврдили претпоставку да музика делује на стварање нових веза између неурона, па мозак ради боље и брже.

5. Опустите се.

Биолог Кендејс Перт, која је своју књигу „Молекули емоција“ посветила пептидима, ланцима аминокиселина који чине основу биохемијских токова приликом настанка људских осећања, тврди да је веома важно научити како да се управља сопственим осећањима да би се боље живело, али и да би се брже мислило. Самим тим човек обогаћује стваралачки дух ■

Пет чувених реченица

1. У науци се до великих открића долази на три места: у аутобусу, у купатилу и у кревету.

Волфганг Колер (1887–1967), филозоф и психолог, један од заговорника маниристичке психологије (Gestalt)

2. Тајна креативности састоји се у вештини прикривања сопствених извора.

Алберт Ајнштајн (1879–1955), физичар и математичар, добитник Нобелове награде 1921. године

3. Не постоји велики геније који није и помало луд.

Аристотел (384–322. године пре наше ере), филозоф античке Грчке, Платонов ученик и учитељ Александра Великог

Пет књига које је корисно прочитати

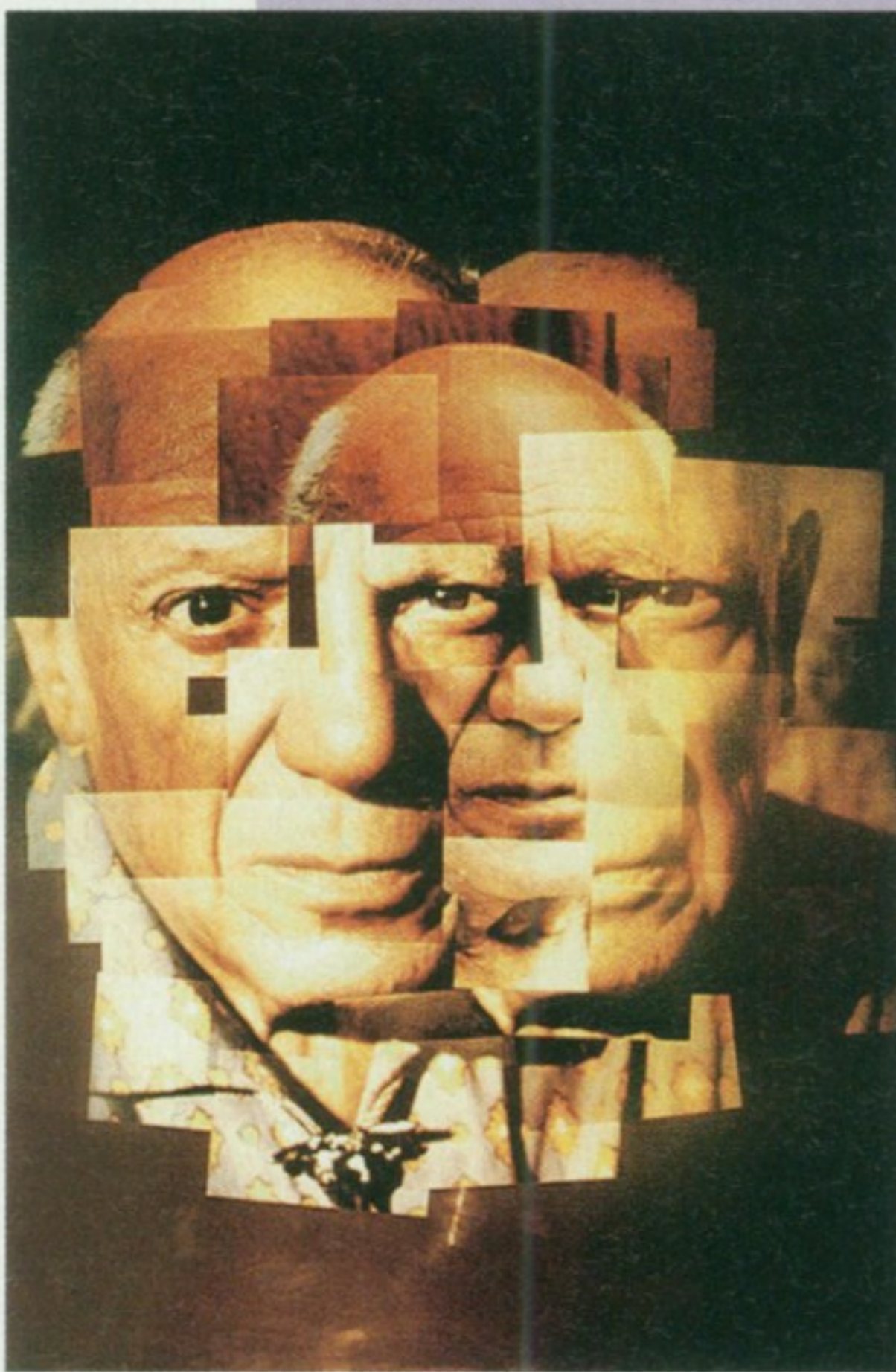
1. **Алберто Оливерио:** „Како се рађа нова идеја. Интелигенција, креативност и геније у доба опште растресености“. Главна теза: геније се рађа, али и одржава помоћу рада и дисциплине.

2. **Мајкл Гелб:** „Геније који је у теби. Научите да мислите као десет најреволуционарнијих мозгова у историји“. Главна теза: подражавањем генија и ви можете то постићи.

3. **Елконон Голдберг:** „Парадокс мудрости. Како свест јача док мозак стари“. Главна теза: зрео мозак може да рачуна на додатни „погон“, а то је искуство.

4. **Ненси Андреасен:** „Стваралачки ум. Неуролошки склоп једног генија“. Главна теза: развој стваралаштва кроз векове.

5. **Р. Кејт Сојер:** „Објашњење креативности. Наука о људским иновацијама“. Главна теза: како на креативност гледа психолог који је радио на стварању видео-игрица

Пабло Пикасо, сликар с хиљаду лица.

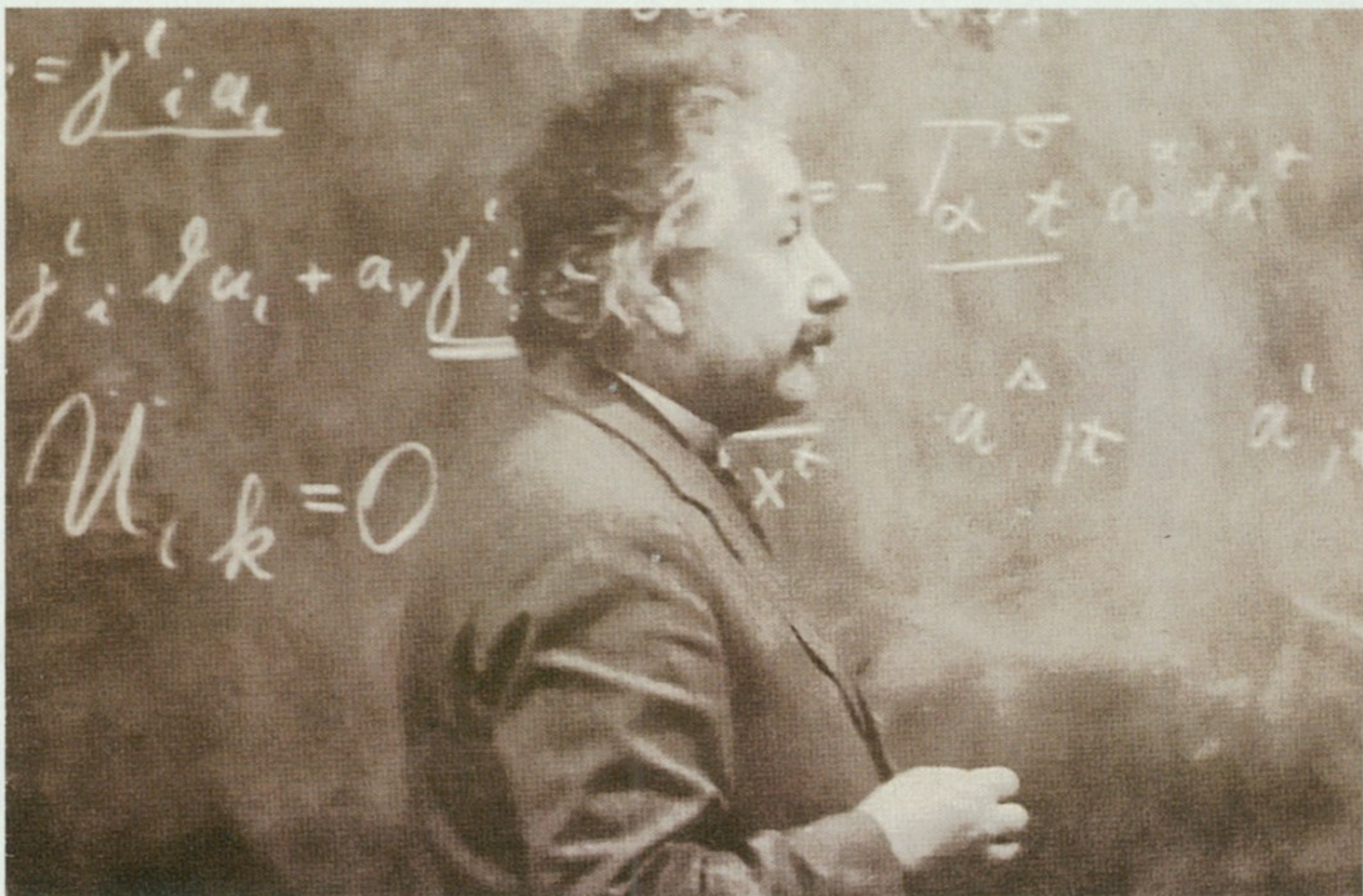
4. Сва математика овог света не може да надокнади недостатак стваралачког ума.

Микеланђело Буонароти (1475–1564), сликар, вајар, архитекта и песник италијанске ренесансе

5. Права креативност често почиње тамо где престаје језик.

Артур Кестлер (1905–1983), мађарски писац и новинар јеврејског порекла ■

З. М.

Ајнштајн пред студентима Принстонског универзитета

КАЛАРИПАЈАТУ, ПРЕТЕЧА СВИХ БОРИЛАЧКИХ ВЕШТИНА

Каларипајату се сматра најстаријом борилачком вештином на свету. Данас се учи још само у Кераки, држави на југу Индије.

ГОЛОРУКИ ГОСПОДАРИ

ЖИВОТА И СМРТИ

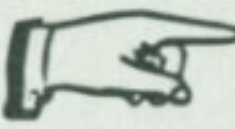
Описана као „јединствена способност одабраних, прочишћене душе и снажног, окретног тела” да једним ударцем убију, и једним додиром руке лече, чудесна борилачка вештина каларипајату, најстарија на свету, ишчезла је из сећања и живота људи

Керала, једна од држава Индијске уније, смештена је на југозападу полуострва Декан. О њој се мало зна. Невелика, слабо развијена, никада није побуђивала посебну пажњу чак ни својим природним лепотама уз океан и богатством растиња које је украсило седам брежуља-

ка на којима се простире главни град Тривандрум.

Али, однедавно све више намерника стиже у престоницу пространих, мирних улица ниских зграда. Не долазе ту да би се дивили лепоти источњачке културе већ због необичне школе борилачке вештине по имену каларипајату. У њој се, како

се прича, чудесним вежбама јачају и исцељују душа и тело. Води је педесетседмогодишњи Балахандар Наир.

Школа је новооснована, али борилачка вештина је древна, најстарија на свету, поникла на тлу Керале. Ипак, потпуно је непозната. За каларипајату, или краће калари,

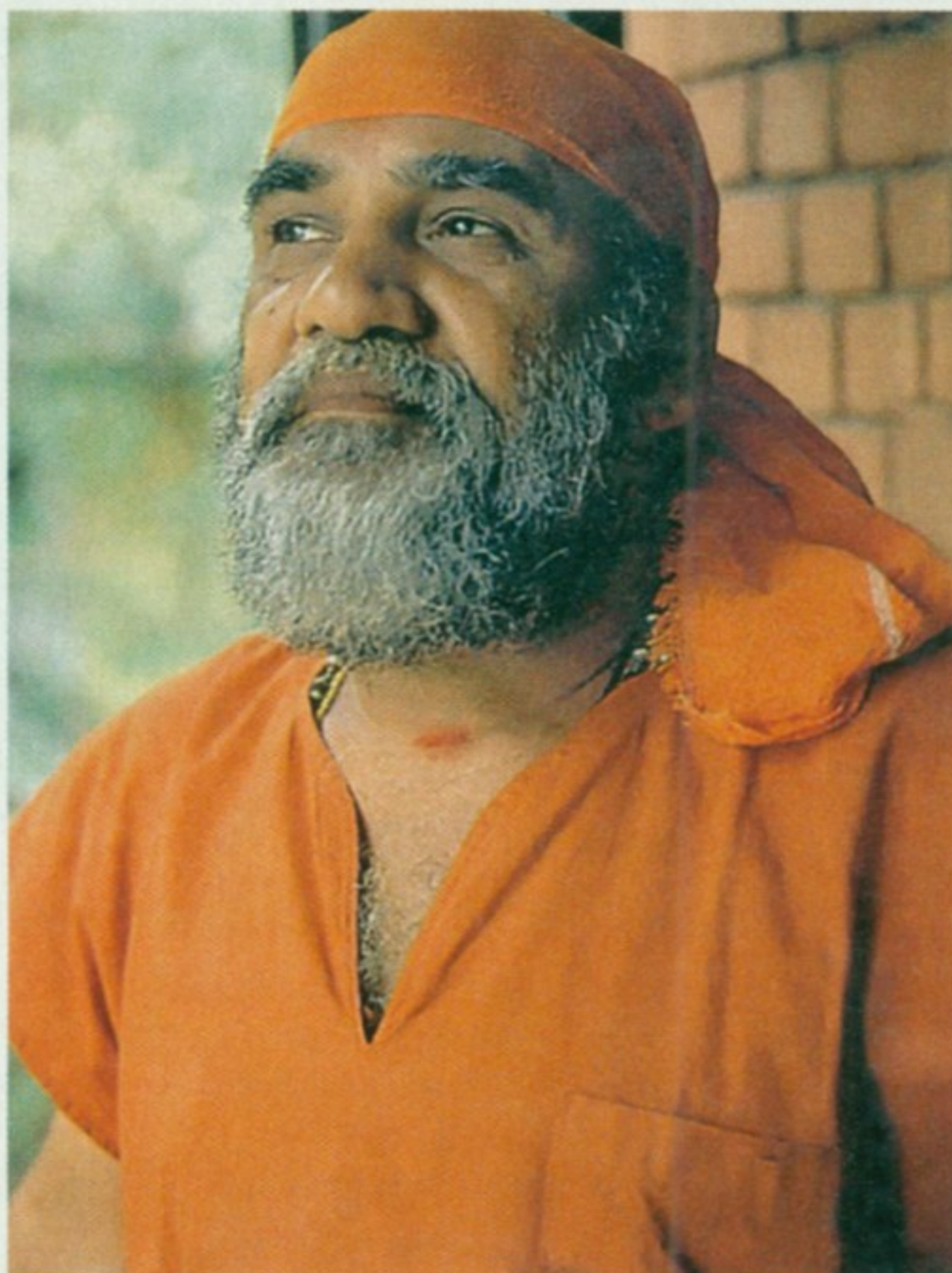
—једанаест

☞ готово да нико ни-
је чуо, ни поклони-
ци борилачких вештина,
али ни већина житеља с ју-
га Индије. Као да никада
није постојала, претеча
свих вештина ишчилела је
у заборав.

Јединствена способност одабраних

А доказа о њеном постоја-
њу има још у древним књи-
гама. У збирци „Данур Ве-
да”, насталој у време од
1200. до 600. године пре на-
ше ере, написаној санскри-
том на палминим листови-
ма, уз разне мудрости и зна-
ности, верско-филозофска
и песничка дела, описана је
и необична борилачка ве-
штина као „јединствена спо-
собност одабраних, прочи-
шћене душе и снажног,
окретног тела”.

**Балахандар
Наир
врхунски је
мајстор
каларија**

да користе владари три кра-
љевства с данашњег тла
Керале. У борби за пре-
власт, владари Ћера, Чола
и Пандија ратовали су на
необичан начин, сукобом го-
лоруких бораца, својих по-
даника, на омеђеном тлу.
Отуда и потиче назив кала-
рипајату (Kalarippayattu), ко-
ваница два појма – калари и
пајату, што у слободном
преводу с малајаламског је-
зика, којим се говори у Ке-
рали, значи место или поди-
јум за вежбање и вежбе с
оружјем.

Иако је калари била добро
чувана тајна, према извору
из 12. века, за њу је сазнао
млади Буда који је путовао
преко Хималаја. Вештину
бораца Декана, укључујући
и њихову способност да до-
диром на „тачке живота” ле-
че разне болести, због којих

**Највеће умеће је борба голим рукама, најмоћнијим
оружјем каларипајату бораца. Један стисак
или чак додир прста може да обори
противника на тло или да га убије.**

„Одабрани” су, како се за-
кључује и из других написа,
могли да буду само науком
и вером просвећени да би,
захваљујући својим духов-
ним особинама, могли да
управљају и оним телесним.
А покрети њиховог тела –
окретања, скокови, трзаји
руку и ногу – били су оку не-
ухватљиви. Тако обучени,
„одабрани” су били несавла-
диви борци, с оружјем али и
без њега. Упућени и у тајне

древне медицине, по-
знавали су све аку-
пресурне и акупунк-
турне тачке на људ-
ском телу, првен-
ствено 12 смртоно-
сних, те су једним
ударцем или снажни-
јим притиском прста
могли да убију или па-
ралишу противника.

Ту вештину „ода-
браних”, нарасе је-
динствену, почели су

**Једна од вештина
каларипајатуа јесте
и необичан начин
преношења енергије
с једне особе
на другу. Такво
стицање снаге за
много је лековито.**

су у легенди названи „господари живота и смрти”, Буда је пренео у Кину.

Тако су на каларипајату засноване све друге источњачке борилачке вештине. Али, у бурним временима која су у Индију довела бројне освајаче, од Персијанаца, Грка, преко Хуна и Турака до Европљана – Холанђана, Француза и Енглезе, каларипајату је почео да изумири. Борци убојитих покрета истребљивани су, а њихове школе разаране.

У славу свих гуруа

Ипак, понека је остала. У њима су, у потаји, држани часови обуке борилачке вештине каларипајату. Из једне од њих потекао је и Балахандар Наир. Жељу да каларипајату врати у живот, али са свим обележјима древног наслеђа, спровео је у дело. Школа коју је отворио има десетак ученика и изгледом и учењем одише прошлошћу.

У унутрашњости школе налазе се подијуми за вежбање, калари. Сваки је, баш како налажу стара правила, укопан у земљу 1,2 метра, и протеже се од истока ка западу дужином од 12 метара а ширином, од севера ка југу, 6,5 метара. У југозападном делу каларија налази се путару, степенасто постоље које симболизује седам особина које мора да савлада сваки борац. То су вигнеса – **снага**, чанинга – **стрпљење**, вишну – **способност командовања**, вадугашка – **духовност**, тадагуру – **увежбаност**, кали – **изражавање**, вакаста пурушу – **изоштрење слуха**. Ту је и гурутара, место на коме непрекидно гори лампа, што на језику народа Керале и значи, у част сећања на све гуруе древне вештине. У угловима су статуе бога Шиве или богиње Багавати којима се сваки дан пре почетка вежбања приноси цвеће, вода и тамјан. У средини сваког подијума налази се анкам, издигнута платформа за посматраче борбе.

Обука је напорна и дуготрајна. Да би се постао мајстор каларипајатуа није довољна само храброст већ и спремност на одрицање од свакодневних задовољстава. Пут води кроз сложено филозофско и верско учење, медитације, спознавање древне медицине и стално

вежбање. Оно се састоји од четири дела – вежбања тела, вежби са штаповима, металним оружјем и борбе голим рукама.

Под вежбањем тела подразумева се постизање изузетне савитљивости сваког дела тела од врата до пете, савршена брзина покрета, окрета и скакања, али увек вођених вољом. Тек кад се успостави равнотежа „увек младог тела а старог ума”, дакле задивљујућа брзина и управљање сваким покретом тела и промишљеност, примењује се борилачко оруђе.

Штапови који се користе у борби различите су дужине. Курувади се једва виде у шакама, а кетукари су дугачки и зазвижде кад се великом брзином завитлају кроз ваздух. Ота је необично оруђе налик на латинично слово S, с чвором на крају, направљено од најтврђег дела стабла индијске урме и предвиђено је за нападе на нервни систем. Метално оружје, ангатар, састоји се од мачева, ножева, копаља и штитова и међусобно се комбинују. Урими је најнеобичнији мач на свету. Оштар са обе стране, савитљив као трака, обавијен је око струка борца, а одатле се нагло и лако извлачи кад треба задати смртоносни увод.

Ипак, најопасније оружје каларипајату бораца јесу њихове руке и прсти. Непредвидиво брзе, непогрешиво само једним ударцем или снажним притиском прста у неку од нервних тачака на телу, могу да оборе човека на земљу или да га убију.

Али, Наир и његови следбеници не примењују смртоносне захвате. Определили су се да буду само господари живота и очувају успомену на заборављену славну прошлост. У потпуности владају сваким својим покретом тако да се борбе завршавају без иједне огреботине, а руке користе за лечење мигрене, астме, пробавних, желудачних и нервних тегоба мештана и намерника који долазе да се диве њиховој вештини.

Тек да покажу да имају и оне друге моћи, понекад, на растанку приликом поздрављања, само овлаш госту прстом притисну место на длану између палца и кажи-прста и изазову полусатну одузетост целе руке ■

С. Делибашић

toplo oko srca

McBacon™ & Domaćinski krompir

i'm lovin' it™

89981

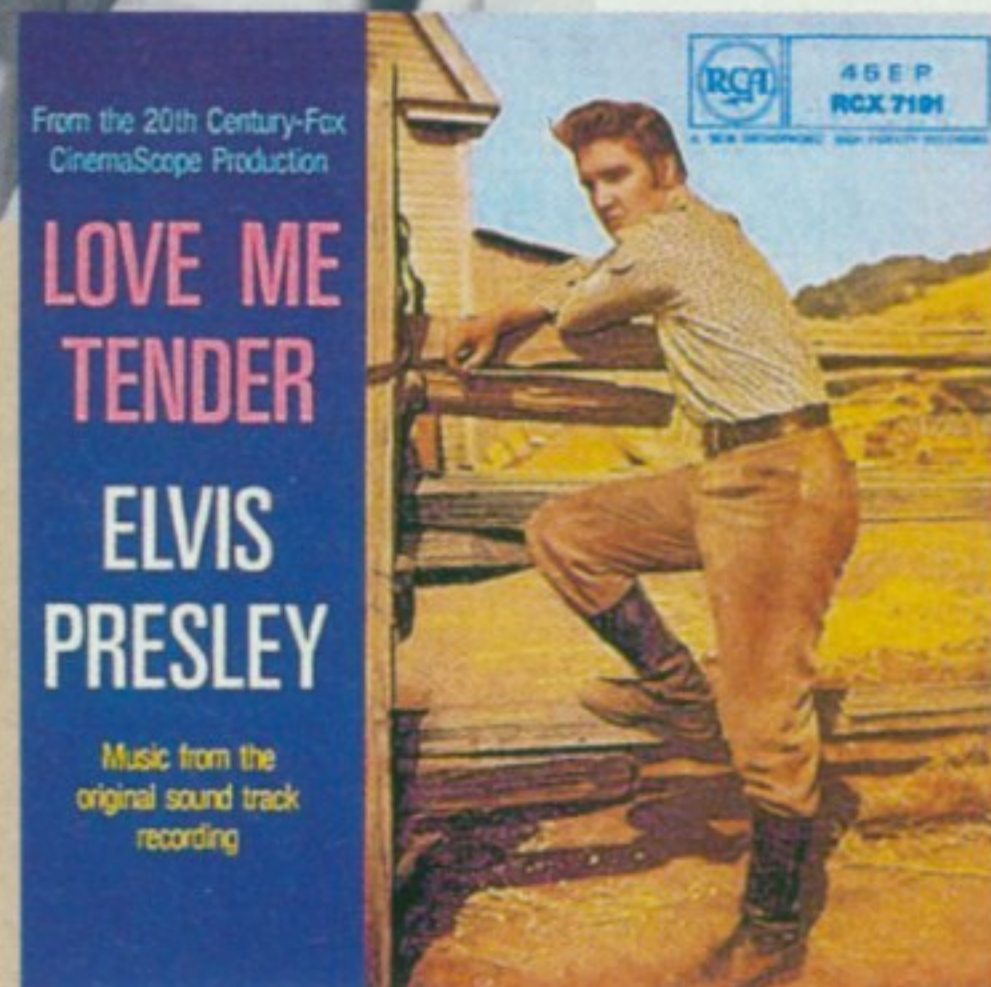
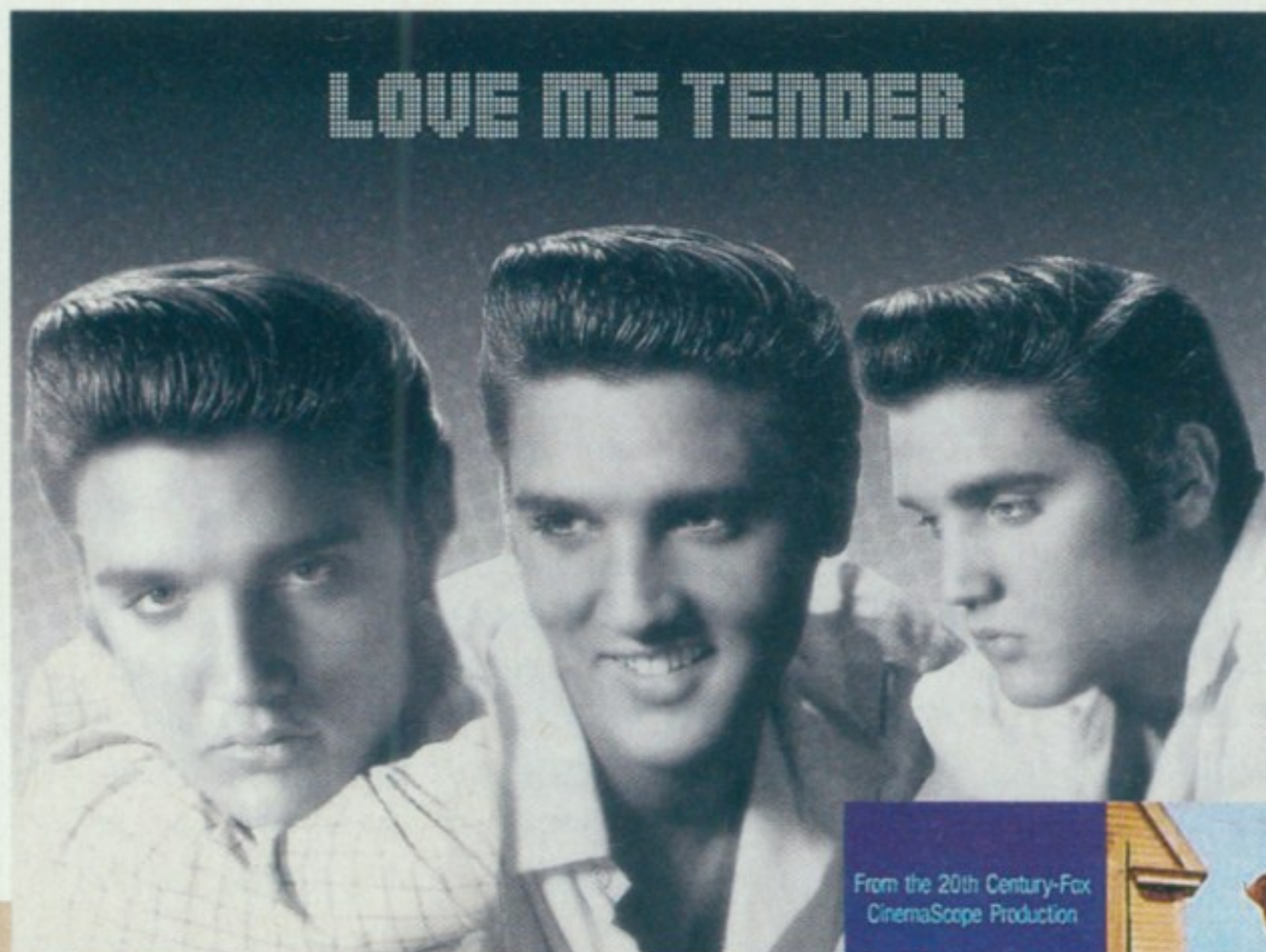

ЗЛОЧИНИ И КАЗНЕ

Крајем 2005. године у осамдесет осам земаља у свету укинута је смртна казна, док је у једанаест задржано право на погубљење само у случају изузетно суровог злочина. У тридесет земаља, у којима смртна казна званично није укинута, последњих десет година нико није погубљен. Међутим, у Кини је 2004. године извршено 3400 смртних казни, што је више од деведесет одсто у укупном броју погубљења широм наше планете ■

АУСТРАЛИЈСКИ ЕЛВИСИ

Тридесет година после смрти Елвиса Преслија, његови поклоници у Аустралији одлучили су да одрже фестивал у знак сећања на музичког великана. Чак сто четрдесет седам Елвисових имитатора, у препознатљивим белим оделима, са зализаном косом и тамним наочарима, на позорници су заједно отпевали хит „Love Me Tender”. Занимљиво је да је међу имитаторима био и сам председник општине, иначе Елвисов ватрени обожавалац ■

ЗУБАРСКА ОСВЕТА

Један енглески зубар осветио се на најсуровији начин пацијенткињи која се жалила на његов рад.

Наиме, кад је осамдесетседмогодишња старица дошла у зубарску ординацију, почела је с врата да виче на зубара како му треба одузети дозволу за рад јер јој је претходни пут лоше поправио зуб. Захтевала је да јој одмах поправи још два зуба. Уз помоћ медицинске сестре, зубар је силом поставио бакицу на зубарску столицу и без анестезије јој извадио оба зуба. Узалуд је викала из свег гласа – зуби су били извађени. „Тако ће научити да се не буни!”, рекао је зубар који је већ сутрадан избачен из званичног удружења стоматолога ■

НАПРЕД НАШИ!

У Грацу је 2003. године први пут одржано Светско фудбалско првенство бескућника. Право да се појаве у националном дресу имали су сви мушкарци који живе на улици и који се издржавају продајом новина и осталих „сировина” које сакупе из канти за ђубре. Одиграно је 109 утакмица пред укупно двадесет хиљада гледалаца, а победник је била Аустрија – земља домаћин. Наредне године такмичење је одржано у Гетеборгу, у Шведској, и на победничком постољу нашао се тим бескућника из Италије. Ова земља освојила је златну медаљу и на светском првенству одржаном 2005. године у Единбургу, у Шкотској, где су се такмичиле тридесет две државе. Прошле године у Кејптауну, у Јужној Африци, победили су бескућници из Русије, а тек ће се видети ко ће се ове године наћи на победничком постољу на првенству које ће се одиграти у данској престоници ■

ВИШЕ ОД ДЕСЕТ ВЕКОВА СРЕЋЕ

Лутрија се, како се наводи у појединим енциклопедијама, први пут појавила у Кини за време владавине династије Хан у 2. веку пре наше ере. Један део новца прикупљеног од игре на срећу употребљен је за грађење Великог кинеског зида. За ову врсту игре знало се и у Француској, у време владавине краља Франсоа I (1515–1547). „Ла лото” је игра на срећу која је била позната у Фиренци, и 1530. године први пут учесници су као награду добијали новац. А у Енглеској је, по налогу краљице Елизабете I (1533–1603), 1567. године основана прва државна лутрија ■

ВАЖНО ЈЕ ЗВАТИ СЕ МАКС

Кад у њујоршком Централ парку власник позове свог пса по имену Макс, постоји велика вероватноћа да му дотрчи туђ четвороножац. Наиме, предани статистичари бележе да су љубитељи кучића и прошле године својим љубимцима најчешће давали баш то име. Од 101.274 дозволе за држање паса издате прошле године у Њујорку, 1228 било је са именом Макс. Следе Лаки (Срећко), Принсес (Принцеза), Роки и Бади (Другар). Занимљиво је да се Њујорчани углавном опредељују за мешанце, а од расних паса најомиљенији су лабрадор ретривери и немачки овчари. Иако би по закону сви пси који се шетају на јавним местима морали да имају уредне папире, верује се да је уписана само једна петина укупног броја четвороножних становника Велике јабуке ■

НЕУКИ ТУРИСТА

Тоби Гут, двадесетједногодишњи младић из Берлина, одлучио је да новогодишње празнике проведе у Сиднеју са својом девојком.

Резервисао је карту преко Интернета и на пут је кренуо 30. децембра прошле године. Радовао се што ће четири недеље бити с девојком коју је упознао преко „чета” и уживати у аустралијском лету. Имајући на уму да путује у топлије крајеве, није понео топлију одећу.

Али, Тоби Гут је слетео на сасвим други континент удаљен од Аустралије хиљадама километара. Наиме, на његовој авио-карти крајње одредиште јесте било Сиднеј, али у америчкој држави Монтани. Тек кад је Гут стигао у место Билингс у Монтани и требало да се укрца на локални лет до малог града од пет хиљада становника, схватио је да ће одлетети у погрешан Сиднеј.

Збуњен и укочен од хладноће, јер је на себи имао само танку јакну, младић је на аеродрому у Билингсу морао да проведе три дана. Постиђен, позвао је родитеље и објаснио им какву је грешку направио, а потом сачекао да му пошаљу новац – шестсто евра колико је морао да плати карту до (правог) Сиднеја ■

Илустровала
Светлана
Кнежевић

СЛЕПА НАРОДНОГ

Година је 1815, а место дешавања – Земун. Постарија слепа жена стоји испред цркве и пева уз гусле, док народ који је пошао на службу застајује не би ли ослушнуо. Многи су поседали и слушају како Живана у десетерцу приповеда о подвигу Марка Краљевића који је у сукобу са дванаест Арапа спасао „робињу девојку“:

*„Плану Марко као ватра жива,
Пак он скочи на ноге лагане,
Довати се Шарца великога,
За се баци Богом посестриму,
Три пута је опаса појасом,
А четвртом од сабље кајасом,
Пак потрже сабљу оковану,
Те потера дванаест Арапа;
Не сече и по грлу бијелу,
Већ и сече по свилену пасу;
Од једнога двојица падају,
Од дванаест Марко начинио,
Од дванаест двадест и четири.“*

Неки од „приложника“ остављају мало ситниша, да се нађе слепој жени. Међу онима који уживају у продорном гласу ове певачице седи и Вук Стефановић Караџић и бележи речи које ће, три године касније, објавити у „Српском рјечнику“. Већ 1833. године, Вук ће у „четвртој части“ „Народних српских пјесама“ записати шест песама које је чуо од ове жене: „Како се крсно име служи“, „Ко крсно име слави оном и помаже“, „Марко Краљевић и Алилага“, „Марко Краљевић и 12 Арапа“, „Љутица Богдан и војвода Драгија“ и „Вучко Љубичић“. Слепа жена која је Вука снабдела овим дивним песмама, остала је у народу упамћена као слепа Живана, али то је било оно што данас зовемо уметничко име. Да је имала личну карту у њој би писало (додуше још не на Вуковој азбуци) – Живана Антонијевић, „родом однекуд из Србије, живи у Земуну“. Вук доноси свега неколико детаља о овој певачици:

у време кад ју је упознао (1815. године), „седела је у Земуну, а као слепица ишла је чак и по Бугарској“. Неколико година касније, Вук ће забележити и да је Живана била стара кад су се упознали, али Вук је у време првог сусрета имао свега 28 година. Шта је за човека од непуних 30 година била „стара жена“?

Из преписке реформатора наше азбуке и његових пријатеља из Земуне историја бележи да је слепа Живана имала и ученицу Јецу и да су обе умрле почетком 1828. године. „А и Јеца слепица умрла је пре четири дана у порођају“, јавља Вуку Василије Василијевић 19. јануара 1828. године, „а њена мајсторица баба Живана отишла је пред њом 14 дана; сад нам већ нема ко певати овде у Земуну, већ ако би откуд са стране дошао.“

Какав је био живот жене чији је хлеб била песма и која је пре двеста година за живот морала да зарађује певајући народу. Да не заборавимо, 19. век није био благодан према женама које су скитале по целој земљи (а Живана је путовала и по „иностранству“) и приповедале уз гусле.

„Слијепци ради прошње иду једнако по свему народу од куће до куће, и пред сваком кућом испевају по једну пјесму, па онда ишту да им се удијели, а ће их ко понуди онђе пјевају и више; а о празницима иду к манастирима и к црквама на саборе и на панађуре, па пјевају по читав дан“, казује Вук Караџић у предговору првој књизи „Српских народних пјесама“. Како Вук није оставио много података о „слепицином животу“, професори Видо Латковић и Владан Недић, који су се бавили његовом заоставштином, покушали су да из Живаниних стихова сазнају нешто из њене биографије. Народни певач увек додаје понешто песми коју казује, па су ова два врсна познаваоца Вуковог дела поредила исте песме које је Вук забележио од слепо Живане и од других певача. Да ли је могуће да је у песми „Ко крсно име слави оном и

*Живана Антонијевић,
у народу позната као слепа
Живана, једна је од
народних певача који су
свој хлеб зарађивали
певајући од врата до врата.
Неке од најлепших песама
Вук Стефановић Караџић
чуо је од ње. А она је у тим
песмама сакрила траг
о свом животу, својој
прошлости и пропалим
сновима, а за нас сачувала
изглед патријархалне
породице и обичаја
с почетка 19. века*

помаже“, Живана нехотице открила место свог рођења? Код других певача, место где се догађа радња ове песме је град Сењ, док га је Живана заменила Соколом, градом поред Дрине, који гуслари ретко помињу. Неки историчари тврде да је слепа Живана своје родно место забележила у песми „Марко Краљевић и 12 Арапа“, где се јунакова посестрима удаје у Рудник, у кућу Диздарића. Светозар Матић зато сматра да је могуће да је Живана родом оданде: „Како певачи воле да своје место уплету у песме о старим јунацима, могло би бити да је Живана од Рудника, и да је знала за неку кућу Диздарића.“ Живописне градске сцене у њеним песмама – чаршија у песми „Ко крсно име слави ономе и помаже“ и суђење код кадије у песми „Марко

ЧУВАРКА БЛАГА

Илустровао
Тихомир
Челановић

Краљевић и Алил-ага" наводе на поми-
сао да је она живела у неком граду у
Србији коме су Турци давали изрази-
то обележје. Живана је у својим песма-
ма, вероватно нехотице, оставила и
траг о својим путовањима. У песмама
„Женидба Тодора од Сталаћа” и „Мар-
ко Краљевић и вила” она је навела пра-
вац свог кретања: Смедерево, Добра-
вица, Морава, Пожаревац, Мироч пла-
нина, Пореч, Брегово на Тимоку и Кра-
јина видинска.

Ако је веровати онима који су проу-
чавали Вукову заоставштину, слепа
Живана је у песмама које је предала
Вуку уткала и нешто од својих патри-
јархалних схватања и веровања јер је
често приповедала о крсној слави, по-
родичним везама и уздизала светињу
побратимства. Певајући о старим вре-
менима, Живана је сликар наше патри-
јархалне породице с почетка 19. века.

Кад год је имала времена да мења
речи песме и да је прилагођава свом
стилу, Живана је уносила понешто
своје – мало саосећајности према це-
латима, болећивост према Љутици
Богдану који је од војводе Драгије
отео на превару Шарца и убио му бра-
та... Она чак уноси и нови обрт у овој
песми, који не постоји у варијанти пе-
сме коју је Вук записао од других гу-
слара.

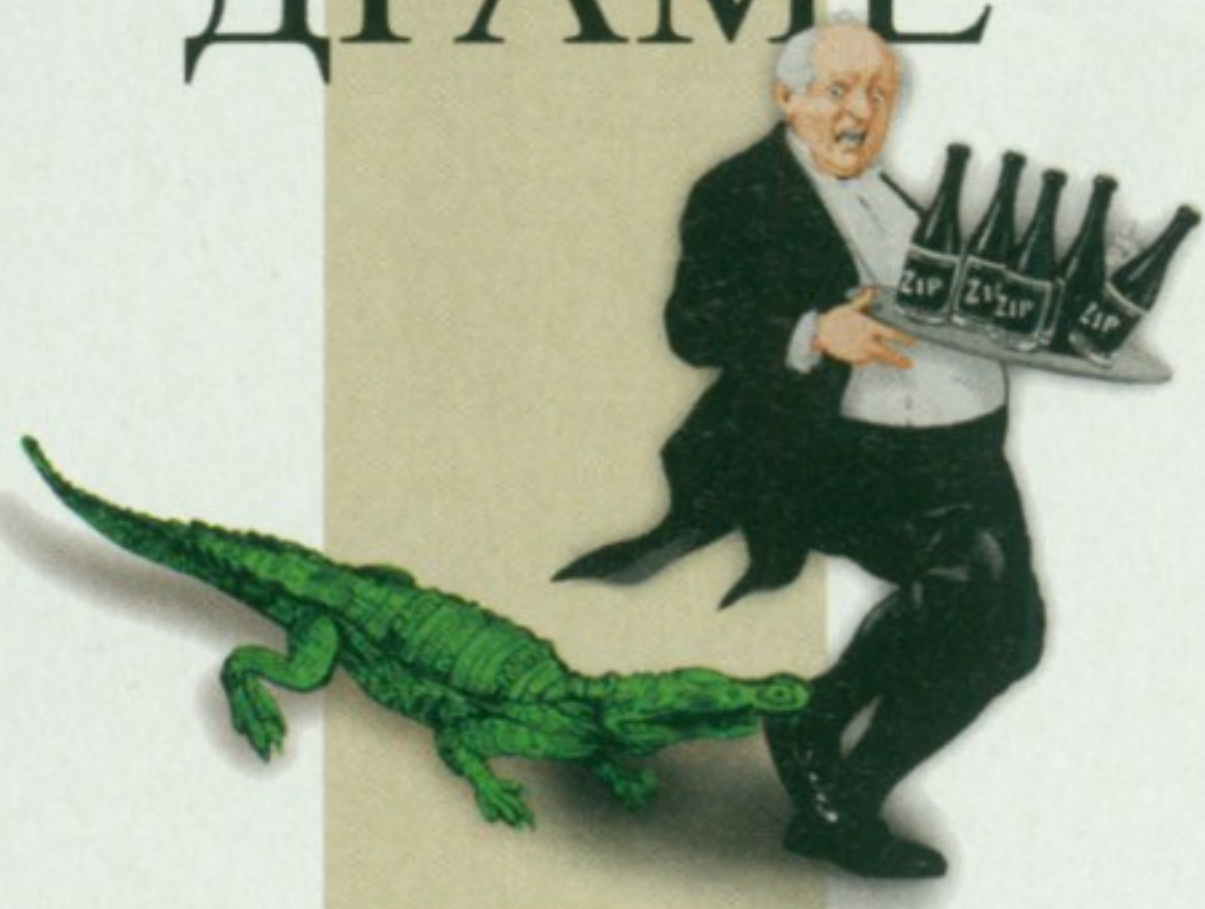
Како је Живанин стил посебан и са-
мим тим препознатљив, познаваоци
народних епских песама кажу да је
Вук вероватно од ове певачице забе-
лежио још неколико песама: „Марко
Краљевић и вила”, „Иво Сенковић и
ага од Рибника”, „Мусић Стефан”,
„Женидба Тодора од Сталаћа”, „Зида-
ње Манасије” и „Смрт војводе Кајице”.
Међутим, Вук је ове песме „на свијет
издао” у време кад „није полагао ра-

чун” од кога је стихове добио, па
Живанина ауторска права остају не-
потврђена.

Најболнији детаљ у биографији сле-
пе Живане сакривен је у песмама ко-
је говоре о родитељској љубави. С по-
себном жалошћу она пева о ускраће-
ном родитељству, откривајући тако
оно што је живот слепе просјакиње
луталице носио са собом – самоћу.
Владан Нерић тврди да је снагу за
стварање својих песама Живана до-
бијала управо из својих – изгубљених
очију. У песми „Зидање Манасије” не-
имар коме је цар извадио очи није ни
на тренутак клонуо духом, већ и да-
ље гради силне задужбине „без очи-
ју кано и с очима”. Да ли је Живана
овај део уградила у песму нехајно,
или је говорила о свом стваралачком
пркосу? ■

Милица Петровић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Неколико пуцњева одјекнуло је пустињом. Налазила сам се у четвртом по реду возилу, сасвим позади, с још три жене. Три наоружана мушкарца окружила су „ленд крузер“ на челу колоне. Наш водич, одједном веома напет, зграбио је левом руком кваку врата, десном пушке на седишту поред свог, мрмљајући нешто на арапском језику.

Као у лошем филму

Одмах ми је било јасно да смо упали у заседу и да ће нас отети. Прва мисао била ми је да побегнем, али сам увидела да то није могуће. Окренула сам се да погледам пут иза нас. Наше последње, пето, возило такође се зауставило. Још наоружаних људи пристизало је са свих страна. Драли су се и пуцали увис. Избројала сам их осамнаесторо.

Било је тачно три минута до 11 сати пре подне. Призор, с пустињом у позадини, подсетио ме је на неки другоразредни холивудски филм о Дивљем западу. Оно што се напољу одигравало деловало је сасвим нестварно. Само је прво возило нашег конвоја успело да умакне. У њему су се налазили наш вођа пута, једини водич који је говорио енглески и једини од свих путника који је говорио арапски. Они су могли да доведу помоћ.

„Ко је од вас Американац?“, строго је питао вођа наших отмичара, тридесетих година, продорног погледа, густе коврцаве косе. „Ко је из Америке?“, поновио је. Сазнали смо нешто касније да се младић зове Абу Хасан. Његово занимање за Американце није био добар знак. Седели смо на два ћебета испод неког дрвета. Иза нас није било ничег осим четири ниска, зе-

БИЛА САМ ТАЛАЦ

Година на измаку била ми је веома напорна, водила сам три запетљана посла као један од директора „Ренк Ксеркса“. Моја родбина живи на Новом Зеланду, а нисам желела да божићне празнике проведем сама у својој кући у Њујорку. Одлучила сам да отпутујем на неко топло, занимљиво место далеко од телефона и електронске поште. Изабрала сам Јемен.

Већ сам се била спаковала кад је 17. децембра 1998. године јављено да су Сједињене Америчке Државе и Велика Британија започеле четвородневни ваздушни напад на Ирак јер је Садам Хусеин поново одбио да сарађује с комисијом за проверу наоружања. Американцима је сада претила извесна опасност од исламских терориста, али Јемен је ипак био далеко од Ирака. Решила сам да путујем и за сваки случај понела сам оба пасоша – новозеландски и амерички.

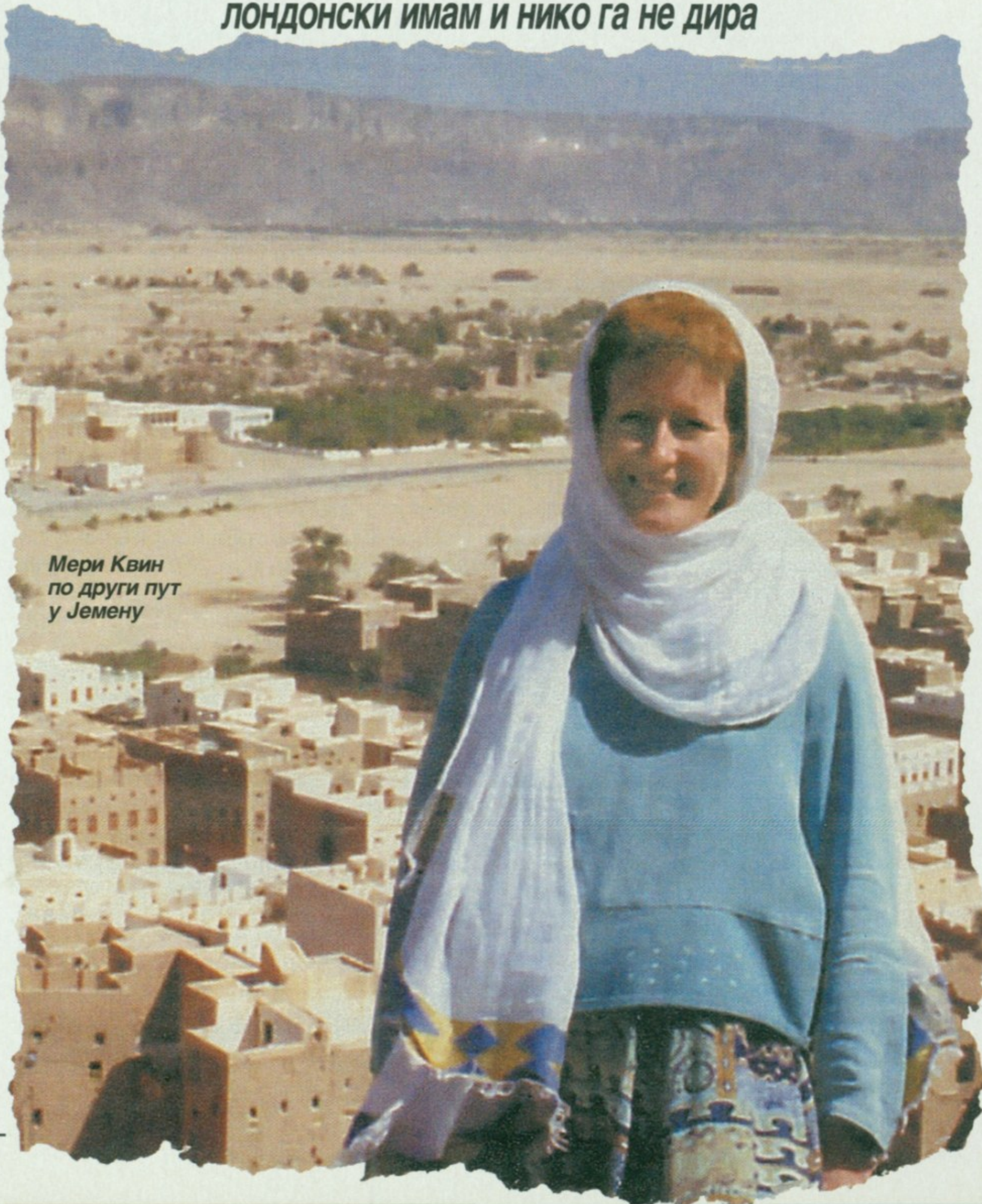
Пресекли нам пут

У Јемену сам нашла све чему сам се надала: дивно, плаво небо, куће шћућурене на врховима стена, камиле које лагано плове непрегледном пустињом, облакодере начињене од блата, дивне градове опасане зидовима у блиставозеленим оазама. У групи с којом сам путовала било је још 18 туриста, мушкараца и жена, већина њих Британаца, троје из Сједињених Америчких Држава и двоје из Аустралије. С вођом пута и јеменским возачима путовали смо у колони од пет „тојота ленд крузера“.

На дан 28. децембра пошли смо на пут дугачак 350 километара до лучког града Адена, јеменске престонице. Возећи се кроз голу лепоту пустиња провинција Шабве и Абијана, више пута смо се заустављали и излазили да бисмо се дивили врлетним висоравнима и дубоким кањонима. Главним путем којим смо ишли, кретало се доста камиона и аутомобила, па смо једва обратили пажњу на бели камион пун људи који се убацио између првог и другог возила нашег конвоја. То возило се, после неколико минута, поставило по-странце и наш други „тојота ленд крузер“ био је приморан да стане.

Осамнаест

Извукла сам живу главу. Четворо мојих сапутника није. Погинула су и два отмичара и један војник. Три отмичара ухваћена су жива, дванаест их је побегло у пустињу. Њихов вођа осуђен је на смрт и погубљен је. Абу Хамза још је лондонски имам и нико га не дира

Мери Квин
по други пут
у Јемену

мљана зида, међусобно паралелна, и једног високог око пола метра и довољно широког да се на њему стоји, управног у односу на она четири.

Пружила сам Хасану свој новозеландски пасош. Он и још двојица упоређивали су пасоше са списком путника. „Има ли још Американаца?“, питао је Хасан. Ово што се догађало све је мање личило на пљачку или племенски обрачун, честе појаве у Јемену. Нашим отмичарима на уму је очигледно било нешто сасвим друго и опасније.

Ко је овде Мери?

Отмичарима смо, пошто нам се нису представили, наденули имена по одећи коју су носили: Љубичаста Марама, Жуте Панталоне, Сива Кошуља, и томе слично. Понашали су се нервозно и неорганизо-

бранио, до жбуња тражећи скровито место за тоалет. Више им нисам била на видiku и помислила сам да бих могла да побегнем, само да ишчезнем у помрчини. Али, налазили смо се на југу Јемена где минска поља нису очишћена после грађанског рата 1994. године. Вратила сам се својој групи.

У поноћ су нас пробудили и дали нам да једемо – неко доста тврдо месо у необичном преливу и урме као слаткиш. Сутрадан ујутро у седам сати одвели су нас на друго место и рекли нам да поседамо. Отворила сам Толстојев „Рат и мир“, књигу купљену у последњем часу на аеродрому. Који сат касније стигао је један отмичар носећи нам кутије воћних сокова и бисквита. Не може се рећи да су нас морили глађу јер смо у току дана добили и банане, флаширану воду и тоалет-папир. Вратили су нам и торбе и накит.

Неки од туриста, Мериних сапутника у Јемену.

МУЦАХЕДИНА

вано као да не знају шта би даље. Помислила сам да бих ја боље од њих извела отмицу. Још се нисам плашила.

Жуте Панталоне говорио је прилично разумљив енглески језик и служио је и као преводилац. Наређено нам је да купимо боце с водом и торбе и шест отмичара повело нас је, у реду једно иза другог, кроз пространу долину и преко брда, па доле до корита пресушене реке. Ходали смо око 50 минута. Зауоставили су нас у сенци огромних стена изнад нас.

Абу Хасан нам се, чим смо поседали, обратио: „Ми смо муцахедини“, рекао је. „Ви лично нисте одговорни за бомбардовање Ирака, ваше земље јесу. Наши другови и саборци су у затвору. Чим их јеменска влада пусти на слободу, ми ћемо ослободити вас. Немате чега да се плашите!“ Док је говорио, један од отмичара бацао је ручну гранату из руке у руку. Како је мислио да се не бојимо?

Међусобно смо разговарали мало, шапатом. Све мушкарце из наше групе негде су одвели, једног по једног. У сенци стена остало нас је осам жена. Наредили су нам да им предамо своје торбе и накит. Пет минута касније Хасан се вратио. „Ко је овде Мери?“, питао је. Устала сам и у његовим рукама видела свој амерички пасош!

Неочишћена минска поља

„Рођена сам на Новом Зеланду, сви моји живе тамо“, рекла сам. „Пошто радим у Америци, морам да имам и амерички пасош.“ Хасан ми је пасош одмах вратио. Била сам само жена, чак ни права Американка. Нисам била вредна његове пажње и труда. Отмичари, имајући на уму јадну улогу жена у свом друштву, нису могли ни да замисле да међу нама, њиховим таоцима, има жена које су на челу великих предузећа и да, што се уцене тиче, вреде много више од својих мушких сапутника и сапатника. Касније сам сазнала да је „Ренк Ксерокс“ послао један од својих авиона да ме врати у САД.

Сви мушкарци из наше групе враћени су живи и здрави. У девет увече одвели су нас до места где смо затекли дугачак ред ћебади и своје вреће за спавање. Пре него што сам легла одшетала сам, нико ми није

После извесног времена зачула се пуцњава. „До ђавола!“, рекла сам другима, „изгледа да неко покушава да нас ослободи!“ Било је три минута до 11 пре подне. Тачно 24 сата откако су нас отели.

Били смо живи штит

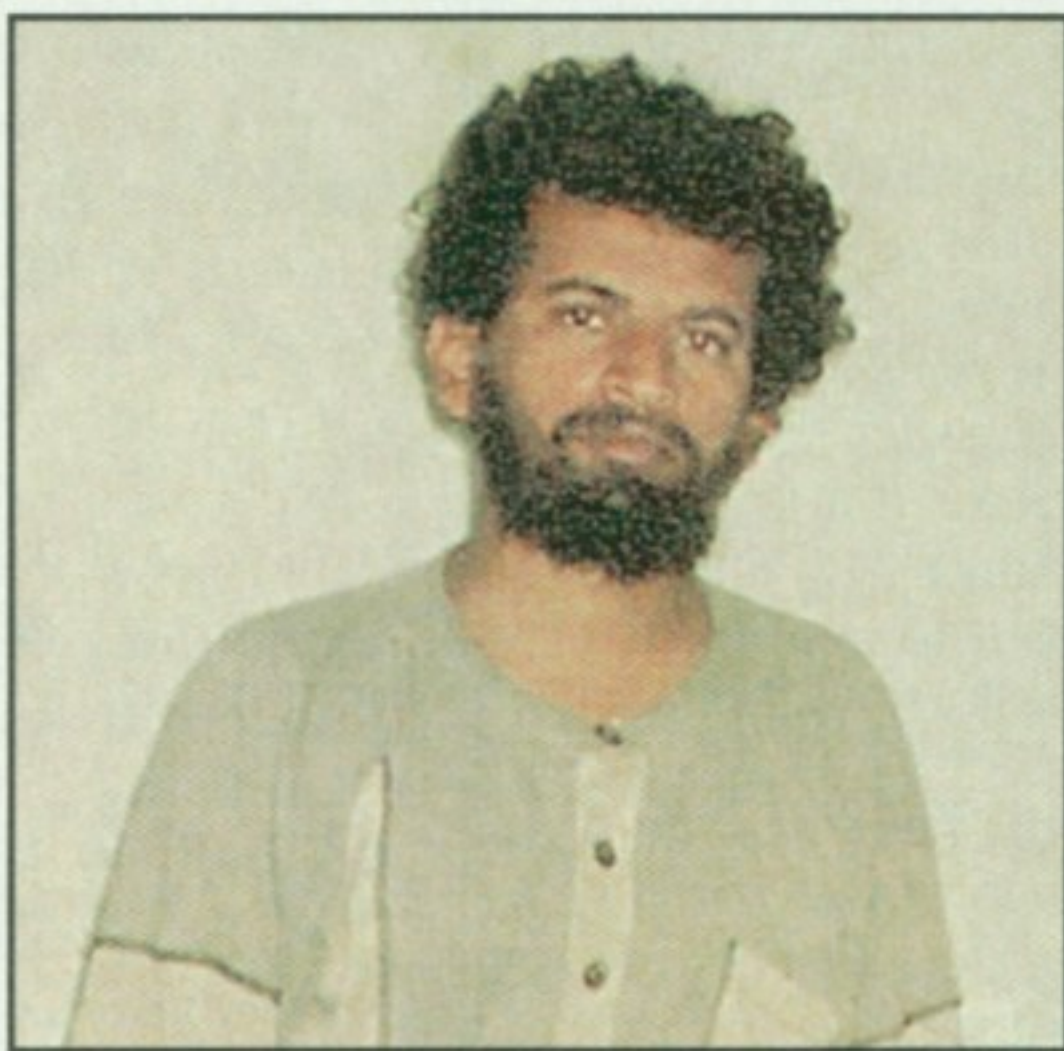
Пуцњава је изненадила и наше отмичаре. Дали су нам знак да кренемо и одвели нас натраг преко брда и кроз велику долину до земљаних зидова поред којих смо прошли раније. Само што смо им се приближили, бомба је пукла тачно изнад наших глава. Бацили смо се на земљу као по команди. Било је јасно да се налазимо на ватреној линији.

Наши отмичари нису били добро организовани, али нису били ни глупи: натерали су нас да се попнемо на зид с рукама подигнутим увис. Били смо им живи штит. И тако смо стајали око 10 минута док су нам меци фијукали око и изнад глава. „Као у филму“, помислила сам. Једино што сам сваког часа могла да погинем. Нико од нас отетих није овако замишљао спасавање, више смо волели да нас пусте да останемо таоци.

Отела сам „калашњиков“

Прошло је 45 минута и сви смо још били живи. Најближи од наших бранилаца нису више били далеко. Отмичари су лежали ослоњени на земљани зид на коме смо стајали и пуцали између наших ногу.

Абу Хамза, имам лондонске џамије у Финсбери Парку.

Вођа отмичара Абу Хасан

Терориста кога смо звали Љубичаста Марама ухватио ме је отпозади за крагну кошуље и осетила сам цев његовог „калашњикова“ уз своју кичму. Викао је нешто на арапском гурајући ме испред себе према отвореном

пољу и спасиоцима. Стигли смо до средњег зида и одједном више нисам осећала цев оружја. Окренула сам се и видела да Љубичаста Марама лежи и стење.

Одлучила сам да искористим прилику и побегнем. После само два корака вратила сам се у страху да рањени Љубичаста Марама није много изнемогао и да може још једном да повуче окидач и убије ме. Сагла сам се и зграбила „калашњиков“.

Али, рањеник је држао и вукао други крај оружја. Десном ногом снажно сам му нагазила главу и отела му „калашњиков“. Тог часа синило ми је да бих била у стању да убијем друго људско биће. Само, нисам знала како се рукује оружјем.

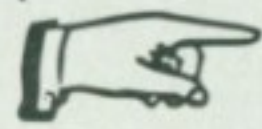
Осврнула сам се још једном и потрчала преко пустиње држећи у руци „калашњиков“. Осећала сам се као мешавина Лоренса од Арабије и Рамбоа. И, док су ми се лудачке мисли мотале

по глави, ближила сам се трећем зидићу питајући се кога ћу затећи с његове друге стране. Хоће ли то бити војска Јемена или нека друга терористичка група? Кад сам се приближила и подигла главу, угледала сам, на око пет метара испред себе, три војника у маскирним униформама шћућурена у жбуњу. Један од њих дао ми је знак да легнем.

Конци завере у Лондону

Ја сам извукла живу главу. Моји сапутници Рут, Питер и још двоје нису. Кад је окончана двочасовна размена ватре, видело се да је погинуло четворо путника, два отмичара и један од војника који су нам притекли у помоћ. Два путника су повређена. Три отмичара ухваћена су жива, двадесет их је побегло у пустињу.

Чим сам се вратила кући у Њујорк, бацила сам се на Мрежу у нади да ћу открити шта се стварно збивало у Јемену. Убрзо сам сазнала да је, пре нашег доласка тамо, неколико Арапа, британских

деветнаест

Мери Квин, аутор књиге „Отети у Јемену”.

 држављана и рођених у Британији, у Јемену похватао и бачено у затвор под оптужбом да су ковали заверу за оружани напад. Они су били „другови” чије је ослобађање у замену за нас таоце тражио вођа отмицара Абу Хасан.

Они су заврбовани у такозвану Исламску армију Аден-Абијан (ААИА) против које је била прозападно расположена јеменска влада председника Салеха. Из извештаја са суђења петорици терориста из Велике Британије сазнала сам да је завера за коју су оптужени у тесној вези с цамијом у Финсбери Парку, познатој четврти на северу Лондона.

Ни кајања ни жаљења

Један од оптужених био је Мусин Гајлан, пасторак по злу чувеног лондонског имама Абу Хамзе који има једно око и куку уместо десне руке. И веома опасан језик који заводи и врбује арапску омладину у Енглеској. Само што је суђење у Јемену почело, јеменска тајна служба ухапсила је још четворицу Арапа са Запада, међу њима и седамнаестогодишњег Мухамеда Мустафу Камела, сина имама Абу Хамзе.

Поново сам отпутовала у Јемен. Од тамошње полиције добила сам дозволу да посетим затвор и разговарам са осуђеним терористима укључујући и Абу Хамзиног сина и пасторка. Желела сам да докучим да ли су их новац или верски фанатизам или нешто треће навели да ступе у терористичку организацију која је, како сам разумела, за циљ имала бацање бомби на цивилне циљеве у Адену.

Ниједан од њих ниједном није показао ни трунчицу кајања или жаљења због побијених недужних туриста, мојих сапутника. Од њих нисам чула никакво прихватљиво објашњење и после тих разговора нисам постала ништа паметнија. Једва сам чекала да изиђем из затвора и надишем се свежег ваздуха.

Захваљујући писању штампе о отмици у Јемену упознала сам Реја Кауфмана. Данас живимо у Енкорици, у америчкој држави Аљаски, где имамо предузеће за израду органских производа за кревете и купатила.

Абу Хасан, вођа отмицара, осуђен је у Јемену на смрт и погубљен је. Син и пасторак имама Абу Хамзе вратили су се у Лондон после издржане временске казне затвора.

Имама Абу Хамзу, који је за време грађанског рата у Југославији био љути непријатељ Срба и против њих на обучавање у Босни слао терористе, нико није дирао јер не постоје докази да је врбовао младе терористе за оружану заверу ни у Јемену ни било где ■

Мери Квин (Б. Д.)

БАЈКА У ДВОРЦУ:
„АХИЛЕЈОН”
НА КРФУ

АХИЛ

ЦАРИЧИН ЗАШТИТНИК

Била једном једна лепа царица која је била толико несрећна да је одлучила да се повуче у пре-
красни дворцац на врху брда...

Овако би мирне душе могла да почне прича о аустроугарској царици Елизабети (1837–1898), жени цара Фрање Јосифа. О Елизабетиној лепоти за њеног живота причале су се праве бајке у нади да ће бар речи дочарати оно што су само неки имали част да виде. О њеној сети, такође.

Кћерка баварског надвојводе Максимилијана, Елизабета Амалија Еугенија, познатија као Сиси, упознала је будућег мужа, аустријског цара, 1853. године, у шеснаестој години. У ствари, он је био њен брат од тетке. Касније ће се испоставити да је тетка Софија, потоња свекрва, постала Елизабетин највећи непријатељ... Иако је муж обожавао и безмало јој све дозвољавао, Сиси је била веома несрећна: није била задовољна браком, а изгледа ни чињеницом што је морала да живи неслободним животом царице. Зато је често путовала покушавајући да измакне неподношљивим брачним и дворским стегима. Путујући, заљубљивала се у земље, градове и пределе... На неким местима подигла је и дворце, своја уточишта где се у пратњи дворана повлачила

и живела у неком свом свету – шетајући и пишући песме, читајући, испуњавајући дневнике.

Живот за снове

Једно од најомиљенијих Сисиних уточишта био је дворцац на грчком острву Крфу. Елизабета је дворцац назвала по свом омиљеном митском јунаку Ахилу – „Ахилејон”. Здање се налази на узвишењу, на југозападу града Крфа, у близини сеоцета Гастоури. „Ахилејон” је саграђен на месту „Виле Враила” где је царица Елизабета први пут крочила као двадесетчетворогодишња жена, јуна 1861. године. Била је очарана климом, мирисом чемпреса, лаванде и борова, видиком, морем, лепотом читавог острва. Чинило јој се да ће јој медитеранско сунце подарити срећу и мир за којима је чезнула. Пролазиле су године, тужне године за Елизабету...

Царица, међутим, није заборавила боравак на Крфу

и посету породици Враила, као ни поглед који се пружао на море с терасе њихове куће... Тек, 1889. године, кад је већ имала педесет и неку, Сиси је замолила власнике виле да јој продају свој посед. Они су јој наводно с одушевљењем изашли у сусрет. На месту некадашње куће породице Враила подигнут је величанствен дворцац у неокласичном, „помпејском” стилу на два спрата: дорски и јонски стубови, терасе и вртна степеништа враћали су у сећање краљевске дворце у Бечу.

Брачна љубав није дуго
трајала: цар Фрањо Јосиф
и царица Елизабета.

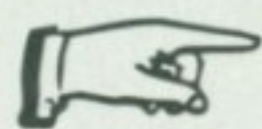

Занимљива је судбина грчког
ујшочишћа прелеје
аустријске царице
Елизабете: дворца је после
њене смрти био запуштен,
затим је постао
власништво немачког
владара, радна болница,
војни штаб, коцкарница,
седиште учитеља,
научника, политичара,
најошешку музеј,
окућалиште туриста

„Ахил победник“, скулптура
Јоханеса Геца, висока
(с постољем) једанаест
и по метара.

„Ахилејон“ је дело итали-
јанских архитеката Рафаела
Карита и Антонија Ландија.
О украшавању дворца бри-
нула се сама царица. Наба-
вљала је статуете, попрсја, ра-
зне украсе. Њено надахнуће
била је старогрчка митологи-
ја коју је царица несум-
њиво добро познавала.

Вилхелм II са својим гостима у врлиу
дворца на Крфу који је заувек
напушћено 1914. године када је избио
Први светски рат.

Портрет царице
Сиси и прочеће
њеног велелепног
ујшочишћа
на Крфу

Италијански радник и анархиста Луиџи Лукени у шренућку хајшења, после убиства царице Елизабете 10. септембра 1898. године у Женеви.

Поред кипова грчких богова и филозофа, Елизабета је наручила да се израде и неке копије скулптура из Помпеје и римске „Виле Боргезе“. Готово сви зидови били су осликани, а царица је за тај посао задужила истакнуте уметнике. Као заштитни знак дворца, осим огромне статуе рањеног Ахила (рад Ернста Густава Хертера), стоји и данас делфин с круном. Делфин се као знамен појављује свуда у дворцу: изнад врата, уместо квака, држача, ручки...

Изградња „Ахилејона“ трајала је две године. Царица је стално напомињала градитељима да ће јој Ахилев дух можда вратити изгубљену срећу. По њеним речима, Ахил је јунак који је презирао све владаре и краљеве, није се обзирао на обичаје већ је живео само за своје снове. Он је био истински представник лепоте и снаге. Да не би било никакве сумње ко је прави заштитник овог дворца, Елизабета је наредила да се изнад велике и раскошне капије од кованог гвожђа истим кованим гвожђем испише Ахилово име.

У овом крфском уточишту царица је живела од 1891, па све до трагичне смрти 1898. године. Повлачила би се у „Ахилејон“ већ у пролеће. Остала би неко време и поново долазила у јесен. Патила је од реуме и боравак на Крфу јој је пријао. Шетала је по прекрасном врту украшеном разним растињем и скулптурама, обилазила острво. Волела је да разговара са сељацима који су јој се често жалили на своје свакодневне муке...

Због тога су је сви обожавали као да је Гркиња, као да је грчка принцеза. Житељима Гастоурија саградила је велики резервоар за воду будући да им је пијаћа вода недостајала. И данас се велики резервоар за воду у селу зове „Извор царице Елизабете“. Главни пут уз морску обалу такође носи царичино име.

Цар Фрањо Јосиф био је повремено гост у „Ахилејону“. Чим би дошао у посету, Елизабетино расположење постајало је тмурно и сетно. Једноставно, није га подносила. Обожавала је да чита и учи. Чим је почела изградња крфског здања, двор је царици нашао професора грчког језика и култу-

ре. Био је то млади Константин Кроистоманос, потоњи царичин блиски пријатељ.

Живот аустроугарске царице завршио се трагично: њу је на шеталишту у Женеви убио италијански анархиста Луиџи Лукени 10. септембра 1898. године. После царичине смрти „Ахилејон“ је наследила Елизабетина кћерка принцеза Марија Валерија која је, у договору с оцем, дворец препустила на бригу аустријском официру Фердинанду Бонтемпу, капетану царске јакте „Мирамаре“. Врата „Ахилејона“ тада су се затворила. И тако је остало следећих десет година.

Нови власник, немачки владар

Немачки цар и пруски краљ Вилхелм II (1859–1941) посетио је Крф 1905. године. Кад је на врху брда изнад Крфа, односно Керкире, угледао напуштен велики дворец с величанственим вртом, одлучио је да га купи. Преуредио

је врт, донео егзотично растиње уверен да највећи део времена треба проводити напољу због благотворне средоземне климе. Дао је да се подигне и велика статуа Ахила победника. Статуа, рад Јоханеса Геца, висока је, с постољем, једанаест и по метара и тешка четири и по тоне. За време Првог светског рата, француски војници избрисали су потпис који је немачки цар поставио испод статуе: „Овог Ахила, Пелејевог сина, подиже Вилхелм, син моћних Немаца, у знак сећања будућим нараштајима“.

Вилхелм II склонио је статуу песника Хајнриха Хајнеа, чије је стихове Елизабета обожавала, и на улазу испред дворца, на истом месту, поставио статуу царице Елизабете. Гости „Ахилејона“ били су наредних година истакнути политичари, уметници. Немачки цар помагао је и археолошка ископавања на острву, будући да је и сам поклоник и познавалац старогрчке културе. Почетак Првог светског рата, 1914. године, означио је крај идиличног живота у дворцу. Вилхелм је напустио „Ахилејон“ и побегао у Холандију. Дворац је поново остао празан и напуштен...

Током 1915. године у „Ахилејону“ су боравили француски и српски војници. У ствари, некадашњи дворец из бајке постао је војна болница. Водичи и данас напомињу с каквом су се пажњом рањеници односили према лепоти која их је окруживала водећи рачуна о сваком предмету и свакој биљци у „Ахилејону“. Ни један једини предмет није оскрнављен, а камоли да је нестао...

Године 1919. „Ахилејон“ је постао власништво Грчке. Неки вредни предмети, намештај и слике претходних власника, били су продати. Дошао је потом и Други светски рат. Дворац су заузели Италијани и Немци. Овога пута нису га штедели. Нанета су многа оштећења... После рата дворец је променио неколико власника. Између осталог, био је седиште Удружења учитеља Грчке, различитих научних установа... Од 1962. године у дворцу је било предузеће „Грчке коцкарнице“. Они су га у потпуности обновили поштујући старе нацрте и начин украшавања и – претворили у прву грчку коцкарницу. Али, приземље је постало музејски простор где су и данас изложени предмети који су некад припадали царици Елизабети, а потом Вилхелму II.

Од 1993. године дворец припада Министарству туризма Грчке и сваке године посете га хиљаде туриста. Управо на овом месту, 1994. године, током европских преговора на врху, одржана је свечана вечера за политичке представнике Европске уније ■

Мирјана Огњановић

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

УМЕТНИК ЈЕ ОПАСНО ЗАНИМАЊЕ

Едгар Дега једном је рекао: „За стварање уметничких дела потребна је вештина обмане, лукавства и преваре слична оној која је неопходна да се изврши злочин.“ Иако та његова изјава данас можда делује сувише смело, није било тако у време кад је Дега стварао. Стављање знака

Едгар Дега, који је стварао у време кад је настао покрет импресионизма, из сасвим оправданих разлога никада није до краја прихватио њихове идеје иако неки сматрају да његова слика најбоље илустрирају њај сасвим нови поглед на свет

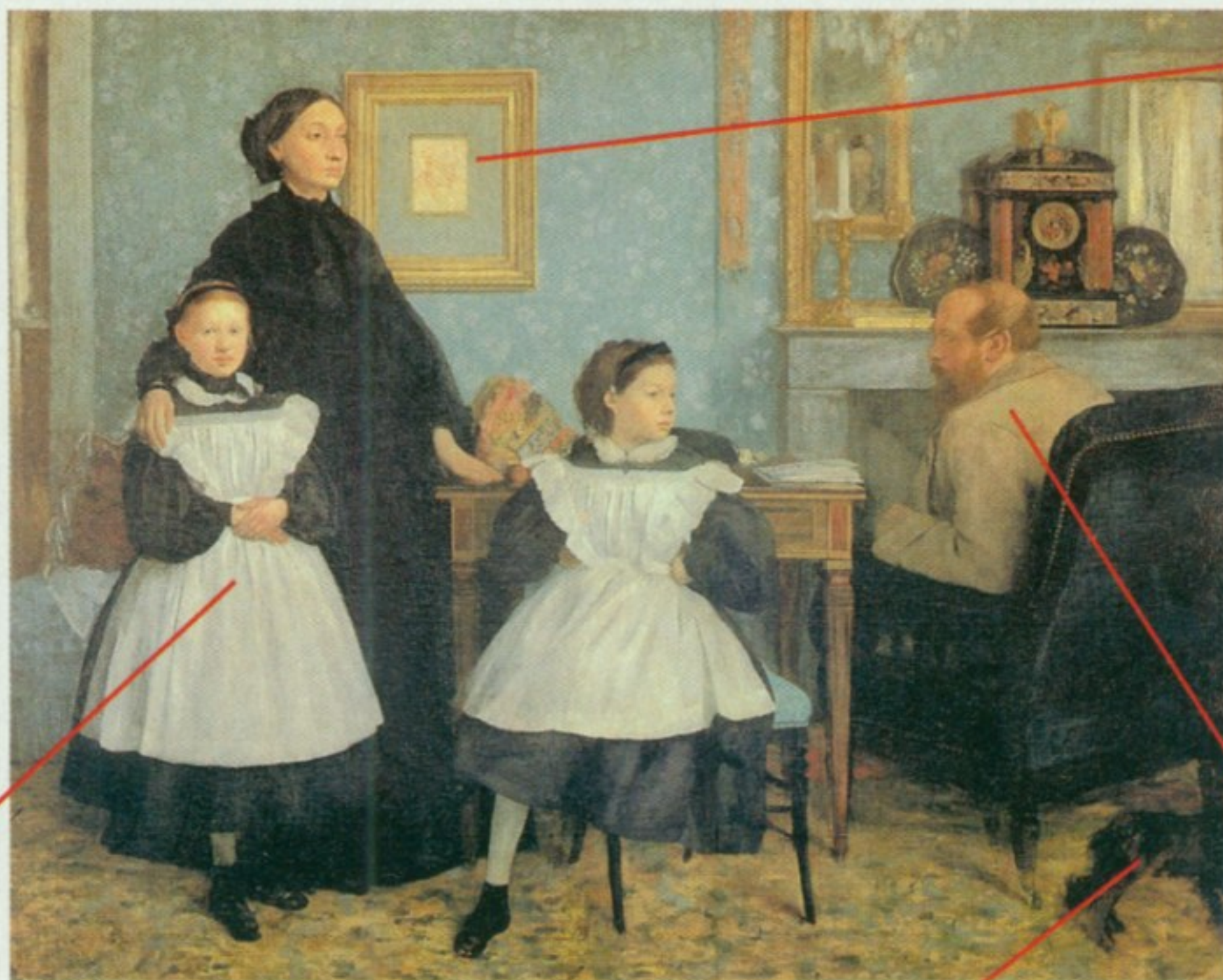
једнакости између уметности и криминалног чина заиста није било претерано средином 19. века кад се рађао импресионизам, покрет на који су готово сви гледали сумњичаво и с много подозрења. Та његова изјава могла је чак да се искористи и као кредо, симбол вере, читавог покрета

ПОРОДИЦА БЕЛЕЛИ

Лаура Белели, тетка Едгара Дега, пружила му је гостопримство док је боравио у Италији. Дега је урадио овај породични портрет настојећи да својим магичним сликарским умећем подвуче сложене везе унутар наизглед сложене породице. Јер, добро је знао да постоји неразумевање између његове тетке и тече јер му је Лаура поверила да је дубоко несрећна. Док је радио ово платно, његова тетка чекала је треће дете, а да супругу то није саопштила

НЕМИ ПРЕКОР

Држање Лауре Белели и њене две кћерке говори више него хиљаду речи. Поглед Дегаове тетке лута негде у даљину одбијајући да се сретне с погледом њеног мужа. Лаура је у прилици јер је у жалости за својим оцем (Дегаов деда). Једино је Ђована, једна од две кћерке, окренута посматрачу и као да погледом одобрава приступ својој породици. Осим руке коју је Лаура положила на Ђованино раме, занимљиво је да унутар чланова породице не постоји никакав физички додир

„Породица Белели“, између 1858. и 1860. године, Музеј Дорсеј, Париз

ГДЕ ЈЕ ОСТАТАК ПСА?

Занимајући се за фотографију, Дега је дошао на замисао да ликове не мора увек да наслика целе. Као што је и на снимку понекад неком „одсечена“ глава, тако се и на платну пас види само делимично

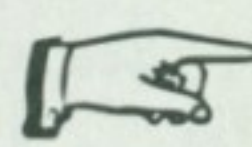
ТОК ЖИВОТА

Дега је поред Лауре поставио урамљену слику – портрет њеног оца, успешног банкарка који је изградио породично богатство. На тај начин показао је блискост која је постојала између Лауре и оца који је умро непосредно пре него што је урађен портрет. Тим портретом сликар подвлачи и животни циклус – једни одлазе, остављају за собом наследнике, а неки ће тек угледати светлост дана

ГОТОВАН

Због политичког деловања, барон Ђенаро Белели био је протеран из Напуља. Његова супруга била је љутита што се није снашао да нађе посао и издржава породицу.

Дега је његов портрет урадио тако да је оку посматрача окренут леђима, а линија која спаја огледало изнад камина, оквир камина и ивицу стола као да чини видљиву границу између барона и осталих чланова његове породице. Сликар је тако нагласио његову физичку и духовну одсутност

 коме, по мишљењу многих историчара уметности, Дега заправо није припадао.

Дега је одрастао у Паризу, у италијанско-америчкој породици која је припадала високом сталежу. Његов отац, успешни банкар, потицао је из Напуља, а мајка из Њу Орлеанса. Дега је био поносан на своје племићко порекло. Нажалост, кад му је 1874. године умро отац, открило се да је породицу оставио у великим дуговима. Да би браћу спасао банкротства, Дега се лишио наследства и продао је кућу и богату уметничку збирку. Није имао куд, било је готово с данима лагодног живота, морао је да почне да зарађује као уметник.

Удвадесет првој години Дега се уписао на „Екол де бо артс“, сликарску академију у француској престоници. Како је било уобичајено, у музеју Лувр Дега је копирао дела великих мајстора, путовао је и у Италију, да на лицу места проучи великане ренесансе и осталих епоха. Од 1860. године, као и многи његови савременици, успротивио се сувише строгим правилима која је академија налагала и окренуо се начелима која је заступао Едуар Мане (1832–1883). Мане, као типичан заступник импресионистичког мишљења, својим смелим и – по мишљењу већине тадашњих критичара – недовршеним платнима, скандализовао је јавност.

Дега и Мане срели су се 1861. године у Лувру и обојица су били одушевљени делом великог шпанског сликара Дијега Веласкеза (1599–1660). Мане је упознао Дегаа с младим импресионистима и убедио га да им се приклони. Иако је Дега заиста прихватио многе њихове идеје и погледе на уметност, његови потези четкицом никада нису имали ту врсту лакоће и слободе којом су се одликовали импресионисти, попут Клода Монеа (1840–1926) или Огиста Ренара (1841–1919).

Једно од основних начела овог уметничког правца било је да треба изаћи из атељеа и сликати у природи. Едгар Дега добро се осећао између четири зида и никада није пожељео да, са штафелажем, палетом, четкицама и бојама изађе на светлост дана. Једном је чак изјавио да би

двадесет четири —

ЧАС БАЛЕТА

ИГРАЧИЦЕ И МАЈКЕ

У позадини слике налази се група балерина које су у друштву својих мајки. У то време у Паризу бити играчица није било баш пожељно занимање јер су се многе балерине одавале најстаријем занату на свету. Да ли су мајке присутне да их у том спрече или да их подстакну? ■

МАЕСТРО

У самом средишту платна Дега је насликао Жила Пероа, кореографа, некадашњег великана балетске сцене. Посматрач готово да чује маистра како се обраћа играчици наспрам себе. Иако је јасно да све балерине не слушају баш помно шта Перо говори, он је ипак главна личност ове сцене ■

ЗЕМЉАНЕ БОЈЕ

Дегаова палета је препознатљива: он обично користи земљане тонове и понегде их разбија појединостима јаким боја ■

„Час балетша”, између 1873. и 1875. године
Музеј Дорсеј, Париз

ЕДГАР ДЕГА (1834–1917)

• Иако је био поносан на своје племићко порекло, сликар је сматрао да би било сувише наметљиво кад би се потписивао породичним презименом Де Га. Те две речи спојио је у презиме које не звучи толико надмено ■

• Дега је читав живот провео у Паризу, осим пет месеци колико је крајем 1872. и почетком 1873. године боравио у Њу Орлеансу, у савезној америчкој држави Луизијани ■

• Дегаову несигурност биографи приписују чињеници што му је мајка умрла кад је имао само тринаест година и што је веома строго васпитан ■

„сликаре, под претњом пушке, требало држати закључане у атељеу да не би дошли у искушење да раде мотиве из природе”.

Новац је такође био један од важних разлога што се Дега није сасвим приклонио импресионистима. Пошто је морао да зарађује за живот, није имао могућност да, као поједини импресионисти који су потицали из племићких кругова, буде незаинтересован да ли ће продати своја дела.

Стидљив и повучен, Дега је читав живот посветио предањем, готово суманутом, раду. Није волео много да се дружи и ретко кога је примао у атеље. Никад се није женио и не зна се да ли је икад имао везу с неком женом. Верује се да је био заљубљен у Мери Касат (1845–1926), америчку сликарку која је живела у Паризу.

Иначе, овај познати француски сликар био је технички изузетно довитљив. Схватио је које су могућности фотоапарата, тада још новине, настојећи да своја платна уради као снимак који бележи око камере.

У позним годинама, већ ионако недруштвен, Дега се готово сасвим повукао из јавног живота. Томе је вероватно допринео и његов веома слаб вид. У време француско-пруског рата, служећи у артиљерији током опсаде Париза, сликару је озбиљно оштећено једно око. Прешао је на технику сликања пастелима и почео да ради скулптуре које су касније изливане у бронзи ■

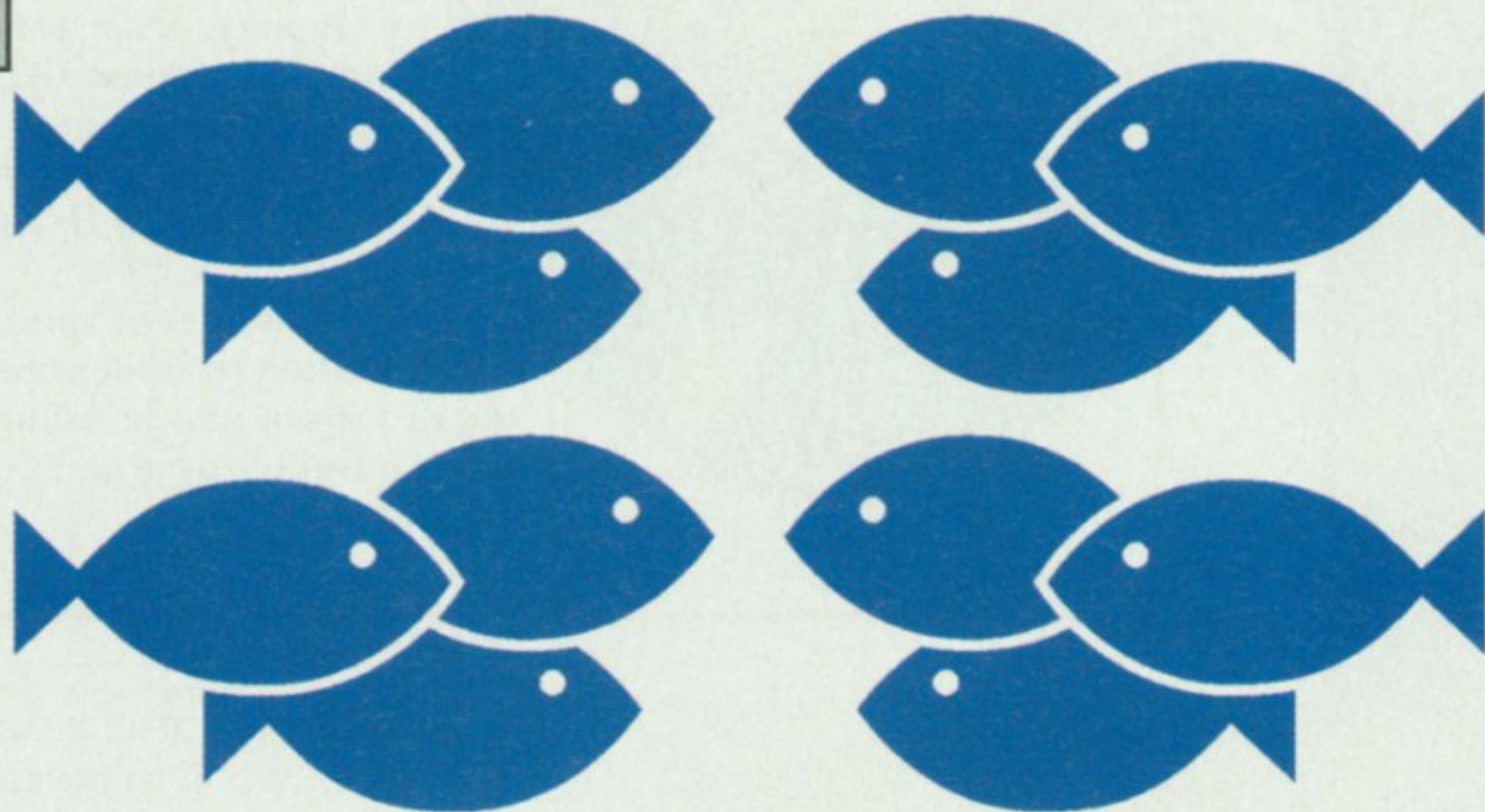
Припремила
В. Софреновић

—двадесет пет

РИБЉА ЧОРБА

1

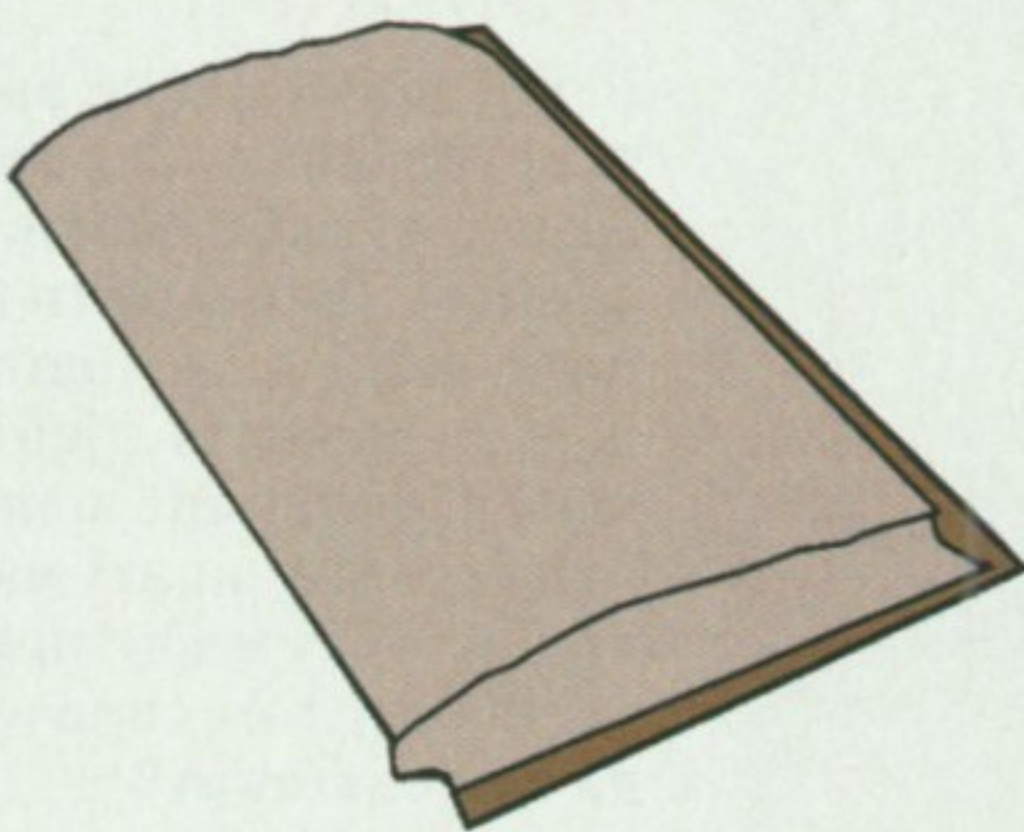
Три рибара упецала су укупно 75 риба. Кад је за рибљу чорбу један дао 8 риба, други 12, а трећи 7, свакоме је остао исти број риба. Колико је риба упецао сваки рибар понаособ? ■

СТАРА КЊИГА

2

Јана је нашла део неке старе књиге. Прва страна обележена је бројем 165, а број последње стране састављен је од тих истих цифара али у другачијем распореду. Колико листова има нађени део књиге? ■

ДЕЧАК И ДЕВОЈЧИЦА

3

Кроз две године дечак ће бити двапут старији него што је био пре две године. Девојчица ће кроз три године бити трипут старија него што је била пре три године. Ко је старији: дечак или девојчица? ■

ОДГОВАРАЈУЋА СЛОВА

4

Учите законитост па замените упитнике одговарајућим словима ■

A		Dž
Č	E	C
B		E

C		Đ
E	?	Đ
B		D

D		A
E	?	D
A		D

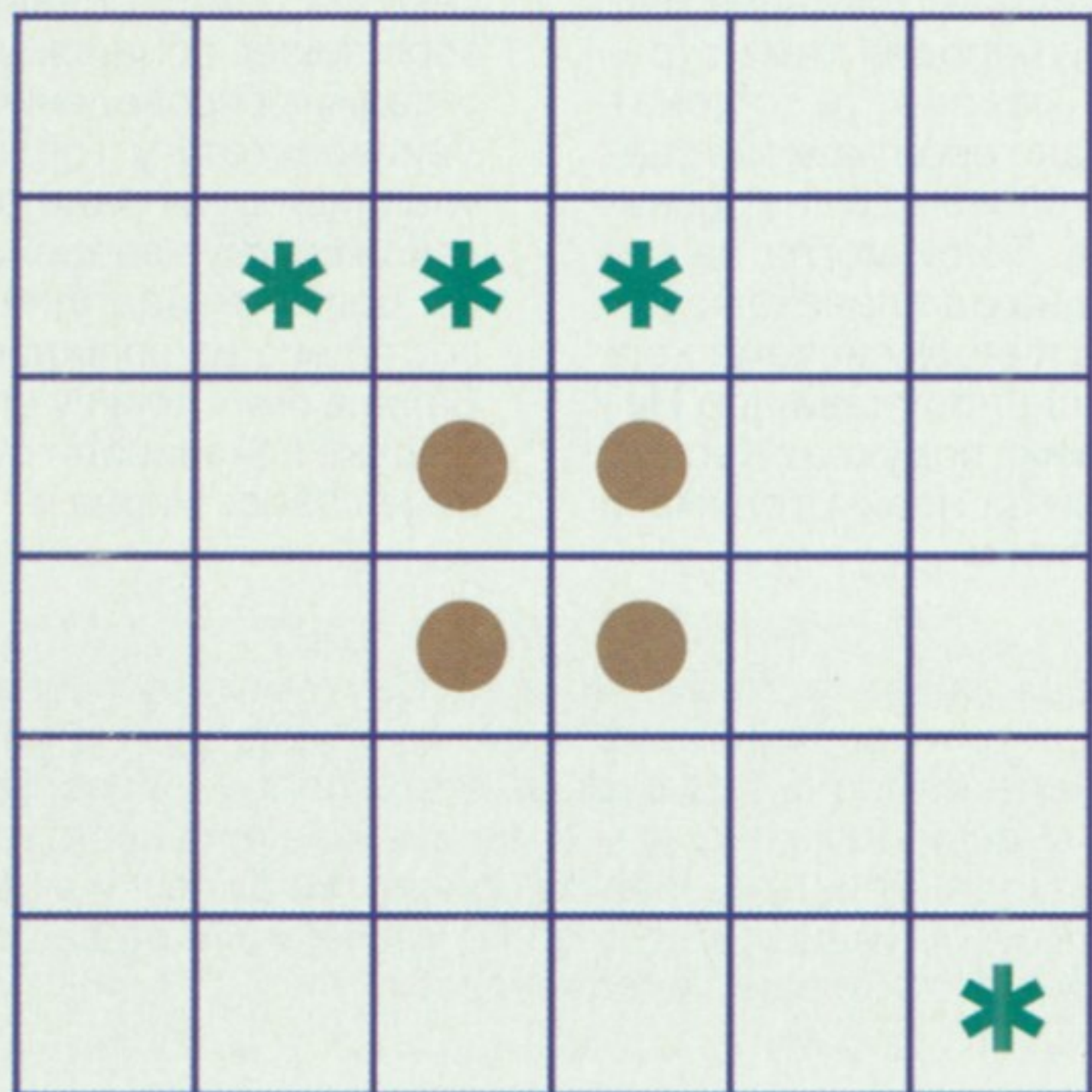
B		B
Dž	?	D
C		C

ИЧКЕ загонетке

ПОДЕЛА

5

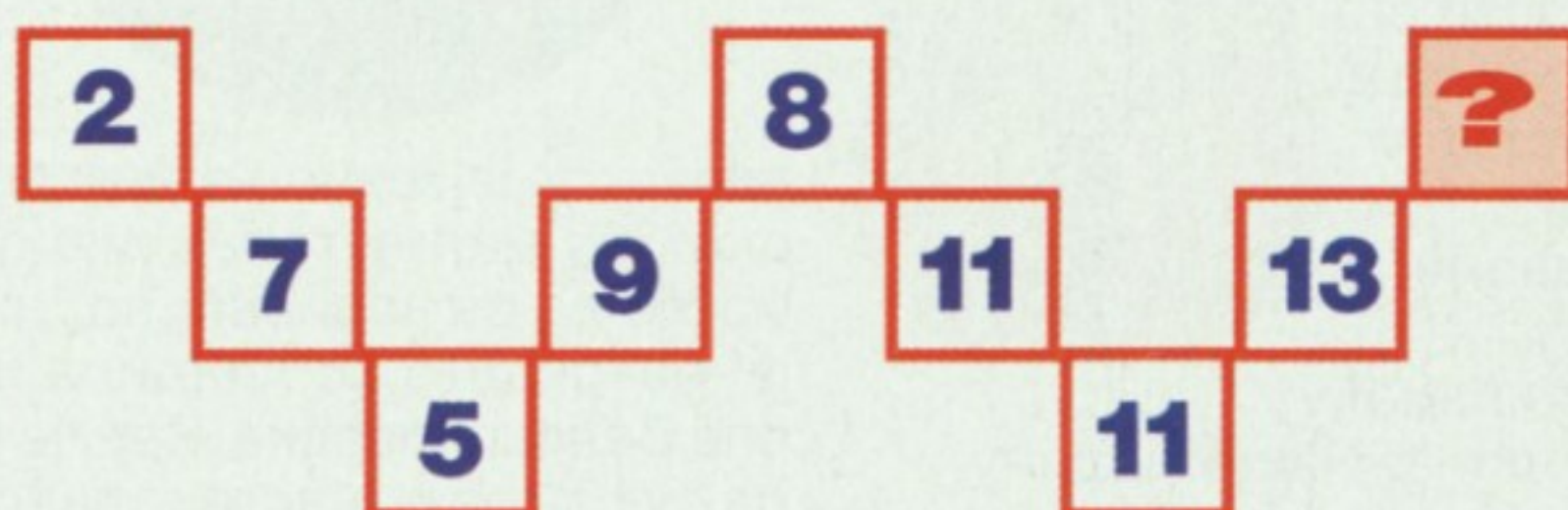
На парцели квадратног облика постоје 4 бора (означена звездицом) и 4 ораха (означена кружићем). Поделите парцелу на 4 једнака дела истог облика и димензија, тако да у сваком делу буде по један бор и један орах ■

НАСТАВИТЕ НИЗ!

7

Уочите законитост и замените упитник одговарајућим бројем ■

РАЗРЕД

8

На часу математике присутно је 4 пута више ученика од броја одсутних. После краћег времена дошао је још један ученик, тако да је број присутних ученика пет пута већи од броја одсутних. Колико ученика има у разреду? ■

ДВА ПЕШАКА

6

Пешак Јоца кренуо је из Београда према Нишу и сваког дана препешачио је по 12 километара. У исто време кренуо је и његов пријатељ Доца. Али, Доца је првог дана препешачио само 1 километар, другог 2, трећег 3, и тако редом, сваког дана по 1 километар веће растојање, све док није стигао Јоцу. После колико дана се то догодило? ■

Уређује Радивоје Грбовић

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● Скенирањем мозга

утврђено је да деца која су вежбала свирање неког музичког инструмента показују другачији мождани развој и повећану могућност памћења у поређењу с вршњацима који нису имали додатно музичко образовање. Психолози са Универзитета Мекмастер у Канади испитивали су децу узраста између 4 и 6 година. Након годину дана, установили су да су сазнајни токови код све деце напредовали, али су деца која су се бавила музиком изван школе сазревала брже. Утврђено је да слично дејство има и додатно бављење математиком и књижевношћу ■

● Посматрања телескопом „Хабл“ указала су на постојање **мноштва патуљастих галаксија** у удаљеној васиони. Астрономи са Универзитета Калифорније у Санта Крузу

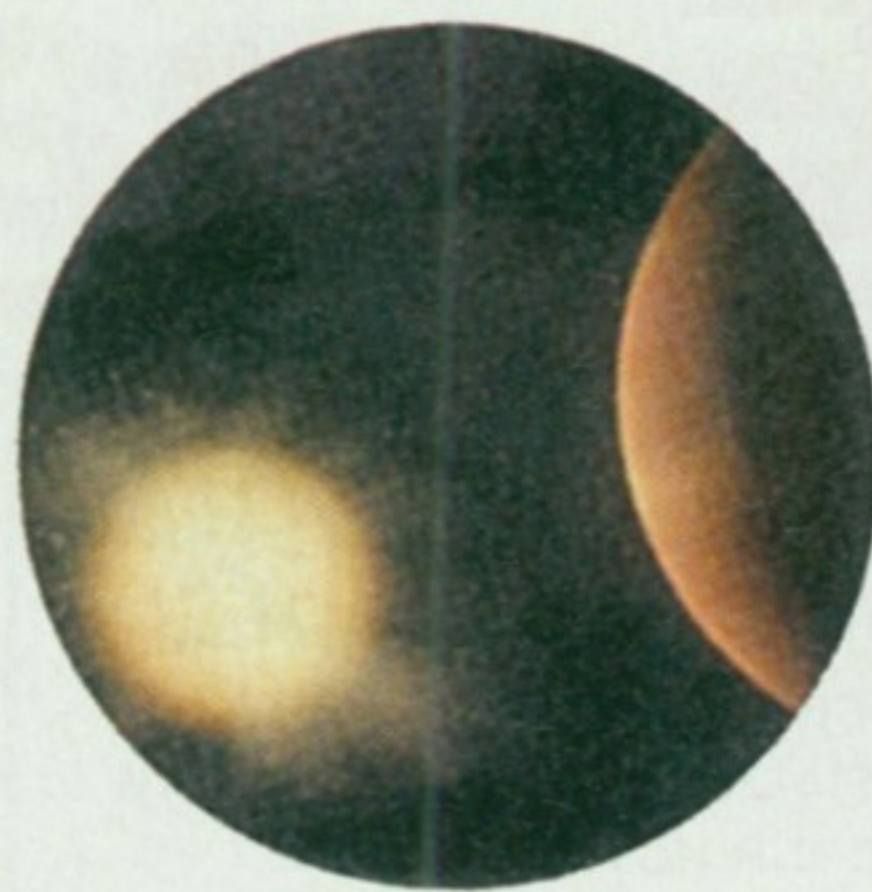
верују да је зрачење звезда у око 500 малих галаксија помогло да се васиона „подгреје“ након што се хладила после Великог праска. Верује се да су ове патуљасте галаксије производиле звезде брже него данас, а требало је 13 милијарди година да њихова светлост допре до Земље ■

● Кожа мушкараца спорије стари

од коже жена. Научници са Универзитета Фридрих Шилер користили су импULSE инфрацрвеног ласерског светла да измере опадање количине колагена у дубљим слојевима људске коже. Утврдили су да жене губе колаген брже од мушкараца. Због тога њихова кожа раније почиње да се бора ■

● Ова светла тачка на слици је Земља (Месец је горе лево), снимљена из Сатурнове орбите. Снимак је начинила летелица „Касини“ у септембру 2006. године. Зна се да је камера била уперена на Атлантски океан и западну Африку, али с раздаљине од 1,5 милијарди километара може само да нас подсети колико смо мали део свемира ■

● Астрономи су опазили **планету већу од Плутона** како пролази испред удаљене звезде. Међународни тим истраживача открио је објекат TrES-2 како орбитира око звезде GSC 03549-02811 у сазвезђу Змај. То би могла да постане једна од планета изван нашег Сунчевог система која се највише проучава, јер Наса припрема подухват Кеплер у потрази за новим телима у тој области ■

● Грешници перу

руке покушавајући тако да очисте савест због лошег понашања. У огледима спроведеним на Универзитету у Торонту, учесници су опрали руке након што су наведени да се присете недоличних поступака из прошлости. Већина оних који су опрали руке показивали су да им је савест мирна ■

● Истраживачи са Универзитета у Саутемпτονу развијају **електронски нос** који ће моћи да намирише заразе хиљаду пута делотворније од садашње технологије. Уређај опонаша људски нос и реагује на мирисе које проузрокују поједини молекули, откривајући присуство болести у људском телу. Научници верују да ће уређај моћи да се користи и за разоткривање експлозива ■

● У лабораторији за физику честица CERN ове године ће се покушати с **производњом црних рупа**. Акцелератор честица у стању је да произведе довољно енергије за изазивање црне рупе мањих размера. Научници су уверени да ће ове црне рупе у кућној радиности нестати пре него што за собом повуку у ништавило и Земљу ■

Sportski centar

PROGRAM ZA DECU namenjen je deci uzrasta od 4 do 12 godina.

Redovnim vežbanjem postiže se poboljšanje fizičkog i psihičkog zdravlja, povećava se produktivnost i samopouzdanje.

Deca kroz igru steknu znanja o osnovnim sportskim disciplinama. Sa sportom se usvajaju određeni principi međuljudskih odnosa koji su društveno priznati, prihvaćeni i cenjeni. Program je osmišljen tako da deca nisu svesna da ozbiljno vežbaju - treniraju.

PROGRAM ZA ŽENE

Želja nam je da omogućimo majkama da se rekreiraju, smršaju, "zategnu", oblikuju, opuste, povećaju kondiciju, samopouzdanje i raspoloženje umesto da čekaju svoju decu dok završe trening ili nervozno jure da završe još jednu obavezu.

Milenka Vesnića 3, Dedinje, tel: 011 266 81 33
Web: www.stibo.co.yu, Mail: office@stibo.co.yu

85413

mainstream
InternetServiceProvider

MAMA I TATA ZNAJU DA IZABERU
PRAVOG PROVAJDERA :)

SAMO DO 1. MARTA!
6 MESECI ZA 999 DIN
kupovinom paketa ms 90

m:FLATDAN
PRETPLATITE SE NA NEOGRANIČEN INTERNET

Pošaljite SMS na broj 2399

Da biste izabrali paket unesite:

ms 10 za 10 dana po ceni od 199 din

ms 30 za 30 dana po ceni od 480 din

ms 60 za 60 dana po ceni od 750 din

ms 90 za 90 dana po ceni od 999 din

Pozovite broj 042 120 320

U polju username unesete flat

U polju password unesete šifru

koju ste od nas dobili SMS-om.

sve prikazane cene su sa uračunatim PDV-om
plaćanje je moguće samo putem MTS mreže

www.mainstream.co.yu

90101

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
26. 1. 2007.

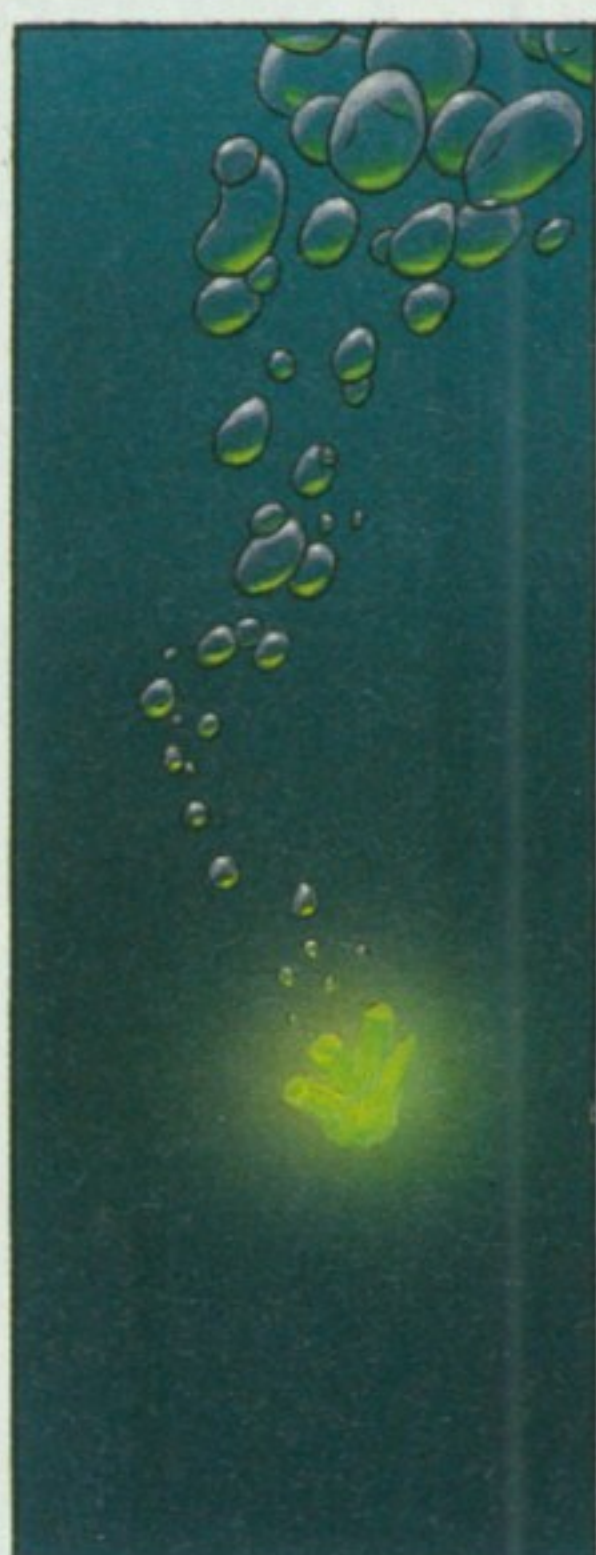
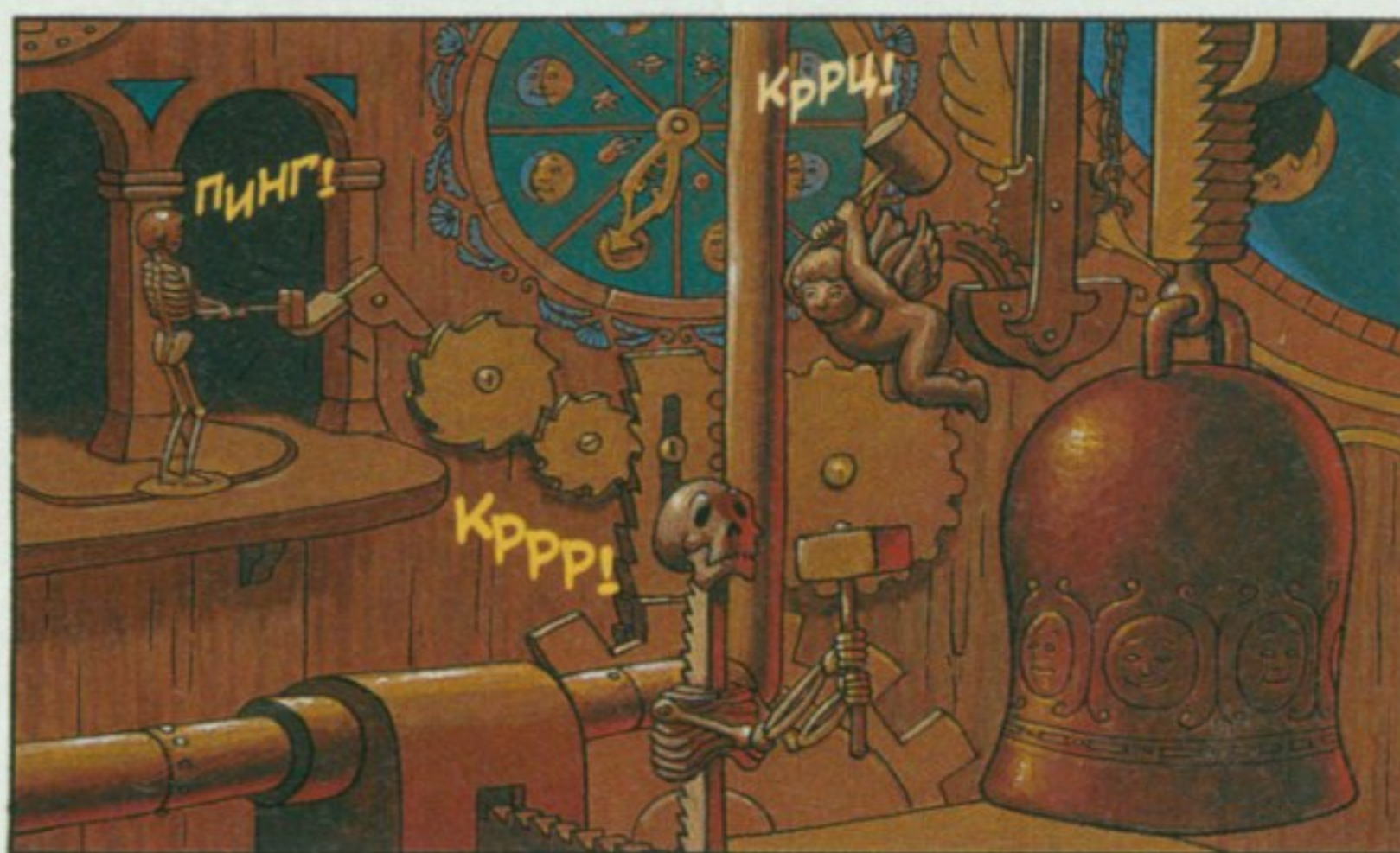
Написао
Ален Ерол
Нацртао
Жан-Лик Масбу

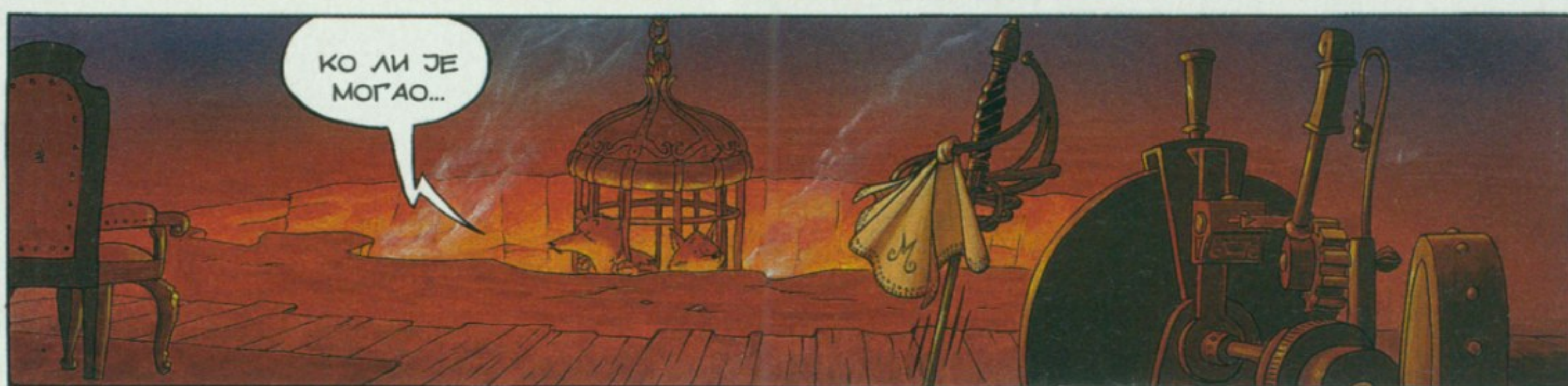
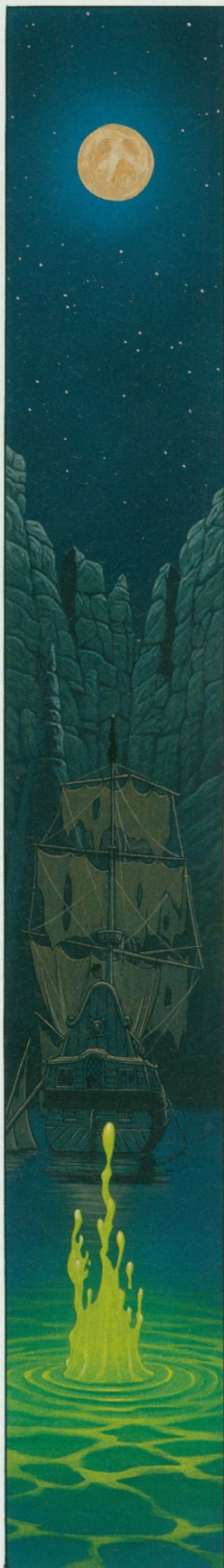
Превела
Оља
Петронић

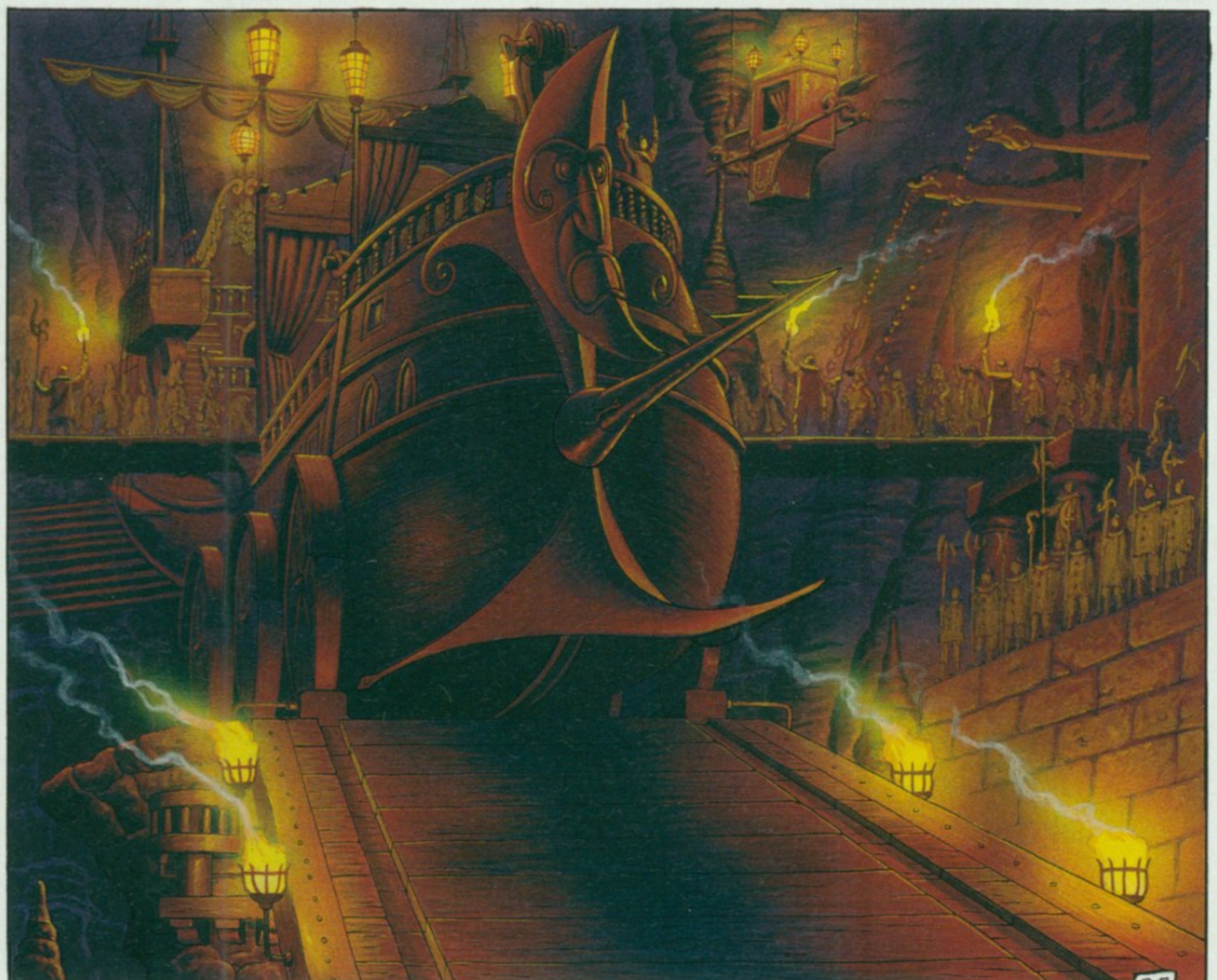
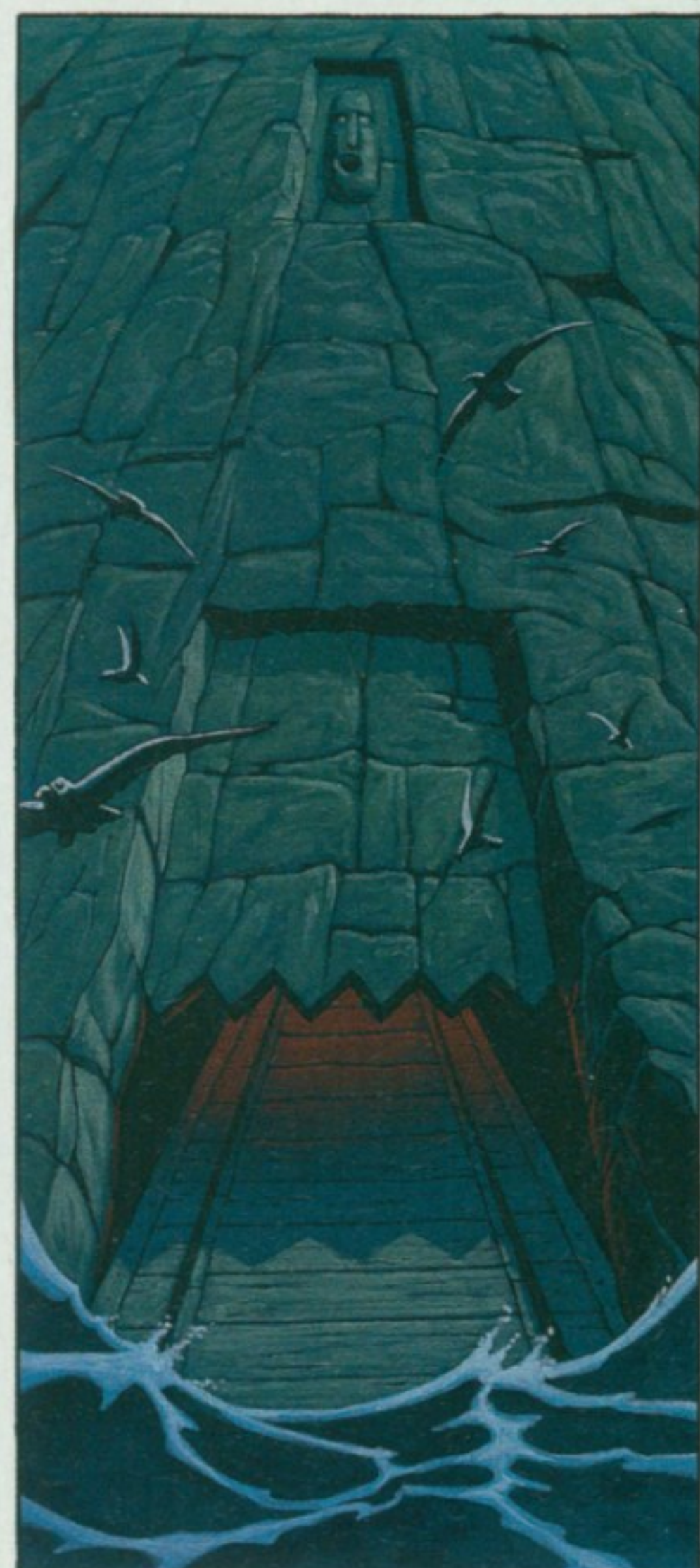
Плaшe и oчњaци

ЈОВАН БЕЗ МЕСЕЦА

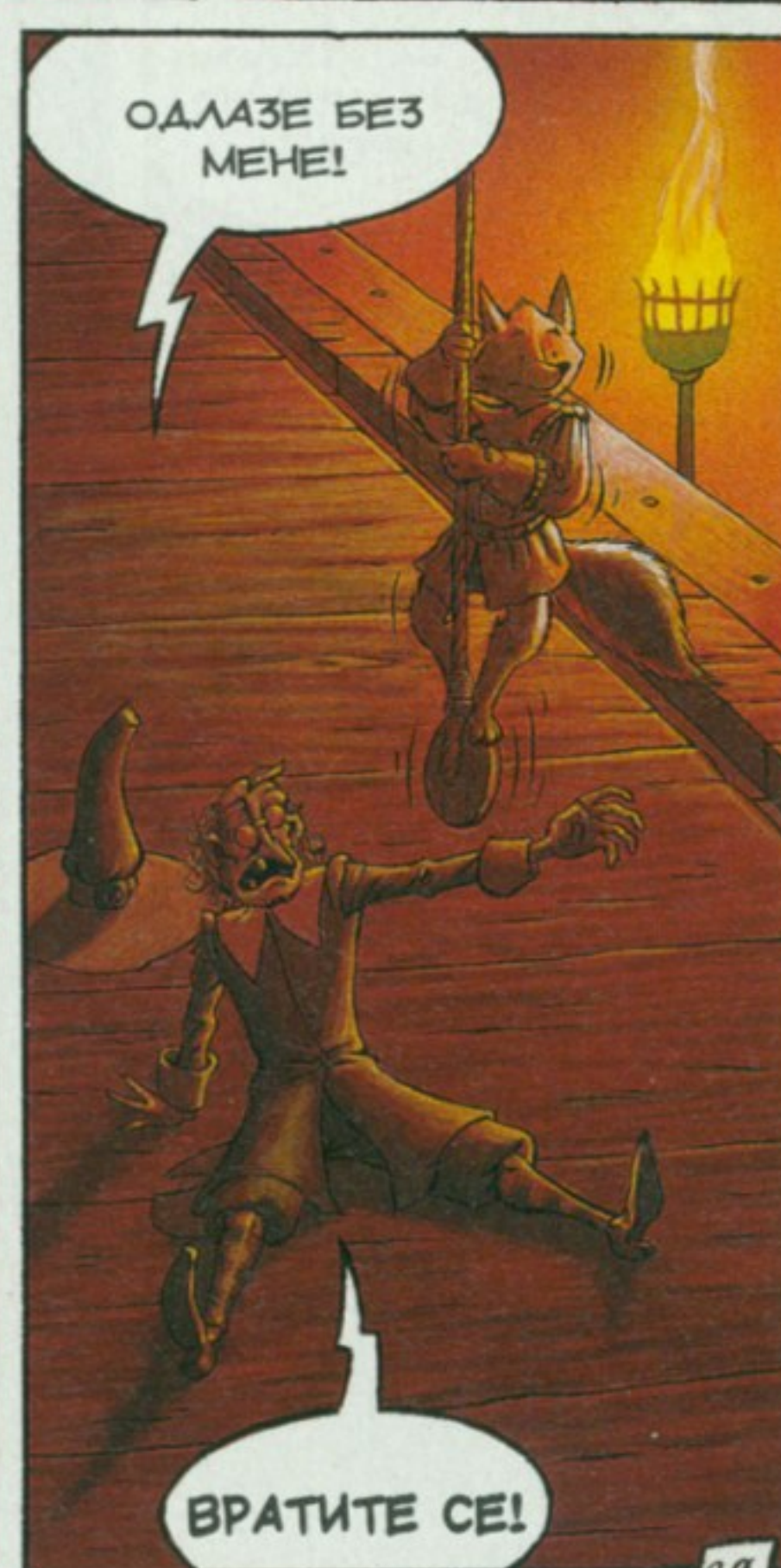
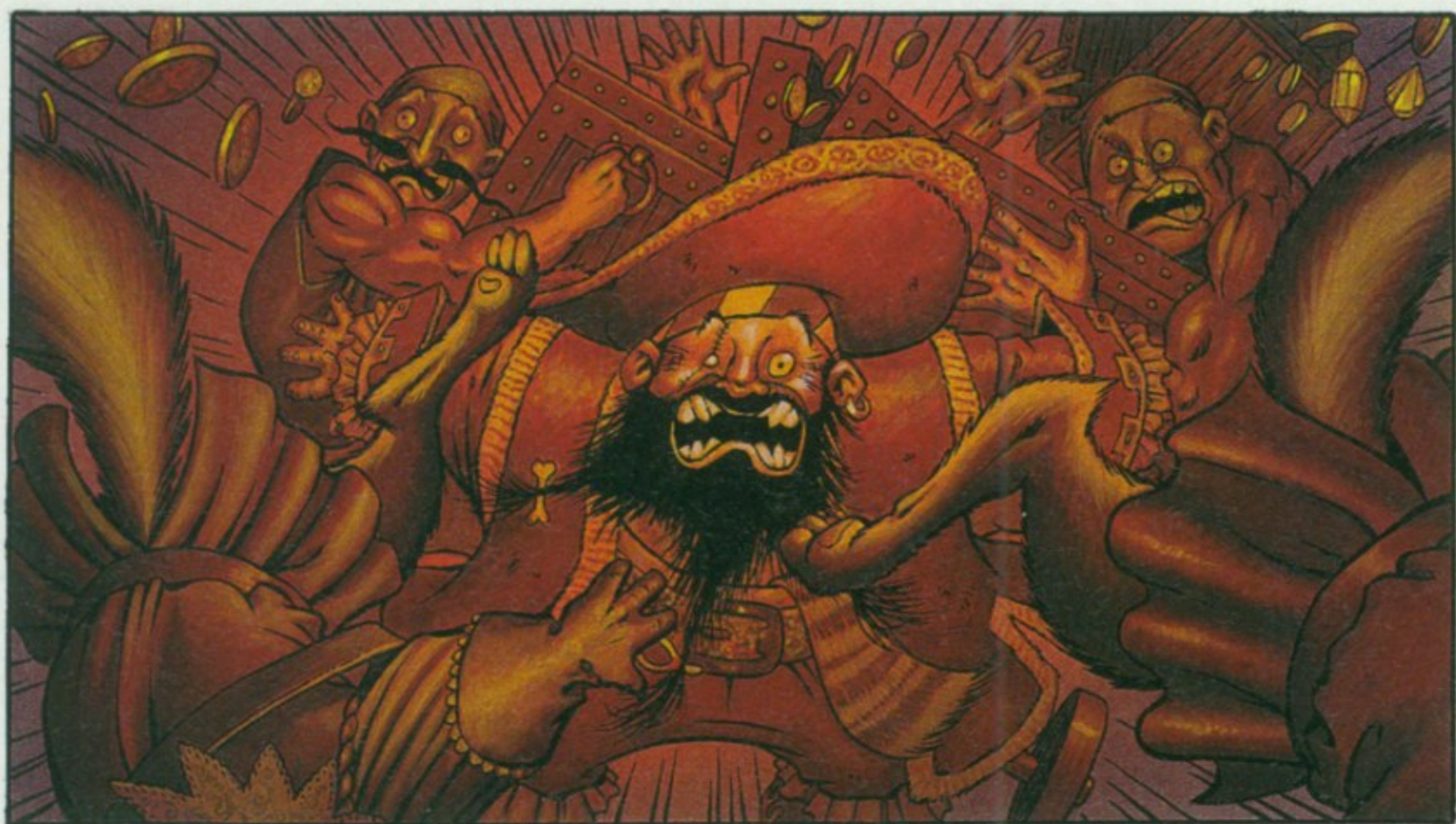
III ДЕО

Вуууф!

О, ВОЉЕНИ
МЕСЕЧЕ!
ПРИПРЕМИ СЕ...

...ЗА ПОВРАТАК
ПРИНЦА
ЈОВАНА!

ВОДА
ПРОДИРЕ НА
ГАЛЕРИЈЕ!

А ЈА ЖЕЛИМ
ДА ИДЕМ НА
МЕСЕЦ!

ДРЖИТЕ СЕ,
КАПЕТАНЕ!

ЗАШТО НЕ
ОТВАРАТЕ?

ОВА ПОТРАГА
БИЛА ЈЕ
ТАКО ДУГА...

ПЛАШИМ
СЕ РАЗОЧА-
РАЊА!

БРЗО!

КУДА
ВОДИ ОВАЈ
ПРОЛАЗ?

НА ГОРЕ,
ТО ЈЕ
ГЛАВНО!

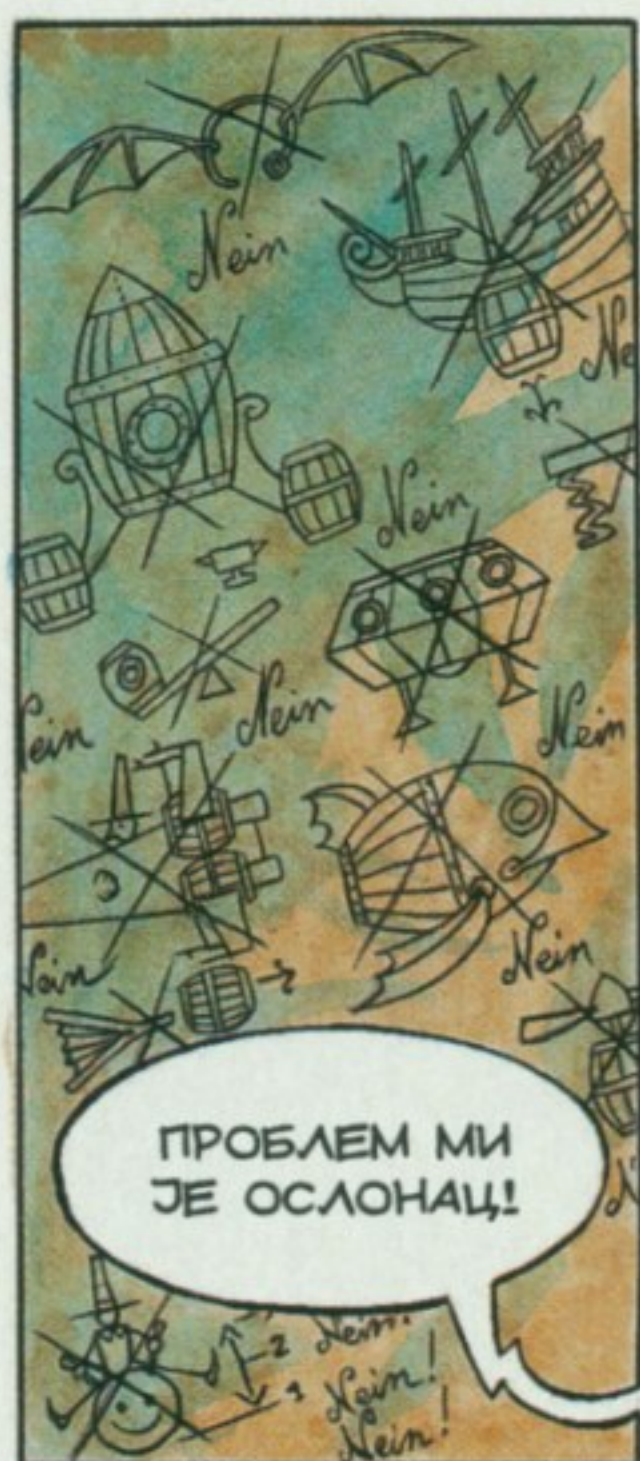

31

ПРОБЛЕМ МИ
ЈЕ ОСЛОНАЦ!

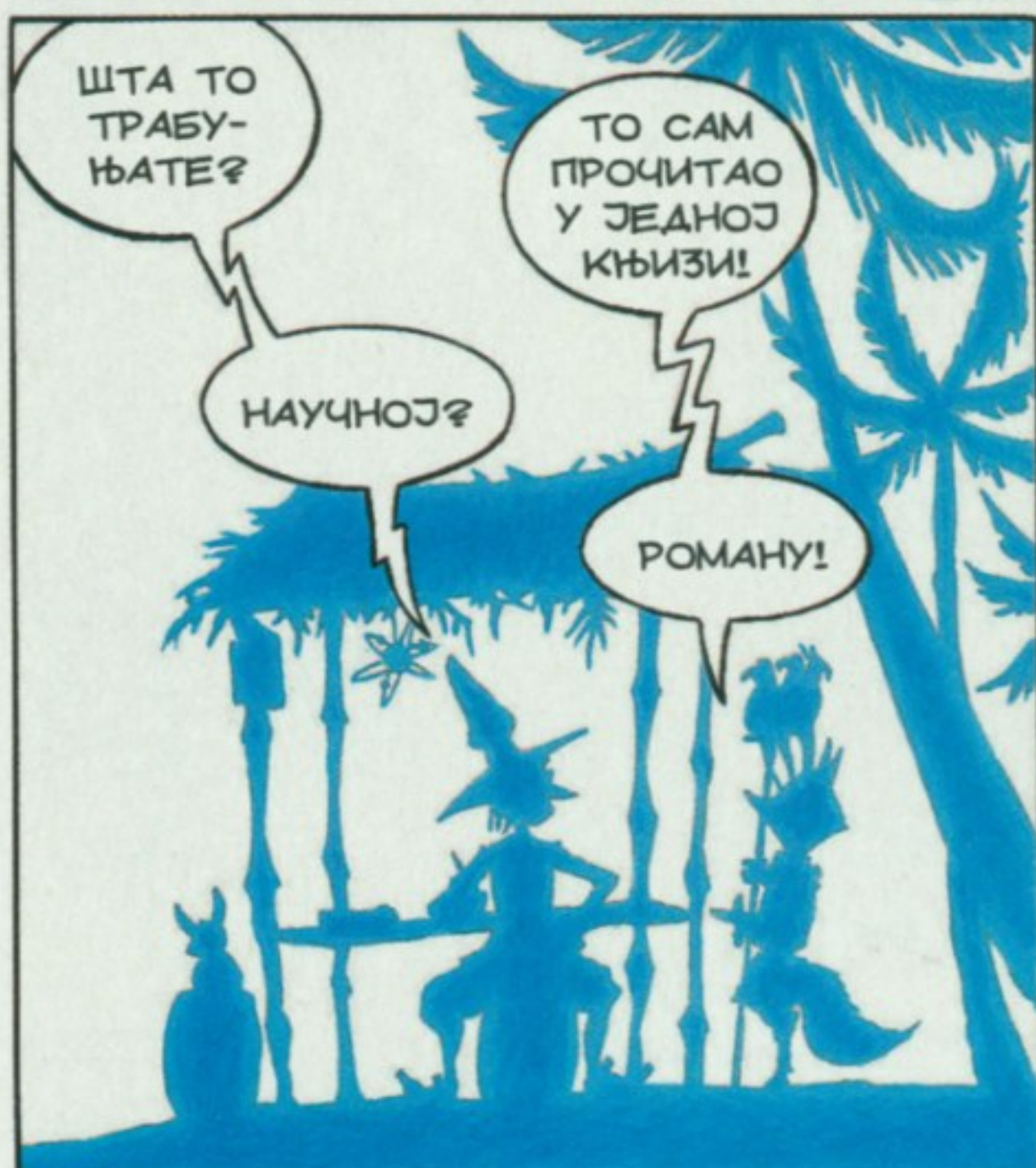

КУПОЛА ЈЕ ПРЕВИШЕ
ГУСТА УСЛЕД НЕДОСТАТКА
СЕЛЕНИТСКИХ
МАТЕРИЈАЛА!

ЈЕСТЕ ЛИ РАЗМИ-
ШЉАЛИ ДА ЈЕ НАМА-
ЖЕТЕ КОШТАНОМ
МОЖДИНОМ?

ИЛИ ДА
ЗА ЊУ ПРИЧВР-
СТИТЕ БОЧИЦЕ
ПУНЕ РОСЕ?

ШТА ТО
ТРАБУ-
ЊАТЕ?

НАУЧНОЈ?

ТО САМ
ПРОЧИТАО
У ЈЕДНОЈ
КЊИЗИ!

РОМАНУ!

РОМАНУ!

„СМЕШНА
ИСТОРИЈА
ДРЖАВА И
ЦАРСТАВА НА
МЕСЕЦУ...”

ОВДЕ СЕ РАДИ О
НАУЦИ...

... А НЕ О ТАМО
НЕКАКВОЈ
„СМЕШНОЈ
ИСТОРИЈИ”!

АХ, АЛИ АУТОР –
ГОСПОДИН ДЕ
БЕРЖЕРАК – БИО
ЈЕ ВЕОМА УЧЕН!

БИО ЈЕ
ГАСЕНДИ-
ЈЕВ
УЧЕНИК!

ГАСЕНДИЈЕВ?
ПРИЧАМ ТИ
ПРИЧУ!

УПРАВО НЕТАЧНОСТИ ТЕОРИЈА
ВАШЕГ ГОСПОДИНА ГАСЕНДИЈА
ДУГУЈЕМ СТРАШНУ ПРОПАСТ
ГРМОВИТОГ ШИШМИША!

ОД САДА САМ ПРОТИВ
ЊЕГА И СА АРИСТОТЕЛОМ
И ДЕКАРТОМ КАЖЕМ
ДА ПРАЗНИНА НЕ ПОСТОЈИ!

А МОЈ ЋЕ УЗЛАЗНИ
ТЕТРОДОН ТОМЕ БИТИ
БЛИСТАВИ ДОКАЗ!

И ЈА БИХ
ВОЛЕО ДА
ОДЕМ НА
МЕСЕЦ!

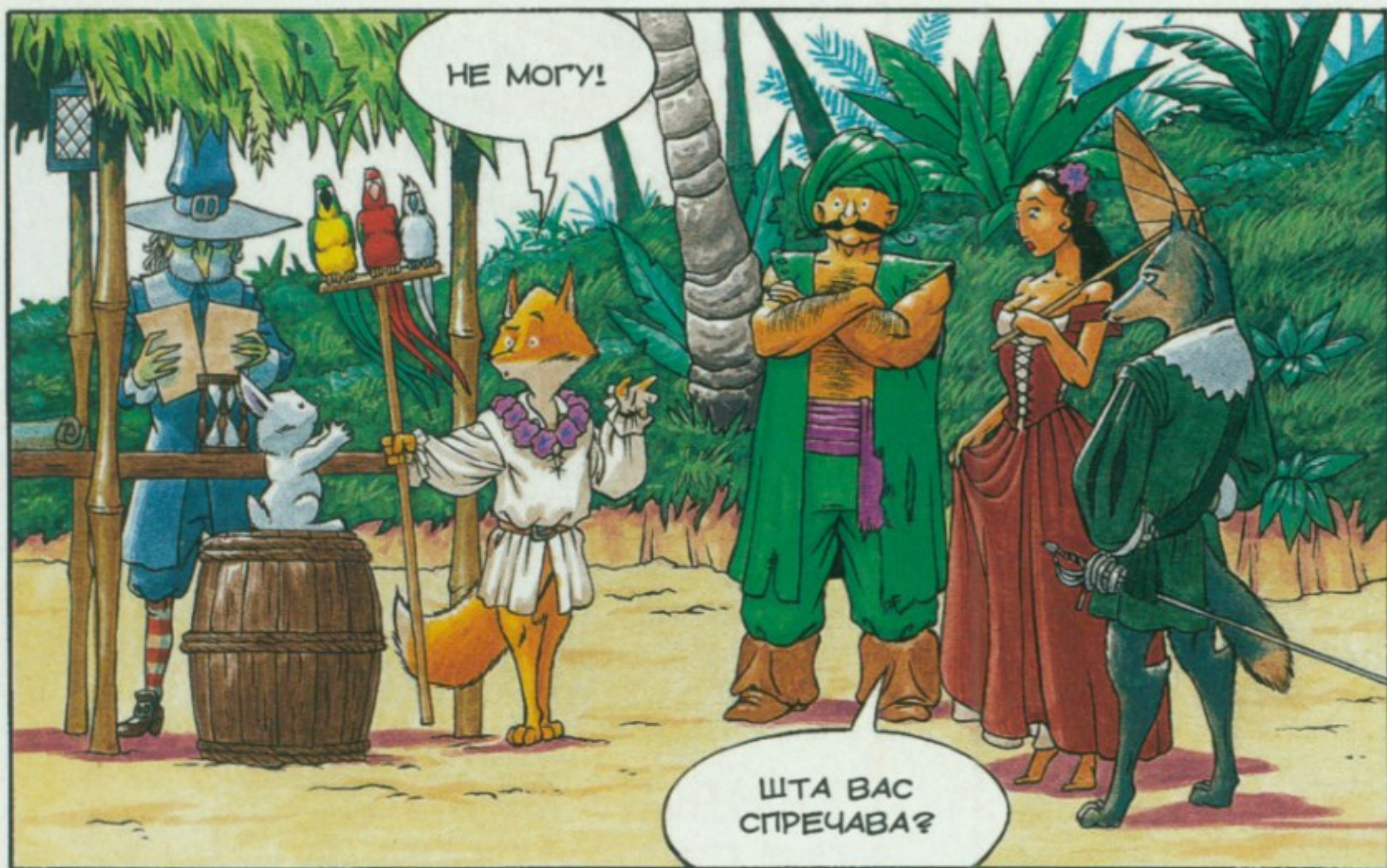

И ЈА, ЕУЗЕБИЈЕ... РАДО
БИХ КРЕНУО НА ТАЈ
ЧУДЕСНИ ПУТ!

ТРЕБА САМО ДА
МЕ ПРАТИТЕ!

БИЋЕ МИ
ПОТРЕБНИ
ПОМОКНИЦИ!

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ОСТРВО НАСТАЛО ЗА 24 САТА

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

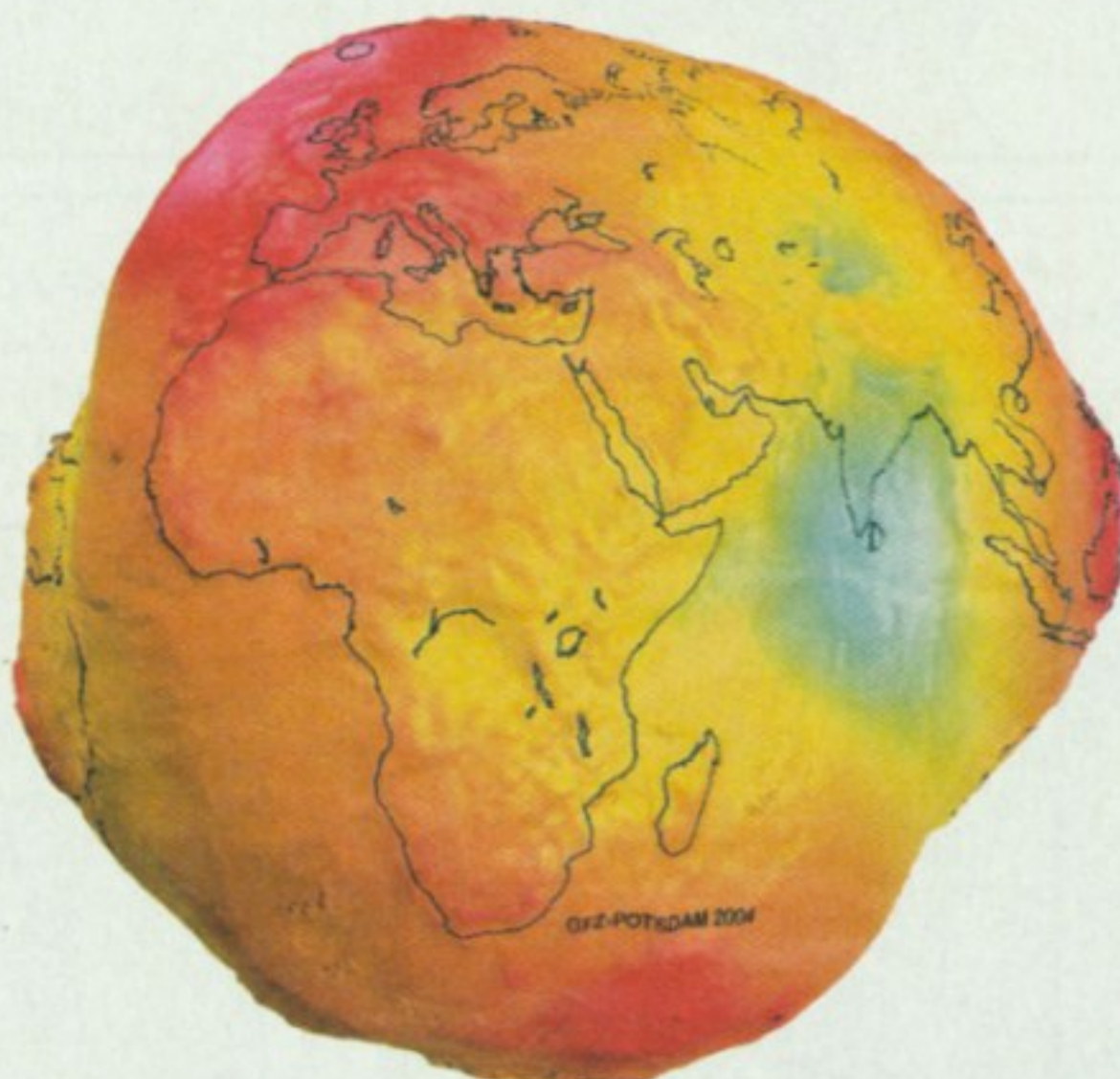

Судећи по најновијим истраживањима научника с Краљевског колежа у Лондону, Велика Британија постала је острво за само један дан. Толико времена је, наиме, било потребно да се пукотина између данашњег Довера и Калеа изненада прошири и то пре 200–400 хиљада година. До сада се мислило да се ово раздвајање одвијало споро и постепено. Нову теорију објаснио је Крис Стрингер у књизи „Хомо британикус: невероватна прича о људској историји у Британији” ■

САХАРСКИ ПЛИВАЧИ

Пре око 6500 година Сахара је била велико језеро, па је и пливање било уобичајено. Доказ за то су пећински цртежи у сахарској пустињи на којима су приказани пливачи, а које је нашао археолог Стефан Крепелин са Универзитета у Келну.

По мишљењу стручњака, исушивањем тропских области пре 6000 и 4000 година због промене у орбити Земље, на подручју Египта, Месопотамије и Кине повлачење воде натерало је народе који су се бавили ловом да се населе око речних токова и почну да се баве пољопривредом. У прво време то је довело до појаве епидемија разних болести и повремене несташнице хране, али и до друштвене неједнакости. Прелаз с лова и сакупљања плодова на пољопривреду и сточарство довео је и до нестанка правога раја на Земљи, баш како су га давнашњи сахарски сликари приказали на зидовима пећина ■

САД

НЕМАЧКА

ЗЕМЉА КВРГАВА ОД ГРАВИТАЦИЈЕ

Ако наша планета приказана на овој слици подсећа на кромпир, то је због њене четврте димензије, то јест гравитације – закључак је заједничког немачко-америчког подухвата GRACE, што је акроним од Gravity Recovery and Climate Experiment. Избочине и удубљења одражавају већу или мању снагу привлачења силе коју је Земља извршила на два сателита близанца смештена на поларним орбитама 500 километара од површине који су 220 километара удаљени један од другог.

Циљ овог подухвата је да се направи мапа јачине гравитационог поља на Земљи које није јединствено, већ зависи од распореда чврсте масе и кретања воде (океана и атмосфере). На пример, годишње поплаве мењају силу гравитације дуж тока Амазона а мерењем је израчунато да је због климатских промена између 2002. и 2005. године Јужни пол сваке године губио 150 кубних километара леда ■

ЕГИПАТ

ЈЕДАН,
НЕПОНОВЉИВИ

БЕТОВЕН ПРОТИВ ЦАРА

Кад је имао двадесет две године, славни немачки композитор Лудвиг ван Бетовен (рођен у Бону 1770. године) живео је у Бечу, где је изучавао музику и приређивао концерте. Извесно време, 1806. године, провео је на двору у Грацу, где је остао упамћен као веома напрасит човек склон свађама. Разлог за овакво Бетовеново понашање свакако је била и глувоћа: наиме, од двадесет осме године Лудвиг је био готово потпуно глув. Та чињеница била је свакако судбоносни ударац за човека који је музици посветио свој живот.

Дворани у Грацу били су убеђе-

Како је **Лудвиг ван Бетовен** одбио да наступи пред француским генералом...

ни да Бетовен није сасвим при себи, тачније, да је помало луд. Често је, наизглед без разлога, по замку трчао горе-доле, није се редовно бријао, није носио шешир... Седео би сам у великом парку и гледао у даљину... Остајао би тако непомичан и замишљен чак и кад би почела да пљушти киша... Било је дана кад није излазио из своје собе, кад није желео ни са ким да проговори ни реч, не допуштајући чак ни послуги да уђе и унесе му бар храну...

Бетовен је био дубоко разочаран у Наполеона коме је посветио симфонију „Ероику“, тако да је посвету касније прецртао. Био је убеђен да ће Наполеон остати веран демократским и републиканским начелима... То се није догодило: после битке код Аустерлица Французи су заузели и Грац. Принц је желео да некако умилостиви француског ге-

нерала како би био блажи према грађанима Граца... Одлучио је да га позове на Бетовенов концерт јер је сматрао да нико не може да остане равнодушан према његовој музици. Кад је бароници Фон Ертман преминуо јединац, само је Бетовен успео да је утешу у њеном великом болу. Није изговорио ни једну једину реч, само је свирао и бароница се некако прибрала... Зато је овога пута у дворцу поред Граца приређен свечани концерт у част Француза.

Кад је чуо да би требало да свира сопствена дела ни мање ни више него за француског генерала – окупатора, Бетовен је одбио да то учини. Принц је ипак мислио да се композитор неће усудити да га тако одлучно одбије, будући да је зависио од његове новчане помоћи.

Генерал је позван на вечеру и концерт, али тог дана нико није успео да нађе Бетовена. Напослетку су дворани сазнали да је композитор претходне ноћи напустио дворац и по великој хладноћи пешице се упутио у град. Његово одбијање да наступи пред француским војником било је очигледно неопозиво.

Композитор је принцу оставио писмо следеће садржине:

„Принче! Оно што сте Ви, постали сте рођењем. Оно што сам ја постао, постигао сам својим делом. Принчева је увек било и биће их на хиљаде. А Бетовен је само један!”

Лудвиг ван Бетовен, један од највећих композитора у историји музике, умро је у Бечу 1827. године ■

ИСПУЊАЉКА

1	У	А	Ђ	А	Р	С	К	А
2	А	Н	А	К	О	Н	Д	А
3	Р	А	С	Т	Р	М	К	А
4	К	О	П	И	Р	А	Њ	Е
5	В	Е	Л	А	Р	А	Д	А
6	Т	Р	А	Г	И	Ћ	А	Р

А, БЕ, ГИ, ДА, ДА,
ЂАР, КА, КО, КОН,
ЛА, МА, НА, ЊЕ, ПА,
ПИ, РА, РА, СКА,
СРМ, ТРА, ЧАР.

Од наведених
слогова склопите
тражене речи.
У означеним
пољима добићете
назив грађевине
са слике.

- Европска држава,
- Велика јужно-америчка змија,
- Врста слатководне рибе,
- Прављење копија,
- Врста пољског цвета,
- Писац трагедија ■

АНАГРАМ

СВИРАЧ ЈЕ ПАМТИО...
ноте Вагнерове опере ■

КВИЗ

- Колико ногу имају заједно три гнуа, два нандуа и један марабу?
- ДВЕ државе допуњују следећу групу европских земаља: НЕМАЧКА, АУСТРИЈА, МАЂАРСКА, ХРВАТСКА, СРБИЈА, РУМУНИЈА, БУГАРСКА и УКРАЈИНА. Које две државе недостају?
- Шта је усред ватре а не изгори?
- Колико је година протекло од 1. јануара 10. године пре наше ере и 1. јануара 10. године?
- Колико очију имају заједно митски Зевс, Аргус, Полифем и Јанус?
- Који је ветар добио име по индијском богу олује?
- Коприва пече због једне киселине. Која се киселина налази у коприви?
- Промућурни Крајишник прави се луд како би преварио суд. Ово је опис књижевног дела. Ко је аутор?
- На којој је температури вода најгушћа?
- Која су два назива за Црну Гору? Познатији је романског, а други је турског порекла ■

УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	У	Т	А	■	Б	Р	У	С
2	К	А	Т	А	Р	У	Н	А
3	А	Т	О	М	У	Ј	У	М
4	К	У	Л	У	С	Е	■	■
5	А	Л	■	Н	Ћ	К	А	Д
6	В	А	Л	■	Л	А	О	С

ВОДОРАВНО: 1. Име глумице Рине – Име глумца Вилиса, 2. Име глумице Жутић, 3. Грађевина са слике, 4. Позоришни декор, 5. Име глумца Паћина – У неко време, 6. Име глумца Килмера – Држава у Индокини ■

УСПРАВНО: 1. Било какав, 2. Почасни наслов, 3. Корално острво – Ознака за ловца у шаху, 4. Реч на крају молитве, 5. Град у коме је грађевина са слике, 6. Велика лука на Јадранском мору, 7. Некадашњи бурмански политичар – Два самогласника, 8. Усамљен – 5. и 21. слово азбуке ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	С	Т	О	П	///	О	С	К	О	Р	У	Џ	Е
2	М	И	Л	И	М	Е	Т	А	Р	///	Л	Ч	Р
3	И	Л	И	Ј	А	///	А	М	А	Р	О	///	И
4	С	А	В	А	Ш	У	М	А	Н	О	В	И	Ћ
5	А	///	Е	Н	А	Р	Е	///	///	Л	И	М	///
6	Б	Д	Р	А	///	А	Н	И	К	А	///	Е	Н
7	///	Р	А	Л	Ф	///	О	М	Е	Т	А	Њ	Е
8	К	А	///	А	Р	А	///	А	С	И	Р	А	Ц
9	О	М	Е	Ѕ	А	В	А	Њ	Е	///	А	Ц	Е
10	Т	А	Б	А	К	Е	Р	Е	///	Т	Р	И	Р

Број црних поља означен је у загради на крају описа.

ВОДОРАВНО: 1. Знак за заустављање – Листопадно дрво с плодовима у облику ситне крушке (мн.) (1), 2. Хиљадити део метра – Краљ из Шекспирове трагедије (1), 3. Име тренера Петковића – Врста ликера – Везник (2), 4. Име и презиме нашег сликара, аутора слике (0), 5. Прво слово – Језеро у Финској, Инари – Танка ковна плоча (4), 6. Река у Пољској – Андрићева јунакиња – Име глумице Маргрет (2), 7. Име аутомобилисте Шумахера (млађег) – Сметање, скретање пажње (2), 8. Према, к – Шарени папагај – Становник старе државе у Азији (2), 9. Постављање међе, разграничавање – Име некадашњег боксера Русевског (1), 10. Кутија за дуван

или цигарете (мн.) – Родно место Карла Маркса (1) ■

УСПРАВНО: 1. Значење – Животињски пород (1), 2. Медитерански грм – Књижевно сценско дело (1), 3. Име глумице Марковић – 7. и 2. слово азбуке (1), 4. Назив слике (0), 5. Женско име – Свечано одело (1), 6. Јапански писац Кензабуро – Узвик усхићења – Староримски поздрав (2), 7. Постојано, чврсто, непоколебљиво – Земљишна мера (1), 8. Двосекли бодаж – Пољопривредно добро (1), 9. Лука у Алжиру – Врећице (2), 10. Ознака за радијус – Врста колача (мн.) – Ознака за тону (2), 11. Ловина (мн.) – Врећа од кострети (1), 12. 30. и 10. слово азбуке – Људи који имају исто име (1), 13. Песник Добрица – Некадашњи немачки фудбалер, Гинтер (1) ■

ПОГАЂАЉКА

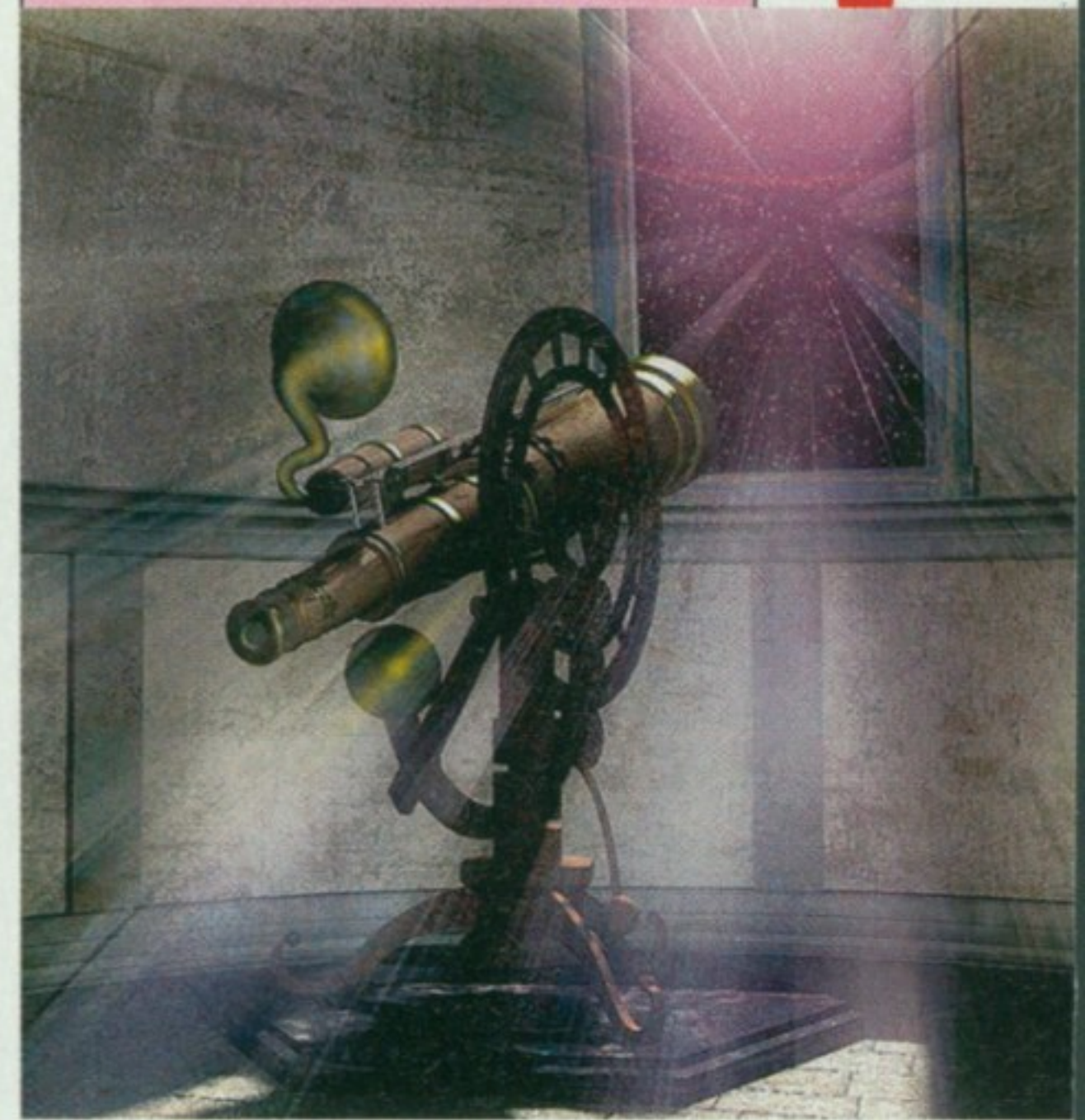
ВРАБАЦ (2)
ГАВРАН (2)
ДЕТЛИЋ (2)
СВРАКА (2)
СЛАВУЈ (2)
?????? (6)

У загради је наведен број погођених слова.
Тражени појам добићете анаграмирањем ■

АНАГРАМ

Кад је ноћ тиха, а небо звездано, прошетам до својеврсног
АСТРОПЕРИВОЈА ■

Решења
на страни
65

ЗАБАВНИКОВ
300

БЕЗ ГЛАВЕ У ПЕСКУ

Распрострањено је веровање да нојеви пред опасношћу забију главе у песак. То, међутим, није тачно. Кад осете опасност, нојеви клекну и спусте главе па изгледају као жбун или термитњак. Ово, додуше, говори много више о њиховој интелигенцији, или о њиховој процени интелигенције непријатеља која није нимало ласкава ■

ЋИ, ЦАМБО!

Септембра 1916. године циркус је пролазио кроз Кингспорт, град у Тенесију, у Сједињеним Америчким Државама, а у циркусу је била и слоница звана Мери. Њен нови и очигледно неискусни дресер Ред Елдриџ у једном тренутку ударио је штапом, а разјарена слоница оборила га је на земљу и zdroбила му главу ногом. Кад је циркус следећег дана дошао у суседни град Ервин, прича о „крвавој Мери“ већ га је претекла. Грађани Ервина захтевали су да Мери буде кажњена због злочина који је починила, па је несрећној слоници намакнута омча од ланца и обешена је о железнички кран. А у Северној Каролини и данас је на снази закон којим је забрањено да се слонове користе за пољопривредне радове, конкретно орање. Наиме, П. Т. Барнум, власник чувеног циркуса, својевремено би упрегао свог још чувенијег слона Цамба и с њим орао њиву поред железничке пруге баш кад би пролазио воз. Сврха овог орања у ствари је била реклама за Барнумов циркус. Међутим, да би се оваква злоупотреба слона у будућности спречила, законом је и забрањена. Чак и да орање са слоновима није забрањено, свакако није корисно, а и прескупо је јер слонове много једу, а не могу да раде по хладном времену ■

ФИЛМСКЕ ЗВЕЗДЕ

МИСТЕР ЕД

Коњ који прича био је Мистер Ед, односно Бамбу Харвестер, како се животиња заиста звала, а појавио се у једној емисији на америчкој телевизији. Мистер Ед је причао само са својим власником Вилбуром, а остала је неразјашњена тајна како су аутори емисије успевали да

померају вилицу коња истовремено док је глумац иза камере читао текст. Претпоставља се да је Мистер Еду кроз губицу провучен најлонски конач за пецање, па су сценски радници повлачили нити у складу с дијалогом. Или су Мистер Еду непосредно пре снимања дали позамашну порцију кикирики-бутера, па је несрећни коњ мљацкао уснама покушавајући да се реши лепљиве смесе ■

ФЛИПЕР

Најомиљенији делфин, прво на филму а потом и телевизији, била је у ствари женка по имену Мици. Додуше, њен дублер, мужјак Мистер Гипер, био је задужен за задивљујући „ход репом“ по површини воде (Мици никад није прокљувала како се тај трик изводи). Мици је глумила Флипера све док серија није престала да се снима 1968. године. Четири године касније угинула је после срчаног удара ■

MUSIC FROM
AND INSPIRED
BY THE
MOTION PICTURE

БЕЈБ

Неочекивани успех филма „Бејб“ лансирао је симпатично прасенце међу најславније животиње. Но, мало се зна о прасету које је глумило Бејба зато што је у питању било укупно 48 јоркширских прасади. Наиме, Бејб је морао да буде прасенце од 45 центиметара, а како јоркширски прасићи у том узрасту расту 2-3 центиметра недељно, сваки би за неколико недеља „прерастао“ улогу. Наставак „Бејба“ сниман је двоструко дужи, па је за њега коришћено двоструко више прасади. Иначе, одрасла јоркширска свиња висока је око метар и тешка 45 килограма ■

ОГРЛИЦА

Ги де Мопасан

Била је то једна од оних лепих и љупких девојака које су се, као неком омашком судбине, родиле у чиновничким породицама. Није имала мираза, па ни наде, нити какве могућности да се с њом упозна неки богат и угледан човек, те је пристала да се уда за једног малог писара Министарства просвете.

Била је једноставна, пошто се није могла кинђурити, и веома несрећна као да је била искључена из друштва, јер за жене нема ни класе ни расе, а њихова лепота и њихова љупкост служе им уместо племенитог порекла и породице. Њихова урођена финоћа, нагон за отменошћу и гипкост њиховог духа једина су њихова хијерархија, те се девојке из народа с тим особинама изједначају с највећим госпођама.

Непрестано је патила јер је осећала да је рођена за сваку нежност и сваку раскош. Патила је због сиромаштва свог стана, због голих зидова, због отрцаних столица и ружноће тканина. Њу су мучиле све те ствари које нека друга жена њеног сталежа не би ни приметила. Кад би погледала малу Бретонку, која је водила њихово скромно домаћинство, душу би јој обузело горко жаљење и утонула би у неостварљиве снове. Сањала је о тихим салонима обложеним источњачким тапетима, осветљеним високим бронзаним свећњацима, с двојцом високих слугу у кратким панталонама који спавају у широким наслоњачима пошто су задремали од загушљиве топлоте ливене пећи. Сањала је о великим салонима застртим старинском свилом, с одабраним намештајем на ком се налазе ситне украсне стварчице од непроцењиве вредности, и о малим, лепо намештеним салонима удешеним за разговор у пет сати с најприснијим пријатељима, с познатим и радо виђеним људима, за чијом пажњом чезну и жуде све жене.

Кад би увече села за округли сто на ком се не мења столњак по три дана, према мужу који би скинуо поклопац с чиније и рекао с изразом усхићеног човека „Ах, да добре чорбице! Нема ничега бољег од ње...“, она би сањала о финим вечерама, о блиставој сребрарији, о тапетима на

зидовима с мноштвом древних личности и чудних птица усред неке чаробне шуме; сањала би о извршним јелима која се доносе у дивним чинијама, о ласкавим речима изговореним шапатом које она слуша са осмехом сфинкса, док у исти мах једе ружичасто месо пастрмке или крило угојене кокошке.

Није имала ни хаљина, ни накита, ничега. А волела је само то; осећала је да је створена за то. Толико би желела да се допадне, да јој завиде, да је примамљива и да се отимају о њу!

Имала је једну богату пријатељицу, другарицу с којом се васпитавала у манастиру, али више није желела да је посећује пошто је много патила кад се враћала кући. И плакала је по читаве дане од бола, од жаљења, од очајања и беде.

Једне вечери дође њен муж с поносним изразом лица и с једном широком ковертом у руци.

– Држи – рече јој – ево нешто за тебе.

Она брзо поцепала коверат и извади из њега штампану позивницу на којој су биле ове речи:

„Министар просвете и госпођа Жоржа Рампоноа моле господина и госпођу Лоазел да изволе провести вече у дворанама Министарства у понедељак 18. јануара.”

Уместо да то прихвати с одушевљењем, као што је очекивао њен муж, она љутито баци позивницу на сто и прошапута:

– А шта ће ми то?

– Ама, драга, ја сам мислио да ћеш бити задовољна. Никуда не идеш, а сада ти се указује прилика, и то лепа прилика! Позивницу сам добио с грдном муком. Сви је желе, многи је траже, а већина чиновника је не добије. Тамо ћеш видети сав званични свет.

Она га је љутито гледала и нестрпљиво му рекла:

– А у чему мислиш да идем тамо?

Он није ни мислио на то, те промуца:

– Па, у хаљини у којој одлазиш у позориште. Чини ми се да је врло пристојна...

И заћута запрепашћен, ван себе кад виде како му жена плаче. Две крупне сузе слива-

ле су јој се с крајева очију ка крајевима уста. Он промуца:

– Шта ти је? Шта ти је?

Али, она савлада бол с великом муком, па му одговори спокојним гласом бришући мокре образе:

– Ништа. Само ја немам хаљине, па, према томе, не могу отићи на тај пријем. Дај позивницу неком свом колеги чија се жена може лепше обучи него ја.

Био је тужан, те настави:

– Де, да видимо, Матилда, шта би коштала пристојна хаљина коју би могла да обучеш и којом другом приликом – нешто врло једноставно?

Она је размишљала неколико тренутака срачунавајући, а и помишљајући колико може да затражи без страха да је штедљиви писар сместа не одбије с узвиком уплашеног човека.

Најзад му одговори, устежући се:

– Не знам тачно, али ми се чини да бих са четири стотине франака могла изаћи на крај.

Он је мало побледео зато што је баш толико оставио на страну да купи пушку како би идућег лета могао да иде у лов у нантерску равницу с неколицином својих пријатеља који су тамо недељом ловили шеве.

Ипак јој рече:

– Добро. Даћу ти четири стотине франака, али гледај да набавиш лепу хаљину.

Ближио се дан пријема, а госпођа Лоазел је била тужна, брижна, неспокојна. Међутим, њена хаљина била је готова. Муж јој једне вечери рече:

– Шта ти је? Некако си ми чудна од пре три дана.

А она му одговори:

– Тешко ми је што немам никаквог накита, никакав драги камен, ништа да ставим на хаљину. Изгледаћу бедно. Више волим да не идем на тај бал.

Он прихвати:

– Закитићеш се природним цвећем. То је врло отмено у ово годишње доба. За десет франака добићеш две-три дивне руже.

То јој није никако ишло у главу.

– Не... за жену нема већег понижења него кад изгледа сиромашна међу богатим женама.

Али, њен муж узвикну:

– Баш си луда! Иди код своје пријатељице, госпође Форестје, па је замоли да ти позајми свој накит. Ти си се прилично спријатељила с њом, па можеш то да учиниш.

Она повика од радости.

– Истина. Нисам ни мислила на то.

Сутрадан оде пријатељици и исприча јој у каквој је невољи.

Госпођа Форестје приђе свом орману с огледалом, узе једну широку кутију, донесе је и отвори, па рече госпођи Лоазел:

– Изабери, драга моја.

Она најпре угледа гривне, па једну огрлицу од бисера, па један млетачки крст од злата и драгог камења, дивно израђен. Гледала је у огледалу како јој стоји тај накит, колеба се, тешко јој је било да га остави, да га врати. Једнако је запиткивала:

– Немаш ништа друго?

– Та имам. Потражи. Не знам шта може да ти се свиди.

Она одједном нађе дивну огрлицу од дијаманата у кутији од црног сатена и срце јој залупа од прекомерне жеље. Дрхтале су јој руке кад је узела. Стави је око врата, преко хаљине с високом крагном, и стаде одушевљена сама собом.

Затим запита, колебајући се, обузета зебњом:

– Можеш ли да ми позајмиш ово, само ово?

– Та могу, дабогме.

Она се обисну о врат пријатељици и пољуби је с одушевљењем, па побеже са својим благом.

Дође дан пријема. Госпођа Лоазел имала је много успеха. Била је лепша од свих, отмена, љупка, насмејана и луда од радости. Посматрали су је сви мушкарци, распитивали се о њеном имену и гледали да их неко представи. Сви чиновници из министровог кабинета желели су с њом да одиграју валцер. Пала је у очи министру.

Играла је с одушевљењем, са заносом, опијена задовољством, не мислећи више ни на шта, у тријумфу своје лепоте, у поносу због свог успеха, у неком облаку среће од свег тог клањања, од свег тог дивљења, од свих тих пробуђењих жудњи, од те потпуне по-

беде што толико годи женском срцу.

Отишла је око четири сата изјутра. Муж јој је од поноћи спавао у једном малом празном салону, с тројицом господе чије су се жене прилично забављале.

Он јој преко рамена пребаци огртач који беху понели за излазак – скромни огртач за сваки дан који је био тако сиромашан да је одударао од лепе балске хаљине. Она то осети, па зажеље да побегне, да је не би запазиле остале жене које су облачиле раскошне бунде.

Лоазел ју је задржавао:
– Ама, чекај! Назепшћеш на пољу. Сад ћу узети фијакер.

Али га она није слушала, већ је брзо силазила низа степенице. Кад су изашли на улицу, нису нашли кола, те их почеше тражити дозивајући кочијаше који су пролазили у даљини.

Пођоше ка реци изгубивши сваку наду, дршћући. Најзад на кеју наиђоше на двоја од оних кола која се у Паризу виђају само ноћу, као да се дању стиде свог бедног изгледа.

Довезоше се до куће у улици Мученика, па се с тугом попеше у стан. За њу је све било

завршено. А он је мислио да сутра мора отићи у министарство у десет сати.

Она пред огледалом скиде свој огртач којим беше увила рамена, не би ли се још једном видела у свој својој лепоти. Али, одједном врисну. Око врата више није имала огрлицу од дијаманата.

Муж јој се беше упола свукао; он је запита:

– Шта ти је?

Она му се окрете избеумљена:

– Ја... ја... нема огрлице од дијаманата госпође Форестје.

Он се усправи, ван себе од запрепашћења:

– Шта! Како! То није могућно!

И почеше да је траже по наборима хаљине, по наборима огртача, по џеповима, свуда. Не нађоше је нигде.

Он је запита:

– Знаш ли сигурно да је била на теби кад смо отишли с бала?

– Знам, додирнула сам је руком у предсобљу министарства.

– Па, да си је изгубила у путу, чули бисмо је кад је пала. Мора бити да је у фијакеру.

– Јесте. Вероватно. Јеси ли записао број?

– Нисам. А јеси ли ти погледала?

– Нисам.

Гледали су се пренеражени. Најзад се Лоазел обуче.

– Прећи ћу цео онај пут којим смо ишли пешице – рече јој – не бих ли је нашао.

И оде. Она остаде у вечерњој хаљини немајући снаге да је свуче, сваливши се на столицу, не подложивши ватру, не мислећи ни на шта.

Муж се врати око седам сати. Ништа није нашао.

Затим оде у управу полиције, у уредништво листова да обећа награду налазачу, у кочијашка удружења, једном речју свуда где је било ма и најмање наде.

Она је чекала да сване, клонула од несреће.

Лоазел се врати увече, упала и бледа лица; ништа није нашао.

– Треба да обавестиш писмом пријатељицу – рече јој – да си сломила копчу на огрлици и да си је дала на оправку. Тако ћемо имати времена да се снађемо.

Она написа писмо које јој он издиктира.

После недељу дана изгубише сваку наду.

И Лоазел рече, наизглед старији за пет година:

– Треба да размислимо о томе како да заменимо огрлицу.

Сутрадан узеше кутију у којој је била, па одоше златару чије име нађоше у њој.

Златар прегледа књиге.

– Та огрлица, госпођо, није купљена у мојој радњи; ја сам продао само кутију.

Онда почеше улазити из једне златарске радње у другу и тражити огрлицу која би била слична изгубљеној, присећајући се како је изгледала, обоје болесни од туге и стрепње.

У једној радњи у Пале-Ројалу нађоше једну огрлицу од дијаманата и учини им се да је слична огрлици коју су тражили. Коштала је четрдесет хиљада франака. Златар би им је дао за тридесет и шест хиљада.

Замолише златара да је не прода за три дана, а погодише се с њим да је могу вратити за тридесет четири хиљаде ако им до краја фебруара нађу изгубљену огрлицу.

Лоазел је имао осамнаест хиљада франака колико му је оставио отац. Остак ће узети на зајам.

И узимао је на зајам, тражећи од једног хиљаду франака, од другог пет стотина; од овог пет златника, од оног три. Потписивао је менице, пристајао на убиствене обавезе, имао посла са зеленашима и свакојаким зајмодавцима. Довео је у питање свој опстанак до краја живота, насумице потписивао обавезе и не знајући да ли ће моћи да их испуни и шта ће се свалити на њега, од физичког лишавања па до свакојаким душевних мук, те је најзад отишао по нову огрлицу и избројао на тезги тридесет шест хиљада франака.

Кад госпођа Лоазел однесе огрлицу госпођи Форестје, ова рече наставши се мало увређена:

– Требало је да ми је вратиш раније, могла ми је устребати.

Она и не отвори кутију, од чега је страховала њена пријатељица. Шта ли би помислила кад би приметила да јој је подметнула другу огрлицу? Шта би јој рекла? Зар је не би сматрала за крадљивицу?

И госпођа Лоазел осети како је страхан живот сиромаша. Али, она се одједном јунач-

ки помири с њим. Отпустили су слушкињу; променили су стан; узели су под најам стан у поткровљу.

Обављала је тешке домаће послове, бавила се одвратним радом у кухињи. Прала је судове упропашћујући ружичасте нокте приликом прања масног земљаног посуђа и рибања дна на шерпама. Прала је прљаво рубље, кошуље и крпе, и сушила га на ужету; сваког јутра односила је ђубре на улицу, а доносила воду застајући на сваком спрату да одахне. Обучена као нека проста жена, с корпом у руци, одлазила је пиљару, бакалину и месару, па се ценкала, подносила увреде и

бранила сваку пару своје злехуде готовине.

Сваког месеца морали су сређивати менице и потписивати нове не би ли добили у времену.

Њен муж увече је сводио рачуне за неког трговца, а ноћу је често преписивао рукописе и добијао по пет пара за сваку страну.

А такав живот потрајао је десет година.

Крајем десете године исплатили су све, све, заједно са зеленашком каматом на камату.

Сад је госпођа Лоазел изгледала као остарела жена. Раскрупњала се, постала је сурова и

груба, као жене у сиротињским кућама. Лоше очешљана, с накриво опасаним сукњама и црвених руку, она је гласно говорила и прала судове врелом водом. Али би понекад, кад би јој муж био у канцеларији, седела поред прозора, па би мислила на некадашње вечерње посело, на онај бал кад је била тако лепа и толико ценјена.

Шта би се догодило да није изгубила ту огрлицу? Ко зна! Ко зна! Како је живот чудан, променљив! Како мало треба па да човек пропадне или да се спасе!

Једне недеље, кад је изашла да се прошета Јелисејским пољима не би ли се одмориле од рада у току недеље, она одједном угледа једну жену која је водила у шетњу једно дете. Била је то госпођа Форестје, увек млада, увек лепа, увек примамљива.

Госпођа Лоазел се узбуди. Да ли да поразговара с њом? Да, свакако. А сада, кад је све платила, рећи ће јој све. Зашто да не?

Приђе јој.

– Добар дан, Жана!

Пријатељица је није препознала и зачудила се што јој се та домаћица тако пријатељски обраћа. Она промуца:

– Ама... госпођо... Ја нисам... Свакако сте се преварили.

– Нисам. Ја сам Матилда Лоазел.

Њена пријатељица узвикну:

– О... Јадна моја Матилда, ала си се изменила!

– Јесам. Имала сам веома тешких дана откад те нисам видела и много невоља... а све због тебе!

– Због мене? Како то?

– Сећаш ли се оне огрлице с дијамантима коју си ми позајмила за бал у министарству?

– Сећам се. Па?

– Па, изгубила сам је.

– Како? Та донела си ми је.

– Донела сам ти другу, онакву исту. А ево већ десет година како је отплаћујемо. Можеш мислити да нам то није било лако, пошто ништа нисмо имали... најзад, свршено је и то, па сам сад веома задовољна.

Госпођа Форестје је стала као укопана.

– Кажеш да си место моје огрлице с дијамантима купила другу?

– Да. А ти то ниси ни приметила, а? Биле су сличне.

И она се смешила од радости у којој је било поноса и безазлености.

Веома узбуђена госпођа Форестје ухвати је за обе руке.

– О, јадна моја Матилда! Ти дијаманти на мојој огрлици били су лажни. Она није вредела више од пет стотина франака ■

Илустровао
Душан
Павлић

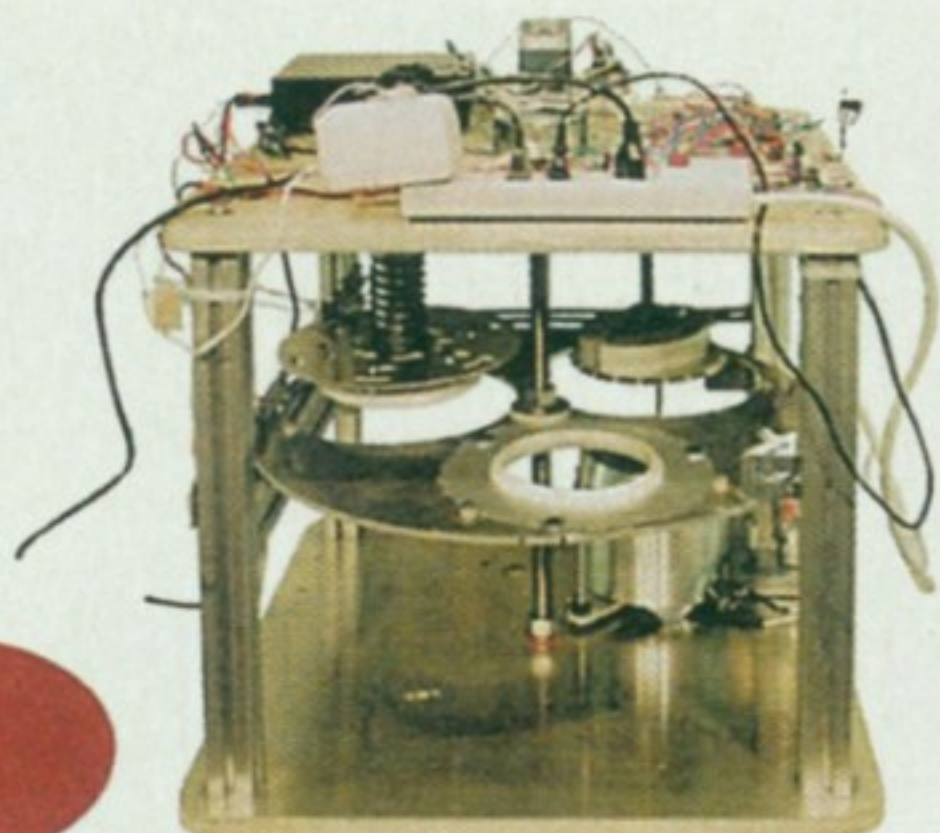
ne čini čuda, samo osvežava

MINAQUA
fructo

prirodni izvor joda

Jod je neophodan svima, naročito deci, trudnicama i starijim osobama. Nedostatak joda umanjuje koeficijent inteligencije i do 15%. Jedna čaša Fructa obezbeđuje organizmu potrebnu dnevnu količinu JODA.

ТАЊИР КОЈИ СЕ ОБНАВЉА

За људе које мрзи да после јела оперу посуђе, нађено је решење. Захваљујући „дишмејкеру“, направи која производи нове акрилне посуде „на комад“ и то по нацрту и жељи власника који, када заврши с оброком, треба само да стави тањир у уређај. Он ће га опрати, истопити и употребити смесу за прављење нове посуде ■

КОКОСОВО ГОРИВО

Аустралијско предузеће „Кокос Пацифик“ произвело је прототип дизел-мотора који се покреће кокосовим уљем издвојеним из плода нарочитим научним поступцима. Могућа је и мешавина с обичним бензином, као што је сазнао један од запослених из „Кокос Пацифика“ кад је остао с веома мало бензина у резервоару далеко од најближе пумпе. Сада користи кокосово уље не само као гориво за свој аутомобил, већ и за генератор који даје струју машинерији којом се уље издваја из кокоса ■

У кухињама будућности биће неопходна такозвана паметна кашика, уређај који користи сензоре направљене од злата, цинка и алуминијума да измери укус хране која се спрема (температуру, киселост, сланост и вискозност). Слањем података у електронски мозак, „паметна кашика“ упозорава куvara да треба, на пример, да дода још мало соли ■

ПАМЕТНА КАШИКА

Истраживања спроведена у Холандији показују да чак четири одсто становништва (652.000 људи) чује гласове у глави, што је знатно више него што се очекивало. Да буде занимљивије, већина људи описује те гласове као добре и охрабрујуће за свакодневни живот. С друге стране, пацијенти са психијатрије који се такође жале на гласове у глави тврде да их они дубоко онеспокојавају. И истраживачи са Универзитета у Манчестеру намеравају да спроведу испитивања и утврде зашто се људи различито понашају кад чују унутрашње гласове. „Ако се особа бори да превазиђе невољу, или себе види као безвредну и рањиву, односно ако друге особе види као нападне, склонија је томе да унутрашње гласове протумачи као непријатељске, надмоћне или опасне“, каже Ејлиш Кембел из истраживачког тима Универзитета у Манчестеру. Научници се надају да ће наћи начине лечења како би помогли пацијентима са психијатрије да боље разумеју унутрашње гласове и изборе се с њима ■

АУТОМОБИЛ НА ВАЗДУХ

Британски научници произвели су аутомобил који ради на ваздух. „Лајфкар“ се креће помоћу горивних ћелија које мешају водоник с кисеоником из ваздуха. Након сложеног поступка као једини отпад остаје обична вода која не загађује околину. Поред свега тога, аутомобил изгледа тако добро да му је тешко одолети. Нажалост, мораће да се сачека још најмање годину дана да се прво од ових возила закотрља улицом ■

ТУРБИНЧЕ

Мајушна гасна турбина смештена унутар силицијумског чипа напаја лаптопове и мобилне телефоне десет пута дуже него батерија исте тежине. Инжењери Института за технологију из Масачусетса начинили су малену турбину по узору на оне велике које напајају градове. Претпоставља се да би овакве турбине могле да обезбеђују и струју за војнике на ратишту ■

ГЛАСОВИ У ГЛАВИ

Истраживања спроведена у Холандији показују да чак четири одсто становништва (652.000 људи) чује гласове у глави, што је знатно више него што се очекивало. Да буде занимљивије, већина људи описује те гласове као добре и охрабрујуће за свакодневни живот. С друге стране, пацијенти са психијатрије који се такође жале на гласове у глави тврде да их они дубоко онеспокојавају. И истраживачи са Универзитета у Манчестеру намеравају да спроведу испитивања и утврде зашто се људи различито понашају кад чују унутрашње гласове. „Ако се особа бори да превазиђе невољу, или себе види као безвредну и рањиву, односно ако друге особе види као нападне, склонија је томе да унутрашње гласове протумачи као непријатељске, надмоћне или опасне“, каже Ејлиш Кембел из истраживачког тима Универзитета у Манчестеру. Научници се надају да ће наћи начине лечења како би помогли пацијентима са психијатрије да боље разумеју унутрашње гласове и изборе се с њима ■

Истраживачи са Универзитета у Манчестеру намеравају да спроведу испитивања и утврде зашто се људи различито понашају кад чују унутрашње гласове. „Ако се особа бори да превазиђе невољу, или себе види као безвредну и рањиву, односно ако друге особе види као нападне, склонија је томе да унутрашње гласове протумачи као непријатељске, надмоћне или опасне“, каже Ејлиш Кембел из истраживачког тима Универзитета у Манчестеру. Научници се надају да ће наћи начине лечења како би помогли пацијентима са психијатрије да боље разумеју унутрашње гласове и изборе се с њима ■

Истраживачи са Универзитета у Манчестеру намеравају да спроведу испитивања и утврде зашто се људи различито понашају кад чују унутрашње гласове. „Ако се особа бори да превазиђе невољу, или себе види као безвредну и рањиву, односно ако друге особе види као нападне, склонија је томе да унутрашње гласове протумачи као непријатељске, надмоћне или опасне“, каже Ејлиш Кембел из истраживачког тима Универзитета у Манчестеру. Научници се надају да ће наћи начине лечења како би помогли пацијентима са психијатрије да боље разумеју унутрашње гласове и изборе се с њима ■

БЕСТЕЖИНСКА ХИРУРГИЈА

Хирурги су успели да без последица обаве операцију у бестежинском стању. Сврха овог огледа била је да се утврде услови у којима би се нашли астронаути ако би у свемиру био неминован хируршки захват.

Лекари болнице Универзитета у Бордоу уклонили су цисту с руке пацијента у „ербасу А300“ који је слободно падао. Премда је оваква операција на земљи рутинска, неминовно постаје сложенија без гравитације. Хирурги су пацијенту дали локалну анестезију пре узлетања и у ваздуху, док је авион изводио маневре, обавили захват који је трајао 11 минута. Међутим, због бестежинског стања то је било издељено у 31 захват, сваки у трајању од свега 20 секунди.

И пацијент и хирурзи били су везани, док су сви инструменти били опремљени магнетима како би остали причвршћени за операциони сто. Срећом, крв не цури кад се начини рез јер се сакупља испод отвора услед површинског напона.

Овај необични оглед био је почетак истраживања о могућим оперативним захватима на Међународној свемирској станици или будућим летовима на Марс. Следећи корак био би управљање са земље роботом који ће у бестежинском стању да обави захват ■

ЗАКРИВЉЕНА ЗГРАДА

Ускоро у Лондону почиње изградња Фенчерч торња који ће имати 37 спратова и биће висок 160 метара. Унутрашњост ће бити од бетона и челика, а спољашњост од стакла. Архитекта је Рафаел Вињоли, а посебност зграде је у закривљеним ивицама. Нова зграда замениће стару која је имала 25 спратова ■

ОД МРЕЖЕ ДО ТАЊИРА

У Сједињеним Америчким Државама установљен је нови поступак проверавања свеже-не рибе која се продаје у великим продавницама. Купци могу да отпрате пут сваке рибе од Аљаске до тезге уз помоћ система за праћење предузећа „Скоринг“. Подаци о свим етапама пута сваке поједине рибе, од рибарске мреже па до фрижидера у самопослузи, уносе се у преносни рачунар и смештају у базу података на Интернету. Уношењем бар-кода с паковања купци могу да виде тачно где је и на којој дубини ухваћена риба коју имају пред собом у тањиру ■

ЛУСИНА МЛАЂА СЕСТРА

Откриће готово потпуног костура трогодишње девојчице која је живела у Етиопији пре 3,3 милиона година, омогућиће нова сазнања о еволуцији човека. У питању је *Australopithecus afarensis*, иста врста хоминида којој је припадао и костур назван Луси, откривен у истој области 1974. године. Зато је новооткривени костур назван „Лусина млађа сестра“.

Ово је први пут да су нађени потпуни остаци детета раних хоминида. Код Луси нађени су само парчићи рамена, док су у овом случају откривене целе рамене кости. Уз то је нађена и кост језичњача која држи гркљан. До сада је откривена само једна језичњача, а припадала је неандерталцу који је живео пре 60.000 година.

Прва испитивања језичњаче трогодишњег детета указују на сличност с мајмуном, што значи да говор још није почео да се развија код *Australopithecus afarensis*. Рамене кости сличне су 90 одсто костима гориле, што упућује на дугачке и снажне руке. Пошто се открићем Луси утврдило да је *Australopithecus afarensis* ишао на две ноге, палеонтолози се сада питају да ли се ова врста поред тога и верала по дрвећу ■

ИСКОРИСТИТЕ ШАНСУ

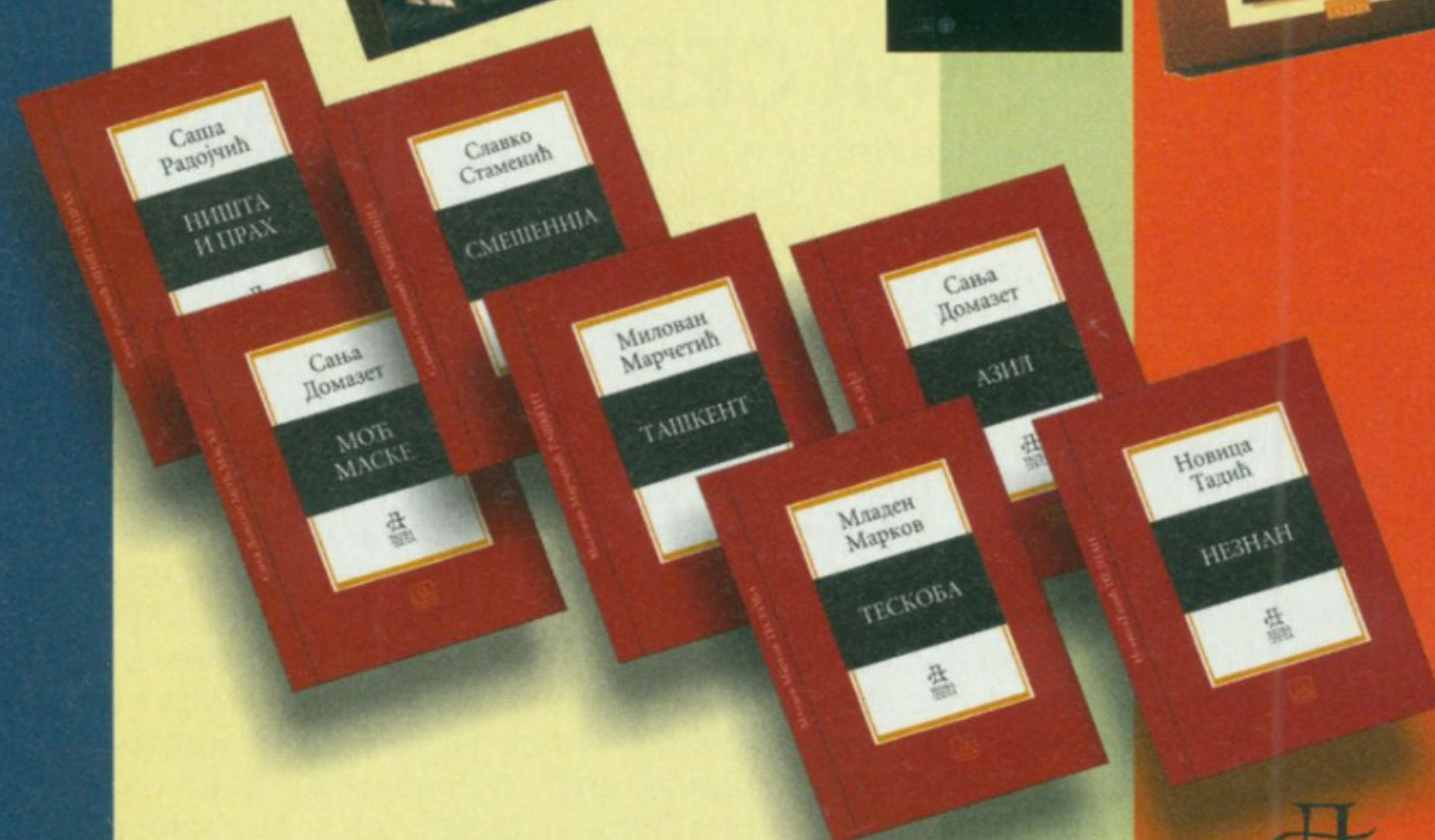
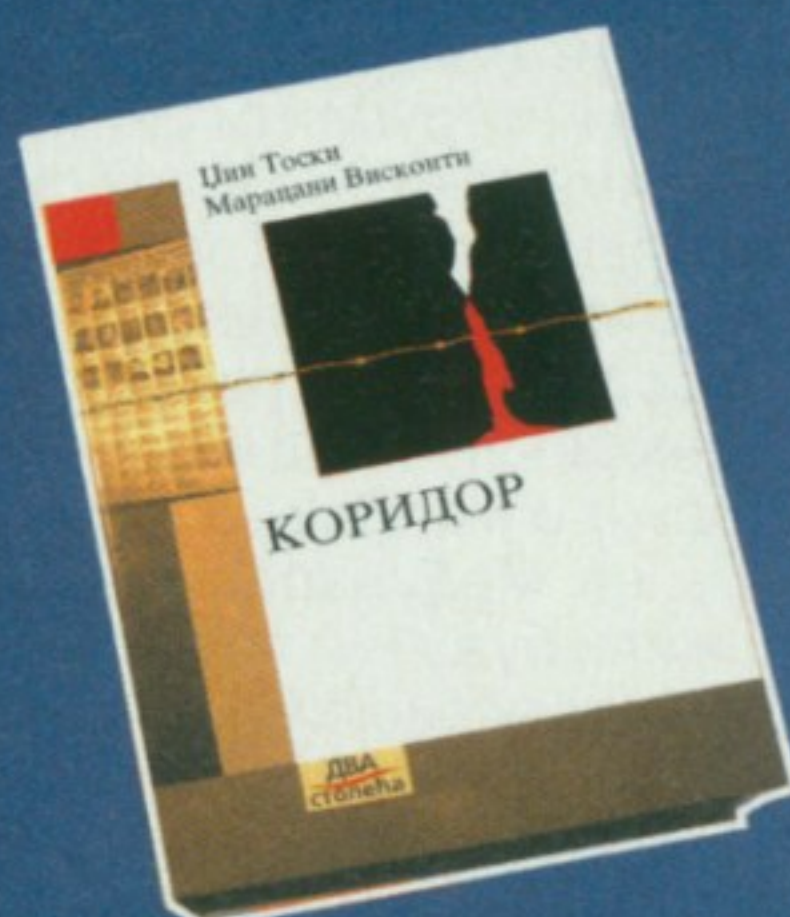
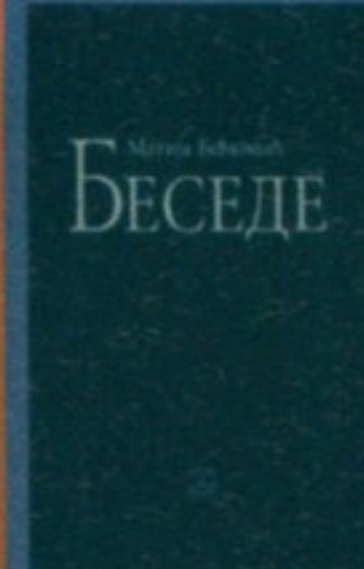
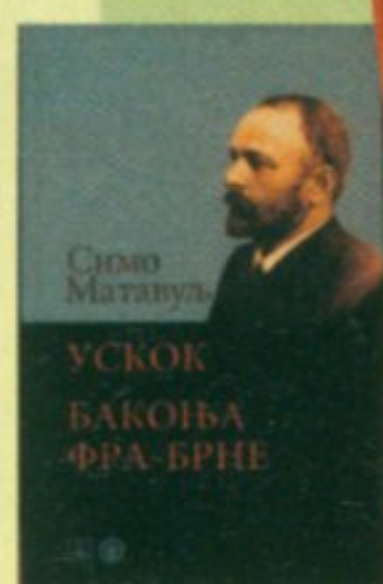
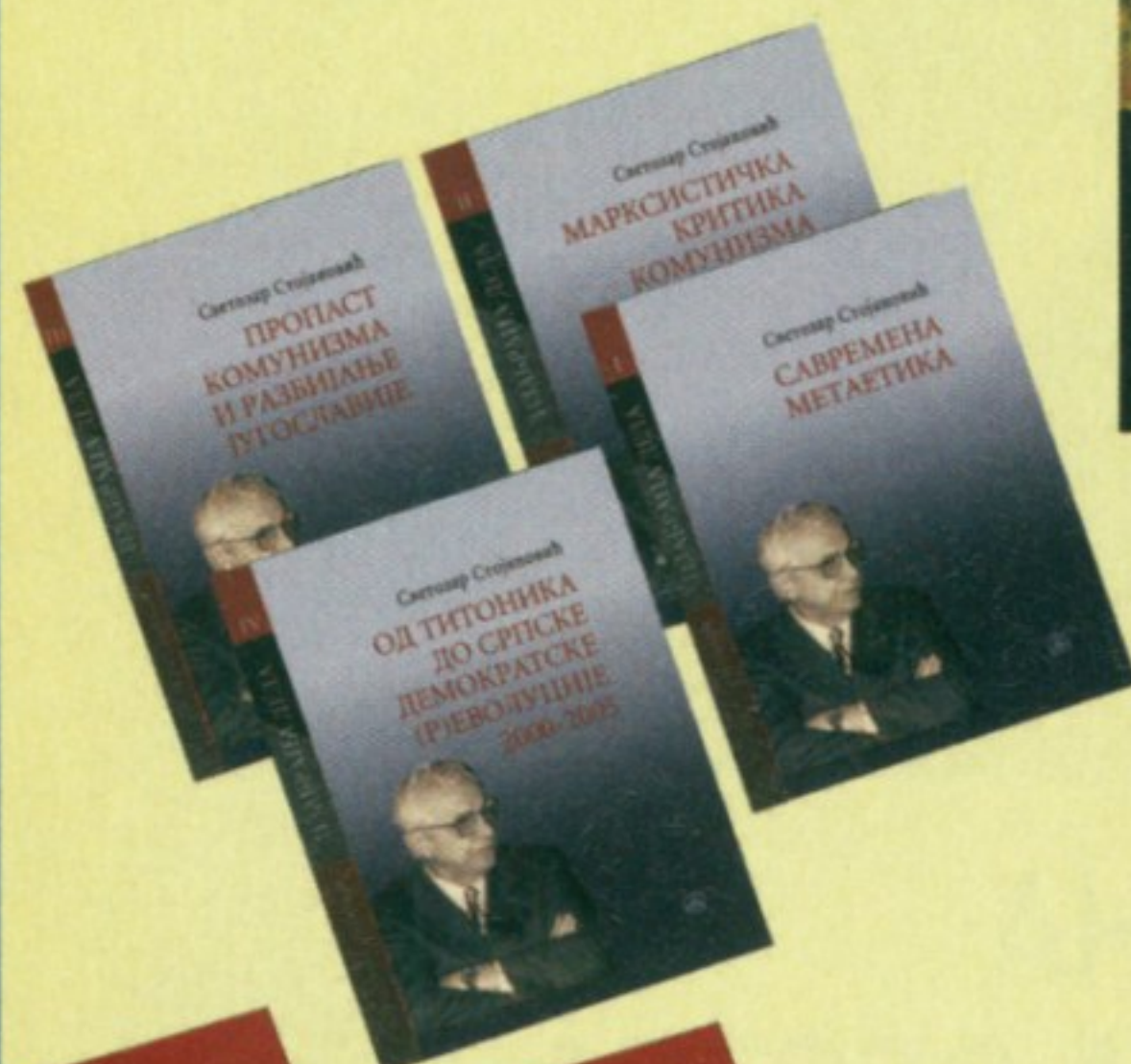
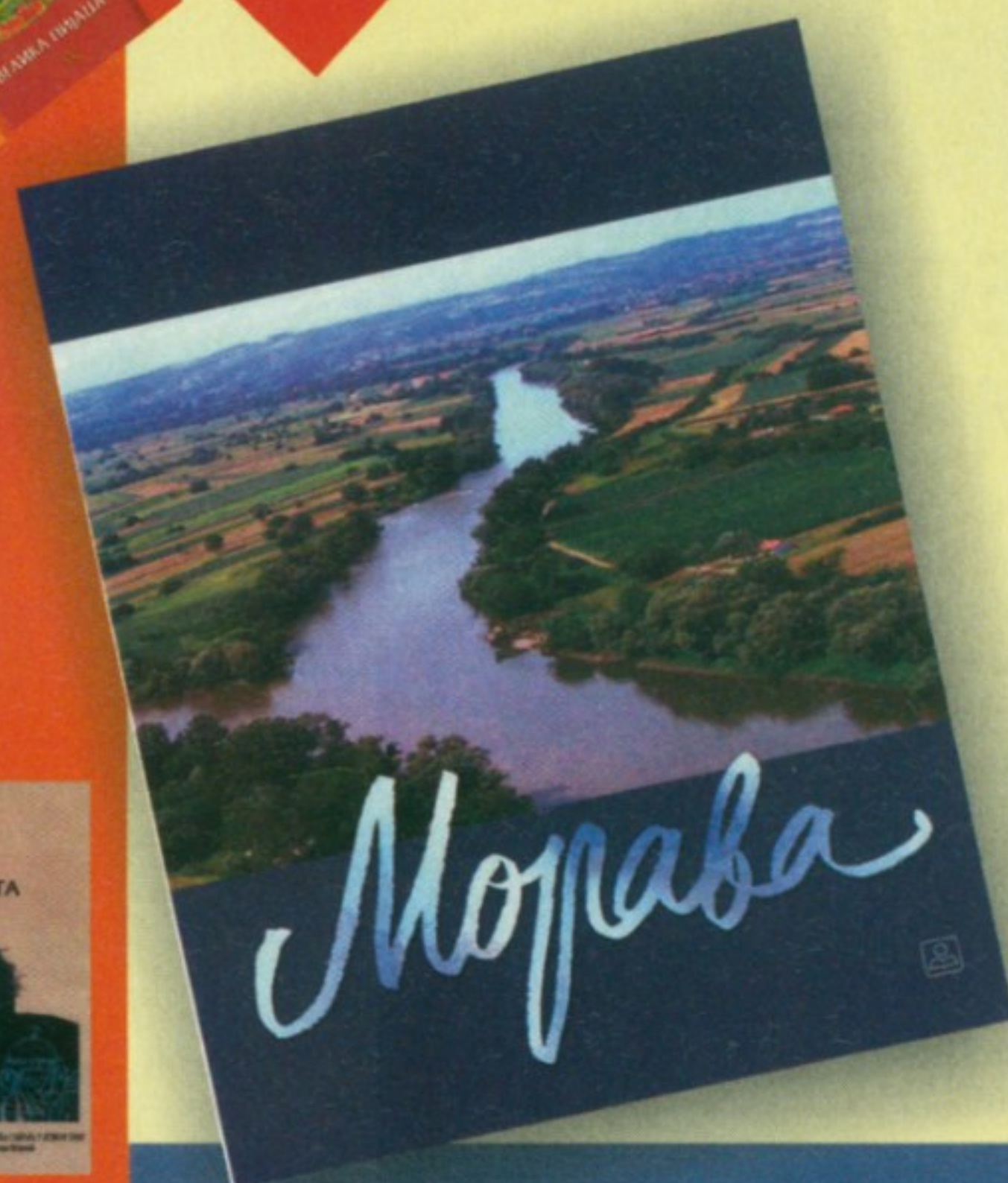
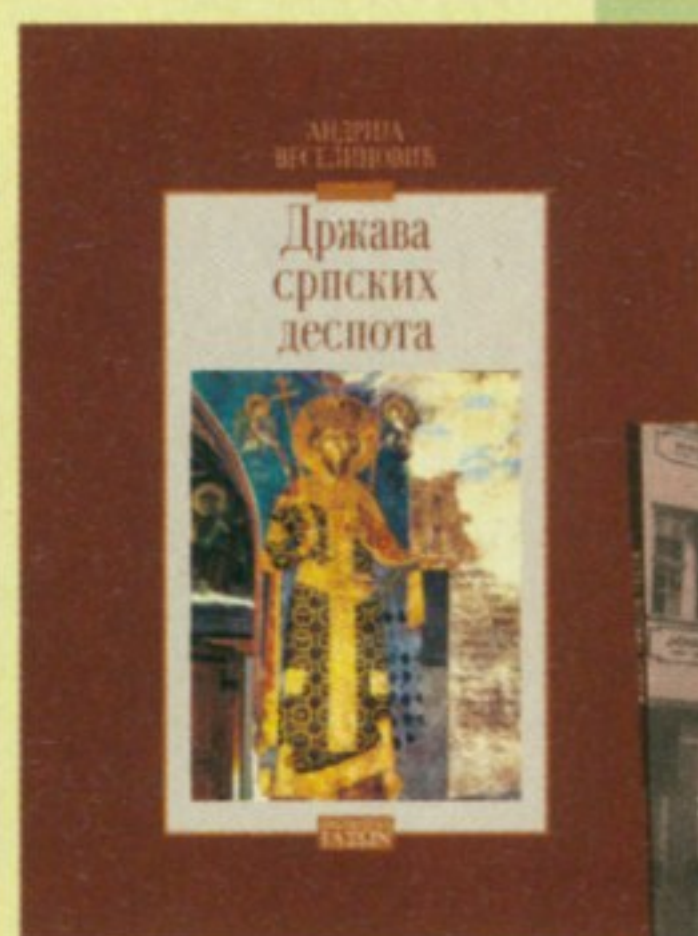
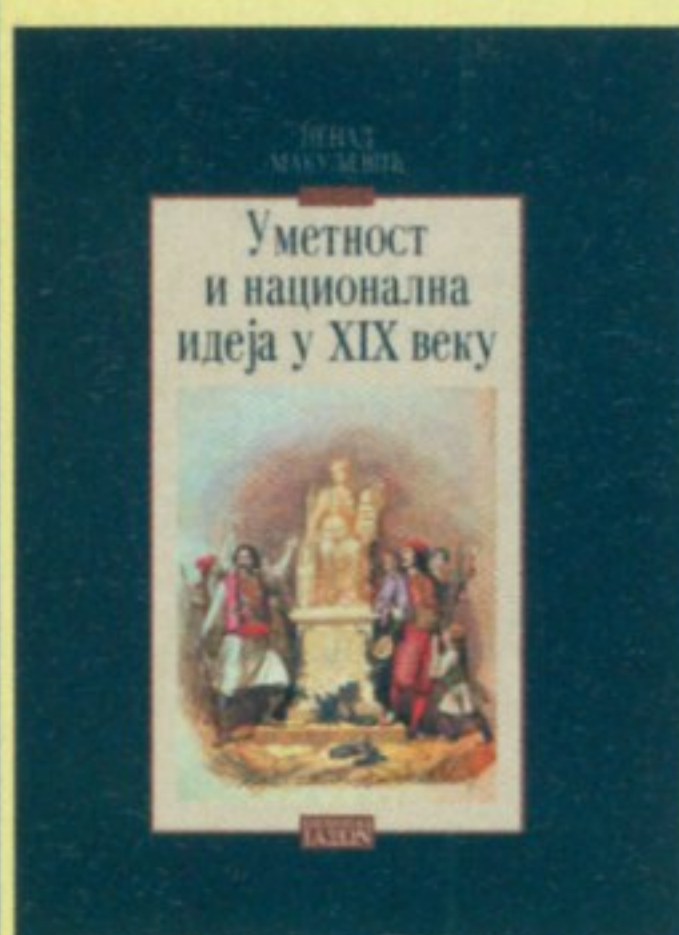
ЗАВОД ЗА УЧБЕНИКЕ
БЕОГРАД

www.zavod.co.yu

ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ
ГОДИНЕ

књиге по

БИБЛИОТЕКА
НОВА ДЕЛА

КЊИЖАРЕ У БЕОГРАДУ

ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ 5 ТЕЛ/ФАКС: 638-405
КОСОВСКА 45 ТЕЛ/ФАКС: 3224-708
ВУКАСОВИЋЕВА 50 ТЕЛ/ФАКС: 3594-835

КЊИЖАРА У НИШУ

ТРГ КРАЉА АЛЕКСАНДРА 3 ТЕЛ: 018/511-428

НОВИ САД СРЕМСКА 7

ПРОДАЈА: 021/616-310
КЊИЖАРА: 021/624-433

КЊИЖАРА У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ

ВЛАДЕ БЕТКОВИЋА 1 ТЕЛ: 028/ 421-609

СВЕЦИ И ГРЕШНИЦИ

Најбољи парови увек су у супротности. Јин није тако слadak без јанга, црно је застрашујуће празно без белог, а да и не спомињемо како би добро било страшно досадно без малчице зла. Зато, ево неколико прича о свецима, а, равнотеже ради, ту је и неколико грешника

КАТОЛИЧКИ СВЕЦИ

Процењује се да на католичкој страни хришћанства има око 10.000 светаца. Папа Јован Павле Други прилично је допринео овом броју канонизујући око 280 светаца током руковођења Ватиканом дугог 24 године. Највећи број ових светаца налази се само у историјским списима, али има неколико који су својом величином превазишли оквире римокатоличке вере и постали познати широм света ■

Свети Патрик заслужан је не само за увођење хришћанства у Ирској, већ и за ослобађање острва од змија отровница. Према легенди, истерао је змије ударајући у добош тако предано да су изнервирани гмизавци сви редом скочили у море (иначе, змије чују, премда слабо). Данас се 17. март, дан Светог Патрика, слави у целом свету мада је велико питање шта би он мислио о опијању и недаћама које га прате, као начину обележавања његове смрти ■

СВЕТИ ФРАЊО АСИШКИ

Ћовани Франческо Бернардоне (1181–1226) био је из богате италијанске породице из Асизија и живео је веома лагодно. Као војник доспео је у заробљеништво и тада се преобратио: одбацио је све световне ствари, с још неколико монаха обрађивао је земљу и живео у амбару. Број покорничке браће временом је растао и ускоро је основан фрањевачки ред.

Кад се 1224. године молио на планини Ла Верна, на његовом телу појавиле су се стигме, „ране Исусове“. Обележен ранама на шакама и стопалима последње две године живота, Фрањо Асишки је први пут после низа година морао опет да носи обућу. Из поштовања према светом обележју (а и да не би сувише привлачио пажњу), носио је и рукавице ■

каша и при том показао завидну вештину у пуцању. Наиме, са повеће удаљености пуцао је и убио гуштера престрашивши бандите својом прецизношћу. Ипак, Снајдери напори још нису уродили плодом ■

СТИГМА

Реч стигма грчког је порекла и тиче се рана које се без неког узрока појаве на телу неке особе, а подсећају на Исусове ране од разапинања на крст (крварење на шакама, стопалима, темену и слепоочницама). Медицина још не може тачно да објасни услед чега настају овакве ране, мада се верује да су психосоматске, односно, да су физички симптоми последица душевног стања оболелог. До данас се зна за око 330 случајева. Први је био свети Фрањо Асишки у 13. веку. Премда католичка црква помно истражује сваки случај и не узима га „здро за готово“, ипак је око 60 ових људи проглашено за свецe ■

СВЕТИ ПАТРИК

Почетком 5. века шеснаестогодишњег Патрика из Британије су отели ирски морадери и одвели у Ирску где је био роб. Шест година Патрик је чувао овце на једној висоравни, предано се молећи и чекајући избављење. Коначно је побегао из Ирске, али тек после две године успео је да се врати породици. Једне ноћи уснио је сан који га је надахнуо да постане „гласник Ирске“. Вратио се на Смарагдно острво, али не више као роб, већ – бискуп. У једном амбару основао је прву цркву, а до 17. марта 461. године, кад је преминуо, крстио је хиљаде Ираца и основао много цркава.

СВЕЦИ ЗАШТИТНИЦИ

Обичај да се цркве назову по одређеним личностима из црквене историје потиче још из 4. века. То су били први случајеви проглашавања светаца за заштитнике. Касније се овај покровитељски однос проширио и на друге појаве. Људи су у свом животу налазили одређену везу с неким свецем и проглашавали га својим заштитником. После реформације било је неопходно да папа дозволи верницима покровитељство свеца кога су одабрали ■

ОРУЖЈЕ

Већ десет година одани католик и заговарач слободног ношења оружја Џон Снајдер нада се да ће у Ватикану свети Габријел Посенти, италијански монах, бити проглашен заштитником наоружаних људи. Према легенди, Габријел је 1860. године спасао једно село у Италији од банде пљач-

ПАДОБРАНСТВО

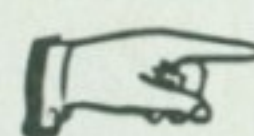
Арханђел Михајло, кога признају подједнако и хришћани, и муслимани, и јудејци, католички је светац и анђео, што је веома редак спој. Изузетно вишестран светац (заштитник ковача, шеширија, болничара), Михајло је и покровитељ падобранаца. Познат и као Крилати ратник, Михајло је предводио Божију војску током Луциферове побуне ■

ЗУБОБОЉА

Веома омиљени француски бискуп из 6. века, свети Медар (456–545) брине се о онима које мучи зубобоља. Додуше, ве- за између овог свеца и зубобоље прилично је натегнута. На сликама приказан је углавном како се осмехује док му се зуби цакле, поставши тако светао пример зубне хигијене. Ако патите од зубобоље, радије потражите помоћ свете Аполоније, још једне заштитнице оних који пате од зубобоље. Мученици из Александрије Римљани су

— педесет три

 поломили зубе у 3. веку, кад се хришћанство доживљавало као претња Римском царству. Потом су је уценили да се одрекне Христа или ће бити спаљена на ломачи. Аполонија је изабрала пламен ■

СВЕЦИ ИСТОКА

Тешко је описати свеце источних вероисповести – хиндуизма, ислама, будизма и других нехришћанских религија. Светац је хришћанска одредница, па је незахвално назвати тако појединце из других вероисповести. Међутим, у свакој вери има личности које су се издвојиле својим делима и приближиле вечности ■

БОДИХАРМА

Бодихарма се родио у Индији у 5. веку. Неко време боравио је на двору кинеског цара. Али, кад се с њим завадио, отишао је да живи у пећини удаљеној километар од храма Шаолин. Бодихарма је девет година седео непомично окренут према зиду. Био је толико посвећен медитацији да није приметио како су му ноге атрофирале. Копнила је и његова заинтересованост за световни живот, и Бодихарма је на крају доживео просветљење. Његов пример надахнуо је прве зен-будисте у Јапану. Бодихарма се сматра једним од зачетника зен-будизма ■

РАБА АЛ-АДАВИЈ

Најпознатија суфијска учитељица Раба својим животом и учењем увела је појам божанске љубави у исламску теологију. Још као девојчицу продали су је у робље. Али, господар је ослободио кад је видео како лампа необјашњиво лебди изнад њене главе.

Виђали су је у Басри како тумара улицама носећи у једној руци кофу воде, а у другој бакљу. Кад би је неко питао шта ради, Раба би одговорила отприлике следеће: „Водом ћу полити ватру пакла, а буктињом спалити рајске двери. Онда људи неће волети Бога због чежње за рајем или страха од пакла, већ због Бога самога.” Данас Рабино име носе многе школе и центри културе у исламском свету ■

МИЛАРЕПА

Младог Миларепау и његову мајку покрали су рођаци, па су морали да живе без крова над главом. Временом је мајка сакупила довољно новца да пошаље Миларепау на занат код чаробњака како би научио чини којима ће моћи да казни непоштене рођаке. Миларепа је изучио занат и призвао богове да освете његову мајку. Убрзо је 35 његових рођака настрадало на необјашњиве начине (толико о представи тибетанских будиста као мирољубивих људи). После тога Миларепа је уз помоћ чаролије послао град на своје село. Међутим, осетио је кривицу због ових недела. Пре него што се осамио у једној пећини, подучавало га је неколико лама. После четири године остао је без хране, али још није био спреман да се врати међу људе. Живео је од коприва, због чега су му кожа и коса позеленели. Данас је Миларепа једна од најзначајнијих личности тибетанског будизма ■

КАБИР

Тајанственог песника Кабира који је живео наводно 120 година, од 1398. до 1518. године, данас славе и муслимани, и Сики, и Хиндуси широм Азије. Након његове смрти, муслимански и хиндуистички верници расправљали су се око тога шта треба да ураде с Кабировим телом. Међутим, расправа је утихнула кад су, подигавши његов мртвачки покров, установили да се уместо тела ту налази само хрпа цвећа. Поделили су цвеће на два једнака дела. Муслимани су, у складу са исламским обичајима, цвеће покопали, док су га хиндуси кремирали. Кабир је имао разумевања за обичног човека и у својим делима грдио је свештенство – подједнако и муслиманске муле и хиндуистичке брамане. У једној од својих најпознатијих песама саветовао је отприлике ово: „Не показуј дијаманте на пијаци. Држи их у завежљају, близу срца.” Добар савет и у духовном и у практичном смислу ■

РУМИ

Суфија Руми (1207–1273) није остао упамћен по чудима нити следбеницима, већ по својој поезији. Љубав према Богу главна је тема његовог учења. Многе његове песме живописни су искази о сједињавању с божанским и омиљене су и данас међу људима свих вероисповести. Према легенди, кад је Руми преминуо у данашњем Авганистану, његова погребна свечаност трајала је 40 дана, а присуствовало је на хиљаде муслимана, хришћана, јудејаца и хиндуса ■

ТЕНЗИН ГИЈАТСО, 14. ДАЛАЈ ЛАМА

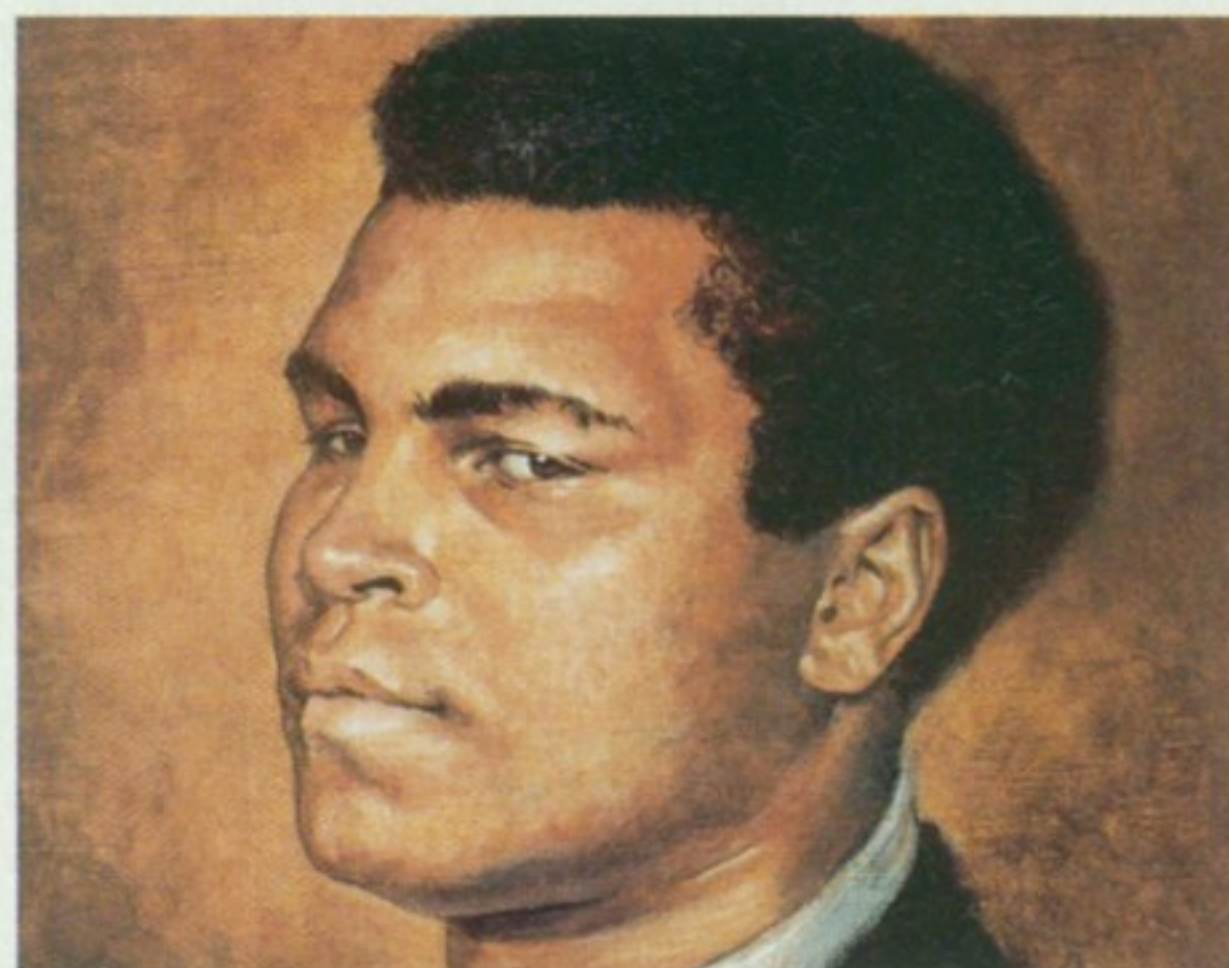
Ниједан духовни вођа који је још жив није привукао пажњу светске јавности као 14. инкарнација далај ламе. Духовни и политички вођа Тибетанаца успео је да побегне Кинезима 1959. године и потом је живео у Дармасали, у Индији, неуморно се залажући за ослобођење Тибета од кинеске владавине. Добитник Нобелове награде за мир 1989. године, Гијатсо не прихвата чак ни наговештаје о томе како има оносветовне моћи. Приписују му безбројна оздрављења, али он је забринут само за духовну и политичку будућност Тибетанаца. Постао је симбол међуверског дијалога прихватајући разговор с јудејцима, муслиманима, хиндусима и хришћанима о будућности светских вероисповести ■

ГРЕШНИЦИ

Готово сви свеци нешто у животу су згрешили. Ако изузмемо Исуса, Мухамеда и Буду, већина светаца били су прво обични људи. Међутим, за разлику од нас, свеци су успели да искорене своју грешност и живе смерним и часним животом. Али, и већина грешника има своје светле тренутке ■

МУХАМЕД АЛИ

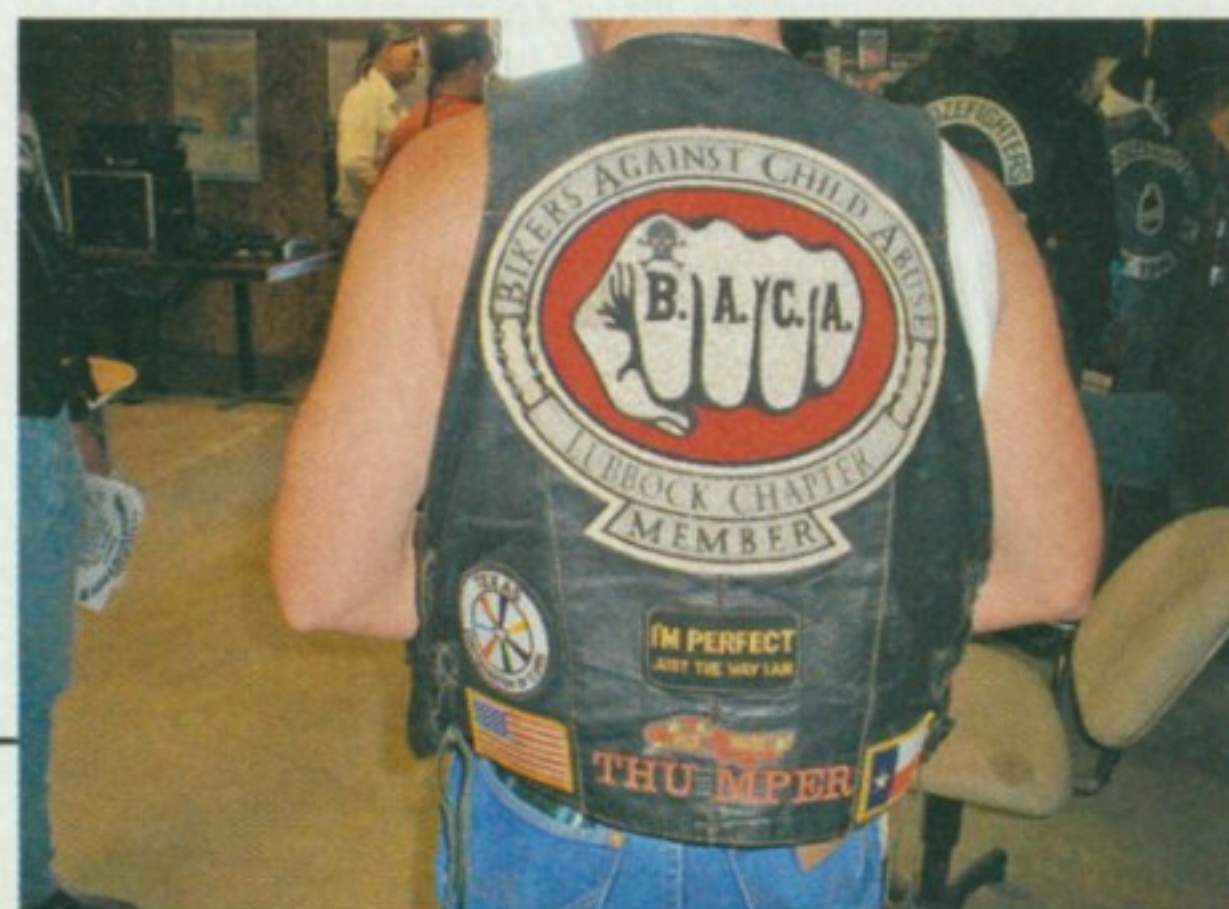
Троструки боксерски шампион у тешкој категорији Мухамед Али зарадио је милионе долара јер је одбио да у рингу окрене други образ како је Христос саветовао. Варао је сваку од своје четири супруге, и очигледно починио један од седам смртних грехова, онај о гордостима, када је изја-

вио: „Ја сам сигурно најбољи!”, након што је нокаутирао Сонија Листона (први пут). С друге стране, одбио је да се бори у Вијетнамском рату, и тиме дао светли пример генерацијама младих. Зато што је пружио подршку миру, забрањено му је да се бори у рингу, изгубио је милионе долара и најбоље године своје каријере ■

В.А.С.А.

Основана 1989. године група ВАСА (скраћено од енглеског назива „Мотористи против злостављања деце”) састоја-

ла се од моториста који су се жестоко противили сваком виду злостављања и злоупотребе малолетника. Кад би сазнали за неки такав случај, дали би детету кожни прслук и доделили му једног члана групе као заштитника. Ако би дете било угрожено, позвало би свог заштитника и он би се прилично грубо обрачунао с напасником.

„Бићемо онолико груби колико је потребно да заштитимо децу”, тврди се на сајту групе ВАСА ■

ПИЈЕ XII

Покушаји проглашења папе Пија XII (1876–1958) за свеца престали су 1999. године кад је с многих страна указано да је папа затварао очи пред холокаустом за време Другог светског рата. Иначе, погрдан назив за њега био је „заштитник геноцида”. У књигама као што је „Хитлеров папа” наговештено је да је Пије XII знао о холокаусту више него што је Црква спремна да призна. С друге стране, Ватикан је био уточиште за многе Јевреје упркос великим притисцима Гестапоа, и за све време свог мандата папа је улагао мирнодопске напоре ■

СВЕТИ АВГУСТИН

Кад је Аурелије Августин (354–430) напустио своју родну Тагасту у северној Африци да би учио у Картагини, искушења су надвладала његово хришћанско васпитање. Не само што се опијао до бесвести, већ је постао и отац у једној грешној ванбрачној вези (чувена реченица „Господе, учини ме честитим – али не још”, приписује се управо Августину). Сигурност у веру и живот стекао је кад се крстио 387. године. Постао је један од највећих филозофа ране хришћанске цркве. „Исповести” Светог Августина обавезна су лектира за католике и протестанте ■

РАСПУЋИН

Рођен 1871. године у сељачкој породици у Сибиру, такозвани луди калуђер дошао је у Санкт Петербург 1905. године, уверен да ће бити од помоћи цару Николају и његовој породици. Распућин је чекао две године да га цар прими, све док 1907. године није показао своју чудесну исцелитељску моћ на царевићу Алексеју који је боловао од

хемофилије. Царица Александра била је толико занесена човеком који је могао да јој излечи дете да је Распућин постао свети човек на двору Романових и неизбежни саветник у царским пословима. Распојасано понашање калуђера који се домогао моћи сметало је многим, па је 1916. године група руских племића одлучила да га ликвидира. Отровали су га на једној вечери, али он је преживео. А онда су пуцали у њега, али и тај покушај био је неуспешан. Тек кад су га бацили у реку Неву која је протичала испред дворца, Распућин се удавио и коначно је ликвидирао ■

МАРК ТВЕН

Моћна осуда робовласништва у делу „Доживљаји Хаклбери Финна” заоставштина је светле стране личности Марка Твена (1835–1910). Међутим, у многим делима нападао је веру. У делу „Јованка Орлеанка”, премда истакавши њене бројне врлине, у приличној мери нагласио је и богохуљење. Бестидно, наопако а бриљантно перо Марка Твена можда је загревано у паклу, али тешко је замислити рај без Марка Твена ■

Џон Грин (Н. В.)

СЕДАМ СМРТНИХ ГРЕХОВА МАРЛОНА БРАНДА

За лакше разумевање седам смртних грехова, довољно је погледати филмове које је снимио Марлон Брандо.

ГОРДОСТ – као пуковник Волтер Курц у филму „Апокалипса данас” и Наполеон у филму „Дезире”.

ЗАВИСТ – као Стенли Ковалски у филму „Трамвај звани жеља”.

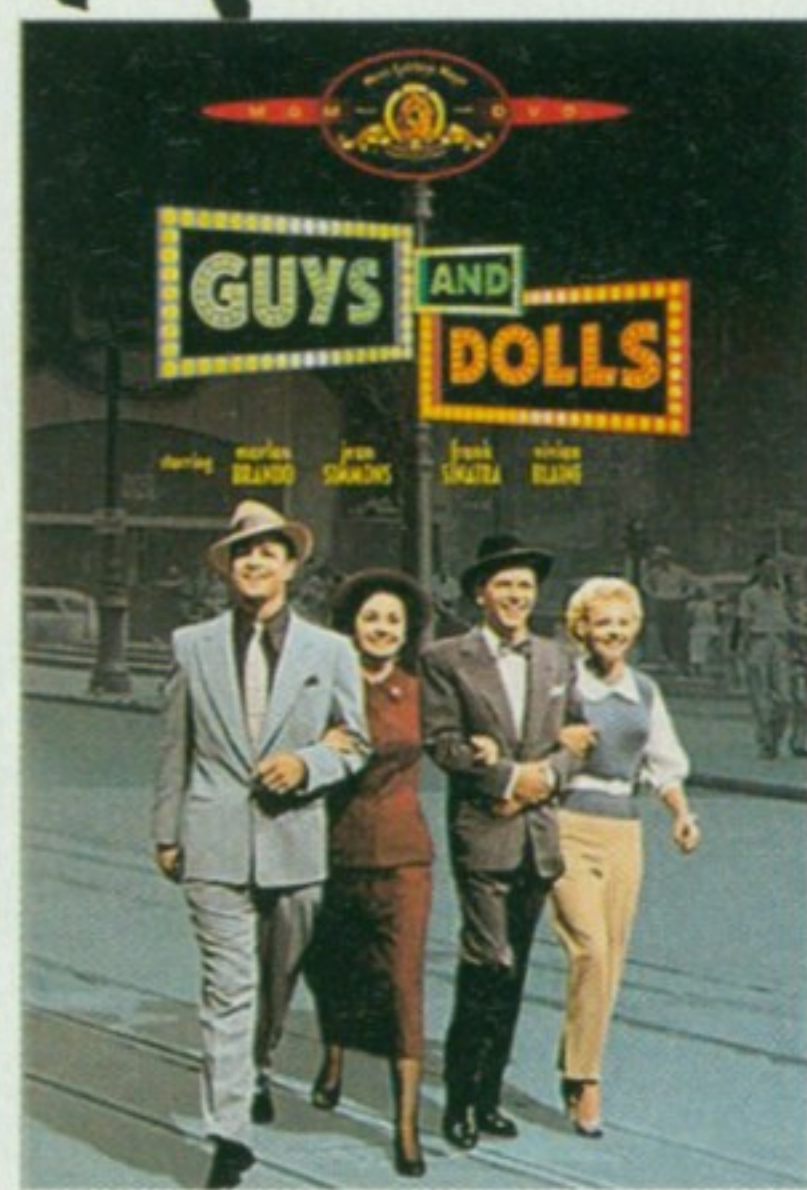
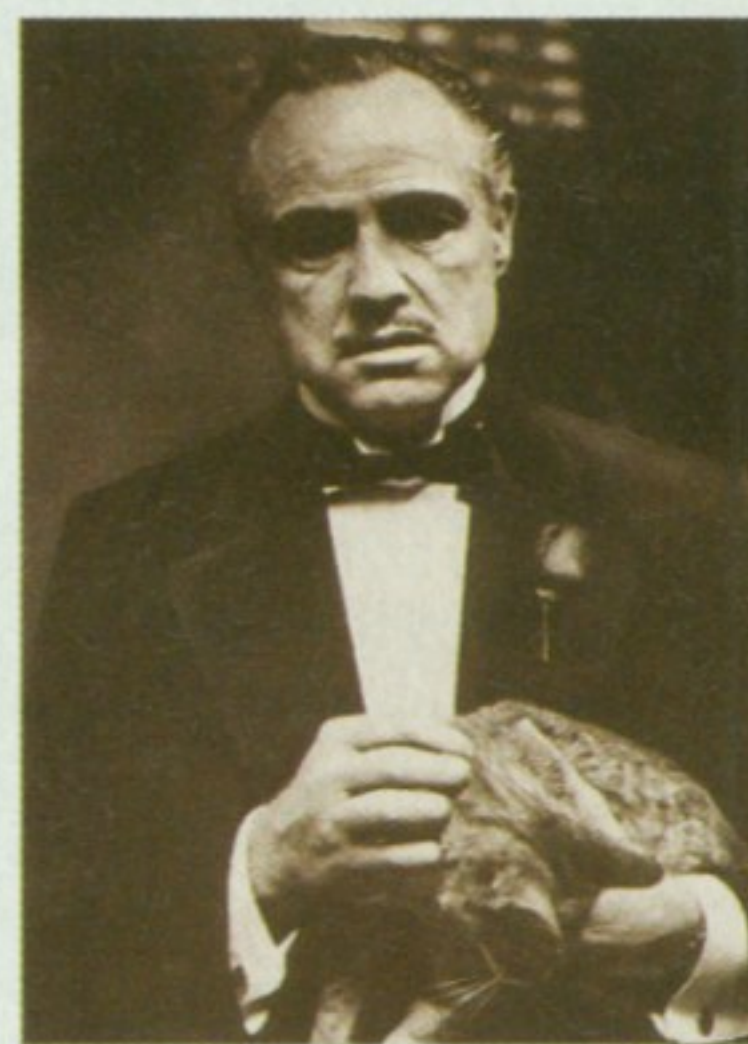
ПОЖУДА – као Џони у филму „Дивљак”.

ПРОЖДРЉИВОСТ – као гојазни доктор Моро у филму „Острво доктора Мороа”.

ГНЕВ – као Вито Корлеоне у филму „Кум”.

ПОХЛЕПА – као коцкар Скај Мастерсон у филму „Момци и лутке”.

ЛЕЊОСТ – зар није довољно што није ништа снимао пуних девет година током осамдесетих?

ЗАШТО? КАКО!

КО ЈЕ ДАО ИМЕНА КРАТЕРИМА НА МЕСЕЦУ?

Како телескопом, тако
и голим оком, на
Земљином сателиту

запажају се кратери, широке долине које зову и
мора, али и планински венци, заравни и јаруге.

Први лунарни картограф, то јест селенограф,
био је белгијски астроном Мишел Флорен ван
Лангрэн зван Лангрэнус, који је још
1645. године објавио мапу с главним
обележјима Месеца. Он је увео појмове
„земаљски“, за брда и заравни који се
виде као светлији, и „водени“ (мора и
заливи) за области које су тамније а
за које се погрешно мислило да су
водене површине.

Тек две године касније,
1647. године, немачки астроном
Јоханес Хевелијус објавио је
лунарни атлас под називом
„Селенографија“, из ког
потичу многи данашњи
називи. Ипак, најуспешнији
селенографи били су
италијански језуитски
свештеник Ђовани Ричоли
и његов ученик Франческо
Грималди, творци мапе
Месечеве површине која
је објављена у Напуљу
1651. године. Од триста
назива којима су они
назвали одређене
предеље, 200 је и данас
у употреби ■

ДО КОЈЕ ВИСИНЕ МОЖЕ ДА ЛЕТИ ХЕЛИКОПТЕР?

Рекорд држи француски
хеликоптер „Alouet SA 315-001
Lama“, који је 21. јуна 1972. го-
дине достигао 12.442 метра
висине. Пилот је био Жан Бу-
ле. Ипак, приликом обичних
летова хеликоптери не пре-
лазе висину од шест хиљада
метара. Највећа висина коју
може да достигне ограниче-
на је због његовог облика, а и
због густине ваздуха која се
нагло смањује како се хели-
коптер пење. На великим ви-
синама ваздух није довољно
густ да би елиса окретањем
држала летелицу у ваздуху.
Ова неповољност делимично
може да се поправи мења-
њем угла под којим стоје
краси елисе, али само за-
кратко. Због разређеног ва-
здуха не могу правилно да
се хладе ни турбине: мотор
губи снагу јер му недостаје
кисеоник који је неопходан
за сагоревање горива ■

ЗАШТО НАС ПОНЕКАД ПОДИЛАЗЕ ЖМАРЦИ?

Језа, подилажење жмараца, изазвани су невољним и
изненадним скупљањем и опуштањем мишића. На пример,
кад имамо високу температуру, ова појава служи да се
тело лиши вишка топлоте, а кад је хладно доприноси да се
створи додатна топлота. Жмарци се не јављају само из
физиолошких потреба организма. Кад смо нервозни,
уплашени или напети, у телу се јавља низ
појава: повећава се крвни притисак, као
и број откуцаја срца, а крв се сјури
тамо где је најпотребнија (на пример
у мишиће да бисмо се припремили
за одбрану или бег). Тад се језа
јавља као психосоматски знак
који подиже узбуну
свих наших чула ■

ШТА ЗНАЧИ „МАТА ХАРИ”?

Мата Хари у време највеће славе и пред сам извршење смртне казне.

Ово име постало је синоним за шпијуна. Мата Хари заправо је било уметничко име Маргарете Гертруде Зелле, која је рођена 1876. године у Лаувардену, у холандској Фризiji где је њен отац радио као службеник. Иначе, њена мајка била је родом с острва Јаве. Кад се преселила у Париз, Маргарета је узела име Мата Хари, што на малajском значи „око дана”, то јест Сунце. Није била претерано лепа, али је била привлачна и умела је изазовно да плеше.

Кад је избио Први светски рат почела је да доставља податке Французима јер је имала везе с високим немачким официрима. Ухапшена је под оптужбом да је двоструки шпијун у корист Немачке. На суду је признала да је од Немаца добијала новац, али не и да је шпијун. Стрелјана је 15. октобра 1917. године ■

ПОДРУЧНИ
ЗАБАВНИК

КОЈИ ЈЕ НАЈМУДРИЈИ СТВОР НА ЗЕМЉИ, СРАЗМЕРНО ВЕЛИЧИНИ?

Сваки покушај мерења интелигенције у животињском царству мора прво да разреши шта се сматра интелигенцијом. Сналажење у лавиринту, једноставно рачунање, учење језика знакова – све су то људске заврзламе и животиње се у њима не сналазе јер у свом природном окружењу не морају да се с тим суочавају. Ако интелигенцију одредимо мало шире, као способност сналажења у непознатим околностима или у другачијим окружењима, онда нас бактерије „шију” све одреда. Можда би најједноставније било да се израчуна можда маса у поређењу

са укупном масом. Тако се добија какав-такав број можданих ћелија које нису заузеле координацијом тела, те су, према томе, слободне за апстрактније мисли. Ако се гледа на такав начин, победник је опет – човек ■

ДА ЛИ ЈЕ НАСА И ДАЉЕ У ВЕЗИ С ЛЕТЕЛИЦАМА „ВОЈАЦЕР” 1 И 2?

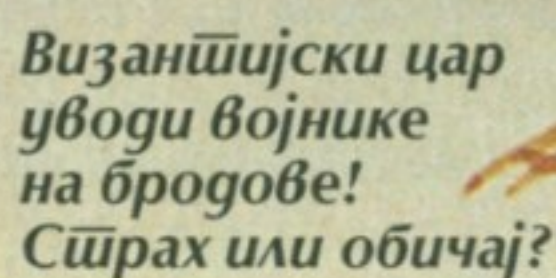
Сонде „Војацер” лансиране су у лето 1977. године, с циљем да посете Јупитер и Сатурн и истраже ове циновске планете и њихове пратиоце. Након тога обе су упућене изван Сунчевог система. „Војацер 2” скренут је да посети успут Уран и Нептун. Данас су обе сонде удаљене од Земље двоструко више од Плутона. „Војацер 1” удаљен је чак 15 милијарди километара и најудаљеније је дело људских руку. На спољној је ивици Сунчевог система, где престаје Сунчев утицај и почиње међузвездани простор. Ипак, упркос незамисливим раздаљинама, Наса је и данас у вези са обе летелице. Оне су опремљене предајницима на нуклеарни погон чије једва чујне сигнале хвата мрежа Насиних антена „Дубоки свемир” у Калифорнији, Шпанији и Аустралији. Но, чак и брзином светлости, радио-сигналима треба скоро 14 сати да од „Војацера 1” допутују до Земље ■

КАКО КОЛАГЕН УТИЧЕ НА ЗГЛОБОВЕ?

У зглобовима кости се држе заједно савитљивим лигаментима начињеним од беланчевине по имену колаген. Она је присутна и у тетивама којима су мишићи причвршћени за кости. Ако наше тело не може да произведе довољно колагена, смањује се савитљивост и покретљивост зглобова. Самим тим повећава се и опасност од повреда ■

ЧЕГА СУ СЕ ПЛАШИЛИ ВИЗАНТИНЦИ

СРЦБА МИРНОГ МОРА

ПОДПИШКИ
ЗАБАВНИК
26. 1. 2007.

сија III Анђела (1195–1203) у зиму 1200/1201. године. Пошто је најпре боравио на истоку, а потом лежио костобољу у топлој бањској води, испловио је из Астакинског залива с намером да иде у Цариград. Одједном је дунуо олујни ветар и подигао високе таласе. Брод, заливен водом са свих страна, сасвим се нагнуо напред и запретила је опасност да нестане у воденој маси. Посаду, која се својски трудила да спасе угрожену лађу, обузео је ужас будући да су исцрпили све напоре и знања из поморства. Са свих страна чули су се крици, призивање Бога, јауци очаја и запомагања престрављених путника. Како Хонијат саопштава, била је реч о представницима угледних родова, како мушкарцима, тако и женама, којима је земља била посебно драга, поготово у тренуцима кад је владала неизвесност да ли ће тло уопште и угледати. Претрпевши страх и пуно невоља, путници су се некако докопали најпре Принчевских острва – архипелага у Мраморном мору који се састоји из девет малих острва – а потом и Халкедона, града који је лежао на малоазијској обали, насупрот Цариграду.

Од памтивека људи који живе уз обале Средоземља добро знају кад се може мирно и сигурно отиснути према морској пучини, а кад пловидба прети да постане пустиловина с неизвесним завршетком. Они имају посебно рачунање времена ког се придржавају као неумољивог природног закона, а које је још

стари Хесиод преточио у стихове пуне поука, али и опомене:

„Чим се на врху смокве јави
шoliko лишће

Колики је шраг од сшоје
шшо га кораком својим

Осѣави врана, онда на море може се ђоћи.

У време пролећа шад је за
пловидбу згодан шренцшак."

Због тога је и славни Ћеновски кондотијер и прекалени морски вук Андреа Дорија, коме је поморство било као матерњи језик и који је Средоземље познавао боље него сопствено двориште, имао обичај да нагласи како у медитеранском басену постоје само три сигурне луке – Картагина, јуни и јули! Није без значаја да се истакне да је то изрека искусног адмирала из 16. столећа, дакле, из раздобља које је следило епоху великих географских открића и снажног напретка поморске вештине. Важно је додати да је овде реч о шпанској луци Картагини, а не о древном северноафричком граду чији су житељи на тлу Пиринејског полуострва подигли нову колонију са истим именом.

Препорука Богу

Није на одмет подсетити да су у Венецији још 1569 – после епохе великих географских открића и снажног узлета поморства у другој половини 15. и првој половини 16. столећа – била забрањена зимска путовања у раздобљу од 15. новембра до 20. јануара. Ни у источном Средоземљу није било другачије. Напротив, житељи Леванта имали су свој календар према

ком су пловили само од Светог Георгија до Светог Димитрија, дакле од 23. априла до 26. октобра (по јулијанском календару). Веома дуго је овај „хајдучки“ календар био у употреби широм источног Средоземља.

Ипак, зимске пловидбе предузимале су се више по нужди и из немале, али сигурност и удобност путовања нису били зајемчени. Тако је, на пример, принцеза Ана Савојска, будућа супруга цара Андроника III Палеолога (1328–1341) и доцније мајка василевса Јована V Палеолога (1341–1391), путовала по зимском времену у Цариград. Она је најпре из Шамберија, савојске престонице у Алпима, дошла у Савону, град на обали Лигуријског залива, недалеко од Ђенове. Ту је боравила од 18. октобра до краја новембра 1325. године, уз пратњу коју су чинили један капелан, три фрањевачка калуђера и неколико витезова и дворских дама. После обављених припрема, брод је запловио пут Цариграда крајем новембра 1325, а у византијску престоницу стигао је у фебруару 1326. године. Према сачуваним изворима, радило се о веома тешком и мучном путу који није остао без последица по здравствено стање тада двадесетогодишње Ане Савојске. Она се осећала толико лоше да је предвиђено венчање Андроника III Палеолога и принцезе из Алпа одложено и обављено је тек у октобру 1326. године. Дакле, не би се могло закључити да се зими уопште није пловило по Средоземном мору, али су таква путовања, поготово она дужа, ипак предузимана веома ретко.

Црно море, као најзабаченији део пространог медитеранског басена, смештено северније од осталих мора у Средоземљу, истовремено је и најнегостољубивије за пловидбу. Још од времена древних аргонаута који су бродили дуж његових јужних обала, позната је његова тешко предвидива ћуд. Црно море је одликују честе и брзе промене времена, као и хладни и снажни ветрови који дувају из јужноруских степа. О негостољубивости Црног мора писао је шпански изасланик Руј Гонзалес Клавихо који је описао једну буру коју је сам доживео, и покушао је да објасни зашто је Понт тако ћудљив. Према његовом мишљењу, то је отуда што је реч о округлом и затвореном мору, а једини излаз из њега је узани теснац Босфора. Оно нема равне него стрме обале, па не може да се излије, што је нарочито важно кад се зна да се у њега уливају многобројне реке које обилују водом. Подсетимо се да се у Црно море уливају велике реке као што су Дунав, Дњепар и Дњестар, а у Азовско море, повезано са Црним, и Дон. Због тога Црно море кипи и његова вода се креће укруг – наставља своје објашњење шпански писац – што се појачава у случајевима снажних ветрова својствених Понту. Отуда је посебно тешко приликом упловљавања из Црног мора у Босфор кад веома лако може да дође до оштећења пловила.

Невоље пловидбе по Црном мору искусио је и Ибн Батута, највећи арапски путник у средњем веку. На

свом дугом путовању он се почетком 1332. године обрео у граду Синопи на јужним обалама Понта. Његов боравак се продужио на четрдесет дана јер је чекао повољну прилику да исплови пут Крима. Унајмио је брод код неких Грка у Синопи и морао је да сачека још једанаест дана да дуне повољан ветар. Напослетку су се отиснули од обале, али када су се нашли на отвореном мору, после три ноћи, дунуо је олујни ветар тако да се Ибн Батута нашао у великој невољи и чинило се да њему и посади прети најгоре. Он је седео у бродској кабини с једним пратиоцем и наредио му је да изађе на палубу како би осмотрио стање на мору. Овај је тако учинио и, вративши се у кабину потпуно обесхрабрен, рекао је Ибн Батути: „Ја те препоручујем Богу!“ Олуја се толико разјарила да је ветар променио правац и вратио их надомак Синопе. Један тамошњи трговац чекао је у луци, али је Ибн Батута спречио заповедника брода да га укрца. После тога ветар је изненада попустио и брод је могао да настави пловидбу. Међутим, кад су се нашли на отвореном мору, поново је дунула бура, па су били принуђени да опет прођу кроз готово исте невоље. Ипак, кад се олуја смирила, ношени повољним ветром, успели су да дођу на обале Крима.

Посебна опасност приликом пловидби били су морски разбојници, па се с много разлога каже да три велике несреће могу задесити поморце и трговце на мору: олуја, пожар и гусари. У источном Средоземљу и у басену Црног мора током античког и у римског доба гусарење је имало локални значај. У Византијском царству је цветало кад држава није била у стању да на прави начин надгледа морске путеве. После осеке својствене за 10. и 11. век, средином 12. века добија на снази – Никита Хонијат говори о таласократији, односно превласти гусара на мору – док је успон доживело у раздобљу од 13. до 15. века. У то време гусари су најчешће потицали из италијанских поморских република, пре свега Ђенове, али било је и Византинаца. У првим деценијама 14. stoleћа све више је било Турака који су се бавили гусарењем. Сматра се да је разбојништво на мору доживело највећи успон у смутним временима крајем 14, током 15. и почетком 16. stoleћа. Морски разбојници нису задавали страх само онима који су пловили морем него су се често искрцавали на обале и пљачкали ■

Рагивој Рагућ

шездесет

ДНЕВНИК ЈЕДНОГ ТЕХНОМАНА

Батерија баш за мене Moixa Energy USBCELL

Готово сви дигитални уређаји користе AA батерије, па стога не чуди да је и кућа „Moixa Energy“ одлучила да их унапреди. Ове батерије имају пуњење преко USB прикључка, и зато су назване USBCELL.

Иако изгледају као и све друге батерије, обликоване су тако да се лако и једноставно, скидањем „поклопца“, стављају на USB прикључак, а потом на извор напајања, рачунар. После пет сати, биће напуњене.

Двоструко паковање батерија продаје се по цени од **20 евра**.

Више података о батеријама куће „Moixa Energy“ може да се нађе на адреси: www.usbcell.com

Музика с ревера Apple Music Box iPod

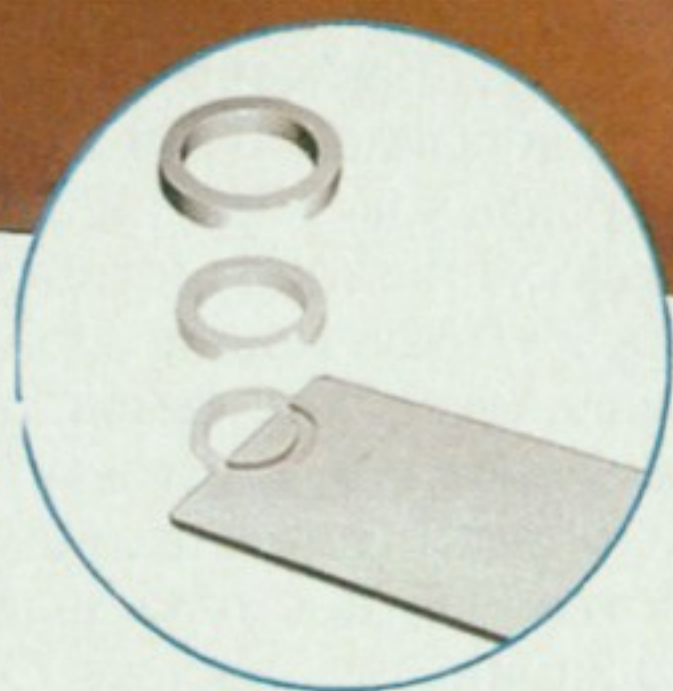
Да музички плејери могу да буду изузетно мали, а при том моћни, доказ је најновији уређај куће „Apple“.

Назван Music Box iPod није већи од кутије шибица па може да се носи закачен за ревер, џеп или крагну. Савршен је за путовања или дуге шетње јер у његову меморију од једног гигабајта ускладишти се и 240 мелодија.

Цена је око **80 евра**.

Какве све могућности красе овај уређај открива адреса: www.apple.com

Више од руковања Yanko Design Ring

Корисне и неопходне, а при том непрактичне, визиткарте лако се губе и затуре, па ће, судећи по свему, ускоро да изађу из употребе. Стручњак куће „Yanko Design“ Хидеаки Матсуи смислио је савршену замену за њих. То је Ring, мали електронски уређај, примопредајник

података, у облику прстена.

Стављен на прст уређај се напаја енергијом коју ствара из топлоте људског тела и размена „визиткарти“ обавља се једноставно, руковањем особа које на прсту имају Ring.

Иако приказивање овог електронског уређаја наликује на некакву научнофантастичну причу, заиста је питање дана кад ће се и по којој цени Ring појавити у продаји.

До тада није на одмет погледати како изгледа електронска визиткарта. Адреса је: www.yankodesign.com

Тастатура из снова

Logitech diNovo Edge Keyboard

Из постројења предузећа „Logitech” изашла је нова тастатура за рачунар, diNovo Edge Keyboard. Требало би да задовољи све кориснике рачунара, јер стручњаци овог предузећа потрудили су се да је обликују ослушкујући њихове жеље.

Тастатура је бежична, углављена је усправно на постољу (1), а у њену равну површину уграђен је миш налик на округли, на додир осетљиви, јастучић (2). Дакле, тастатура у потпуности олакшава и поједностављује рад, а то је оно што је корисницима најнеопходније.

Нови уређај већ се налази у продаји по цени од око **200 евра**.

Ко не може да издвоји толико новца за нову тастатуру, на адреси www.logitech.com може подробно да је погледа ■

Увек у првом реду

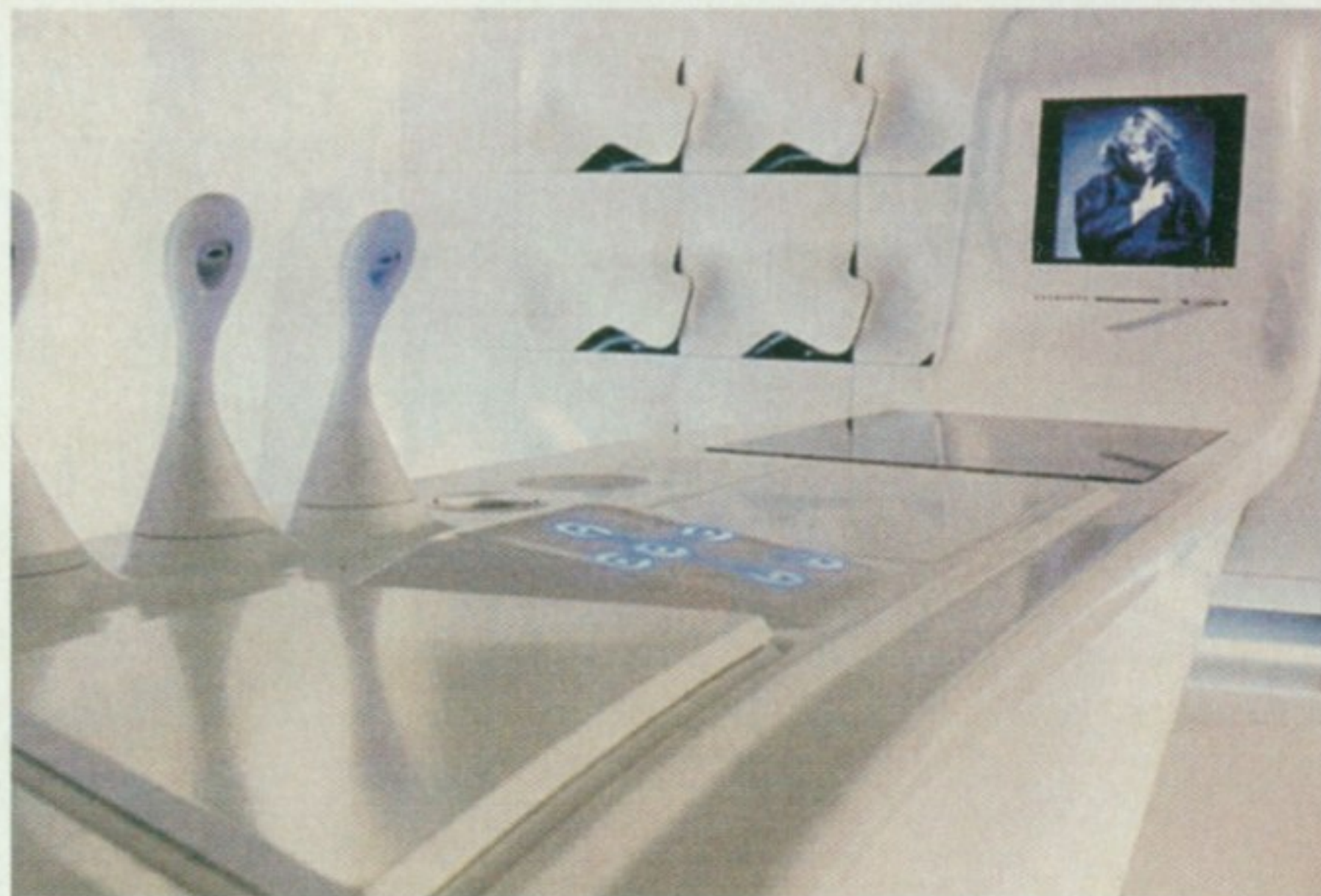
Pro Idee Spy Glass

Фини, мали догледи које су даме некада користиле у позоришту да би могле јасно и прегледно да виде сцену, поново се враћају у употребу. Наравно, имају нов, савремен изглед и широку намену. Изум су стручњака куће „Pro Idee”.

Назване једноставно Spy Glass, то су наочаре с оптичким стаклима и подешивачима даљине и оштрине слике. Израђују се у више облика и боја тако да могу да их користе и жене и мушкарци за гледање позоришних или биоскопских представа као и за праћење фудбалских утакмица или неких спортских надметања на стадионима.

За куповину Spy Glass наочара треба издвојити око **80 евра**.

Јасно, као на длану, могу да се погледају на адреси: www.proidee.com

За васионски јеловник

Ernesto Media Z Island

Домаћице, али и сви кулinari, с додатним задовољством моћи ће да кувају ако свој дом опреме Z Island кухињом.

Дело ирачке архитекте Захе Хадид наликује на васионски брод. Кухиња је опремљена уређајима за домаћинство необичног изгледа, али и разним другим дигиталним уређајима. Тако се уз кување може гледати телевизијски програм, слушати музика или претраживати Интернет.

Заиста занимљива и лепа, кухиња Z Island има једну ману, цену од **50.000 евра**.

Ипак, адреса www.ernestomedia.com омогућава да се бар завири у њу ■

Пријатна масажа

Pearl Mousepad

Да подлога по којој се креће рачунарски миш буде удобна за руку, посебну бригу показали су дизајнери куће „Pearl”. Испупчења и улегнућа на подлози која одмарају и масирају шаку употпунили су занимљивим цртежима.

Према истраживању које су спровели људи задужени за рекламу у кући „Pearl”, иако је избор подлога разноврстан, јачи пол најчешће се опредељује за Mousepad с цртежима обнаженог женског тела.

Цена за подлогу која масира и одмара руку износи око **7 евра**.

Ко жели да промени подлогу по којој се креће рачунарски миш, нека погледа понуду на адреси: www.pearl.com

С. Делибашић

ЛАКО СА СРБИЈОМ, ТЕШКО СА СРБИМА

Можеш ли ми рећи
како је Србија
добила име.

МОМЧИЛО СЕВИЋ
Врчин

Данашњи назив наше земље стар је око 200 година и резултат је ослободилачких устанака с почетка 19. века. Међутим, име народа, Срби, по коме је названа Србија, много је старије и никад није поуздано утврђено како је оно настало. Зна се само да се тако звало словенско племе које се у 7. веку доселило на Балкан.

Византијски цар Константин Седми Порфирогенит, који је владао у 10. веку, међу првима је покушао да одгонетне порекло имена Срби, али у томе није успео. У делу „О управљању царством“ (De administrando imperio) он је описао досељавање Словена на Балкан у време владавине византијског цара Ираклија (владао од 610. до 641), и навео да име Србин има везе с латинском речи servus – слуга, јер су Срби, наводно, служили Ираклија. То гледиште није прихваћено јер је утврђено да су Срби ово име донели из своје прадомовине.

И савременија страна тумачења тог имена различита су. Тако, по једном од њих, Србин потиче од пољске речи pasterb – пасторак, односно онај који не сиса мајчино млеко. По другом, Србин значи „слободни сељак“, а по трећем тумачењу, ово име означава „члана задружног и племенског савеза“.

Године 1959. наш познати стручњак за класичну филологију Милан Будимир (на слици), у напису „О старијим поменима српског имена“, расправљао је о свим дотадашњим теоријама и дошао до закључка да је првобитно значење речи Србин – саплеменик, сродник, савезник ■

Шездесет два

ЕРМИЛ И СТРАТЕНИК

Занима ме легенда о београдским мученицима светом Ермилу и Стратонику.

ЈЕЛЕНА РОДИЋ
Београд

Ево како је владика Николај у делу „Охридски пролог“ описао страдање светих мученика Ермила и Стратоника: „Цар Ликийније подиже велико гоњење на хришћане. Свети Ермил, хришћанин и ђакон при некој цркви, би ухваћен и изведен пред суд. Када му рекоше да га воде на мучење, он се веома обрадова. Узалуд му цар прећаше, Ермил исповеди слободно своју веру у Христа и одговори цару на све претње – Го-

сјод ми је ђомоћник, не бојим се, шћа ми може учинићи човек.

После тешких мучења, бацише Ермила у тамницу. А тамничар беше Стратоник, потајни хришћанин, који свим срцем саосећаше страдања Ермилова. Када и Стратоника доставише цару као хришћанина, цар пресуди да се обојица потопе у Дунав. Тада везаше Ермила и Стратоника у једну мрежу и потопише их у Дунав. После три дана тела њихова избаци вода на обалу и хришћани их нађоше и сахранише на 18 стадија од Београда. Ови славни мученици пострадаше за Христа и прославише се 315. године.”

Црква празнује ове светитеље на дан изласка овог броја нашег листа, 26. јануара, или 13. јануара по црквеном календару. Свети Ермил и Стратоник је крсна слава Музеја града Београда ■

**КАКВА
НАЦИОНАЛНА
СТРАНА!**

СВИ ДО ОБРЕНОВИЋА

Који су владари
владали Србијом
до појаве
династије
Обреновић?

**Р. Г.
Земун**

Од настанка династије
Немањић до другог
устанка против турске
вековне власти, историја
је забележила следеће
владаре Србије:

1 Стефан Немања
(велики жупан:
1166–1196);

2 Стефан
Првовенчани
(велики жупан:
1196–1217,
краљ:
1217–1228);

3 Радослав
(краљ:
1228–1233);

4 Владислав
(краљ:
1233–1243);

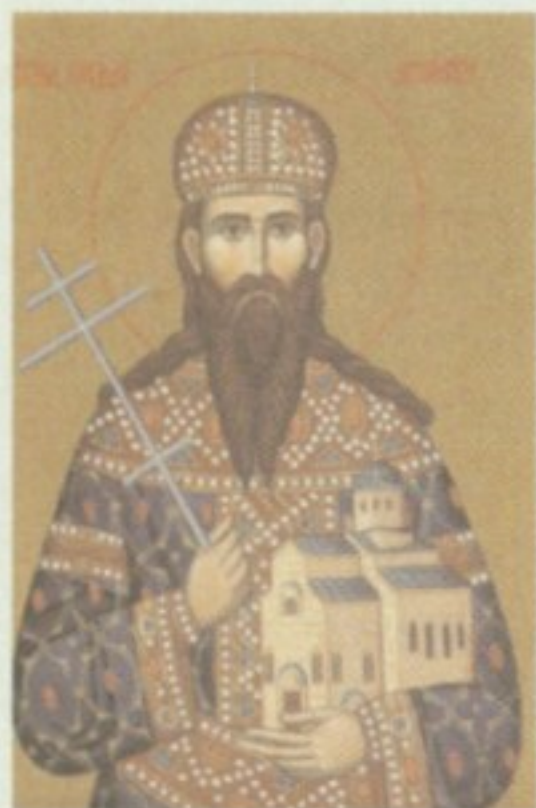
5 Стефан
Урош I
(краљ:
1243–1276);

6 Стефан
Драгутин
(краљ:
1276–1282);

7 Стефан
Урош II
Милутин
(краљ:
1282–1321);

ПОДНИК
ЗАБАВНИК
26. 1. 2007.

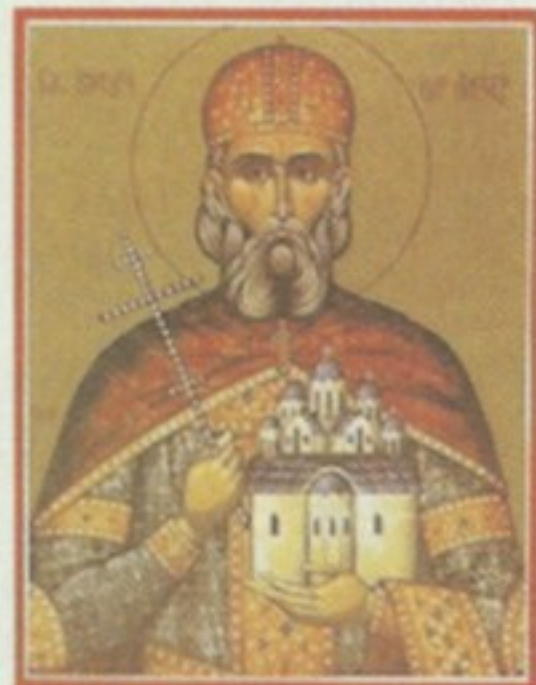
8
Стефан
Дечански
(краљ:
1321–1331);

9
Стефан Урош
IV Душан
(краљ:
1331–1345,
цар:
1345–1355);

10
Стефан
Урош
(цар:
1355–1371);

11
Лазар
Хребељановић
(кнез:
1371–1389);

12
Стефан
Лазаревић
(деспот:
1389–1427);

13
Ђурађ Бранковић
(деспот: 1427–1456);

14
Лазар Бранковић
(деспот: 1456–1458);

15
Стефан Бранковић
(деспот: 1458–1459);

16
Ђорђе
Петровић
(вожд
Карађорђе:
1804–1813)

БЕОГРАД, А У АМЕРИЦИ

Да ли је истина да у Сједињеним Америчким Државама постоји град који се зове Београд?

**МИЛАН
МИЛОСАВЉЕВИЋ**
Београд

Не само један већ више градова у различитим савезним америчким државама носи назив као и главни град Србије. Оснивач Београда (Belgrade) у савезној држави Мејн је Филип Сноу, ловац на крзна, који је дошао на језера 1774. године. За њим су пристизали и други и то с породицама, жељни да у Новом свету нађу обрадиву земљу и да заснују дом. Већ 1796. године место је имало двеста педесет становника тако да је тадашњи гувернер Комонвелта Масачусетс одобрио да се у провинцији Мејн оснује нови, 102. град по реду. Један од досељеника, млади Џон Базал Дејвис предложио је да се нови град назове – Београд. Град на седам језера данас има нешто мало више од две хиљаде становника.

Дејвис је, као представник компаније „Ист Индија“, боравио у Европи и вероватно је видео неку сличност с градом на ушћу Саве у Дунав. Постоји прича да је Дејвис био изненађен сазнањем да је град који је посетио после стотина година под исламом враћен у власт хришћана.

У САД постоји још неколико градова који се зову Београд: у држави Минесоти, потом у Небраски, Монтани, у Мисурију, Северној Каролини и у Тексасу ■

ГОСПОЋИЦА СРЕМАЦ

Молим те да ми помогнеш да решим две недоумице: да ли је правилније писати прво име па презиме или обрнуто и ако постоји правило, ко га је одредио? Да ли је Стеван Сремац, писац „Зоне Замфирове“, исти Стеван Сремац, писац „Зоне Замфирове – шта је било после“?

**ВЕСНА
Зрењанин**

Не постоји опште правило које би одредило да ли се прво изговара и пише име или презиме, у питању је сопствено поимање редоследа важности и неког неписаног бонтона. Људи који желе да истакну припадност одређеној лози непогрешиво ће се представити прво презименом, име им је тек на другом месту по значају. Мушкарци који су одслужили војни рок углавном, и кад скину униформу, настављају да

„рапортирају“ прво своје презиме, јер им је то била обавеза у војсци. Иако ниси тражила савет, бићемо слободни да ти га ипак понудимо: написала си нам писмо и представила се само као Весна, презиме ниси навела. Настави тако и даље. Али, кад је у питању нешто званично, после крштеног имена наведи и своје презиме.

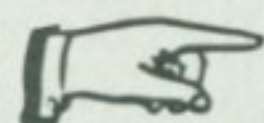
Стеван Сремац (1855–1906) само је један и уз име овог познатог писца везују се изузетно читана дела. Осим „Зоне Замфирове“, чувени су и романи „Поп Ђира и поп Спира“, „Ивкова слава“. Сремац је доживео свој други живот кад је, под редитељском лицом Здравка Шотре, његова „Зона“ 2002. године пресељена на велико платно: сматра се да је то најгледанији филм икада снимљен у нашој земљи. Душица Ступар, млада списатељица из Ниша, вероватно подстакнута великим занимањем за Зону и Манета, одлучила је да напише наставак и објави књигу „Зона Замфирове – шта је било после“. Да би привукла што више читалаца који желе да прочитају „причу која почиње тамо где ју је Сремац завршио“, намерно се потписује псеудонимом – Стевана Сремац ■

Дописујте се, људи!

Dragi Zabavnice,

Zelim da ti se zahvalim sto si objavio moje pismo u rubrici: "Dopisujte se ljudi", u jednom od prošlih brojeva. Malo sam se razocarala sto ste pismo objavili onako kao sto sam ga ja napisala, a nisam se bas potrudila da mi rukopis bude lep. Ne znam da li je to jedan od razloga sto mi niko nije pisao ili je danas u modi dopisivati se samo preko mobilnog telefona. To me je rastuzilo jer mislim da je lepo poslati i dobiti pismo. Zato ti ponovo pisem, ali ovoga puta cu pismo otkucati na kompjuteru. Zovem se Neda Derusek imam 11. godina i zelela bi da se dopisujem sa svim mojim vrsnjacima koji vole Britney Spears, Avril Lavigne, Beyounce, Pussycat Dolls... Treniram plivanje, idem na moderan ples, ucim engleski i nemacki. Volim zivotinje, skupljam nalepnice i jako volim da se druzim i sticem nove prijatelje. Moja adresa je: Jozef Atile 1/a 21226 Backo Petrovo Selo. Odgovaram 10 000 000 posto. VELIKI POZDRAV I NARAVNO SRECNA NOVA GODINA OD NEDE!!!

КАКО СЕ ЕНГЛЕСКА ЗОВЕ И ПРЕЗИВА?

Имам два питања: постоји ли разлика између Велике

Британије и Уједињеног Краљевства или су то само различити називи исте државе? И, како бих могао да нађем пријатеље из целог света?

НЕМАЊА СПАХИЋ
Н. Београд

Уједињено Краљевство чине Енглеска, Шкотска, Велс и Северна Ирска. Званичан назив државе је Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске. Међутим, кад се говори или пише о овој земљи, равноправно се

употребљавају називи Велика Британија, Уједињено Краљевство или само Енглеска и свима је јасно на коју државу се мисли.

Сасвим други појам је Заједница народа (CN) или – Комонвелт (и у нашем језику уврежен је енглески назив), добровољна унија педесет три сасвим независне државе од којих је већина некад била британска колонија. Енглеска краљица Елизабета II, иако на челу

Комонвелта, заправо нема никакву политичку већ само симболичну моћ. Елизабета II је суверен шеснаест држава Комонвелта, тридесет једна чланица су републике, а шест има монархе. Главну реч у овој заједници има генерални секретар.

У Даблину је 7. априла 1967. године основано Међународно удружење за тражење пријатеља путем дописивања (International Pen Friends – IPF). За четрдесет година, колико постоји IPF, милион и по људи узраста од осам до осамдесет година нашло је пријатеље широм земаљске кугле. Фебруара 2001. године седиште се из Ирске преселило у Аустралију. Удружење, чији је званичан сајт:

www.ipf.net.au, у време електронске поште и даље настоји да охрабри људе који се дописују на старински начин – обичним писмима. За неопходне детаље ево адресе: Julie Delbridge, International Pen Friends, PO Box 156, Suffolk Park, NSW 2481, Australia ■

TEENAGE TV PEĐOLINO
subotom od 10:10

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. РИБЉА ЧОРБА

Први рибар упецао је 24, други 28, а трећи 23 рибе ■

2. СТАРА КЊИГА

Број последње стране мора бити паран, па су једине могућности 156 и 516. Како је 156 мање од 165, закључујемо да је број последње стране 516. Сада лако уочавамо да је тражени број листова 176 ■

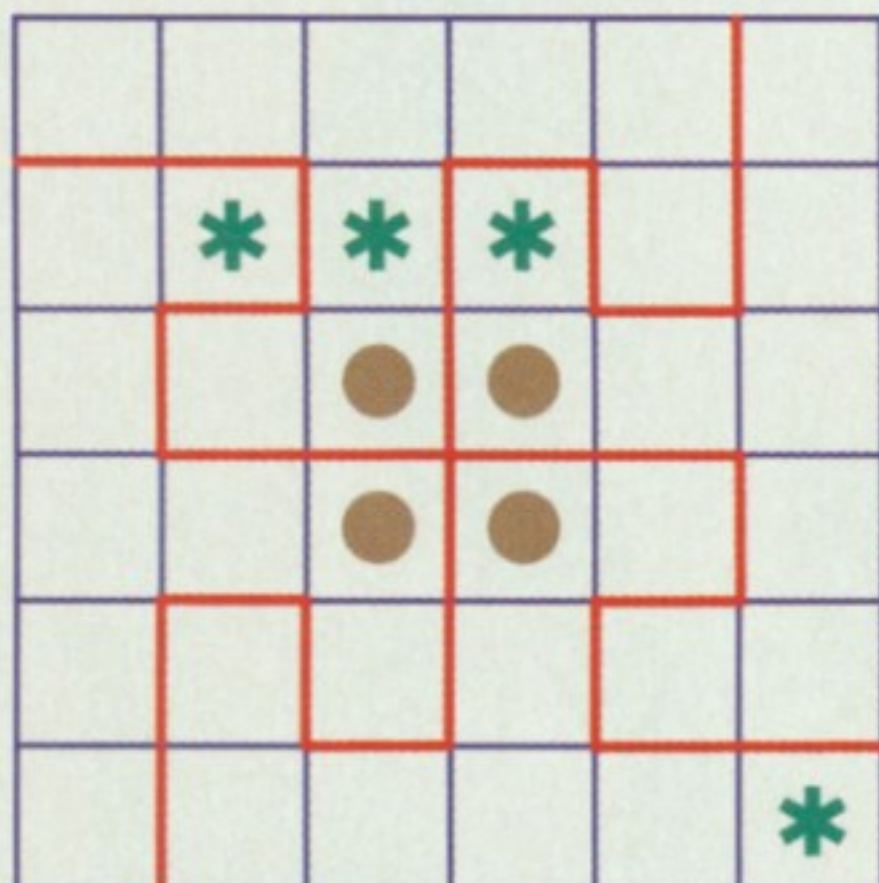
3. ДЕЧАК И ДЕВОЈЧИЦА

И дечак и девојчица имају по 6 година ■

4. ОДГОВАРАЈУЋА СЛОВА

Замените слова редним бројевима у абecedном поретку. Производ бројева које дају цифре у првом и трећем реду, једнак је броју који дају цифре у другом реду ($? = 8$, $? = 7$ и $? = 2$) ■

5. ПОДЕЛА

6. ДВА ПЕШАКА

Доца је стигао Јоцу после 19 дана пешачења ■

7. НАСТАВИТЕ НИЗ!

На непарним местима чланови низа разликују се за 3, а на парним за 2, те је $? = 14$ ■

8. РАЗРЕД

На почетку часа било је присутно $\frac{4}{5}$ ученика, а $\frac{1}{5}$ је одсутна. Број одсутних после уласка једног ученика је $\frac{1}{6}$ од броја свих ученика, тј. смањено се за $\frac{1}{5} - \frac{1}{6} = \frac{1}{30}$. Дакле, ученик је што и $\frac{1}{30}$, те одељење има укупно 30 ученика ■

Дойисујте се, људи!

Зовем се Олег и имам девет година. Хтео бих да се дойисујем с децом из целе Србије. Хоби ми је фудбал и сакупљање поштанских марка. Моја адреса: #401, 1128 6 Ave., New West, BC, V3M 6V8, Canada

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

26. 1. 2007.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Београд : Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Београд : Год. 1, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ

„Мајстори и певачи”

ИСПУЊАЉКА

Манастир Рача (Мађарска, анаконда, пастрмка, копирање, бела рада, трагичар) ■

КВИЗ

1. 18 ($12 + 4 + 2$), 2. Словачка и Молдавија (све су ово подунавске земље), 3. Слово „Т”, 4. 19 (нема нулте године), 5. 107 ($2 + 100 + 1 + 4$), 6. Ураган, 7. Мравља киселина, 8. Петар Кочић („Јазавац пред судом”), 9. На +4, 10. Монтенегро и Карадаг ■

УКРШТЕНИЦА

Ита, Брус, Катарина, атомијум, кулисе, Ал, некад, Вал, Лаос ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Стоп, оскоруше, милиметар, Лир, Илија, амаро, и, Сава Шумановић, а, Енаре, лим, Одра, Аника, Ен, Ралф, ометање, ка, ара, Асирац, омеђавање, Аце, табакере, Трир ■

ПОГАЂАЉКА

Сеница

АНАГРАМ

Опсерваторија

С. Б.

Дойисујте се, људи!

Ђао свима!
Ја сам Срђан. Из Београда сам имам 21 годину. Много волим да се дружим, па ако неко жели боље да ме упозна и да сћекне још једног другара може да ми пише на:
srdjan_5000@yahoo.com

— шездесет пет

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2868

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника” изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Јоахим Цаумзегел

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа

ПОЛИТИКА АД

Графички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК”
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат 330-1452; 330-1456

техничка редакција

330-1454

центра

3373-111

претплата

330-1617

Огласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE. SWIFT-BIC: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBJCSBG

Korisnik: CS7326510000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II COMMERZBANK AG, Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: COBADEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBCSBG

Korisnik: CS73205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

– 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА

РИЧАРД ХОРОВИЦ

издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕССУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

SAMO NA TV PINK
SVAKE NEDELJE U 20 h

SAMO NA TV PINK
SVAKE NEDELJE U 20 h

režija: Slobodan Šuljagic

**Nikola Simić, Jelisaveta Sablić, Mirka Vasiljević,
Borka Tomović, Ljilja Stepanović, Nada Macanković**

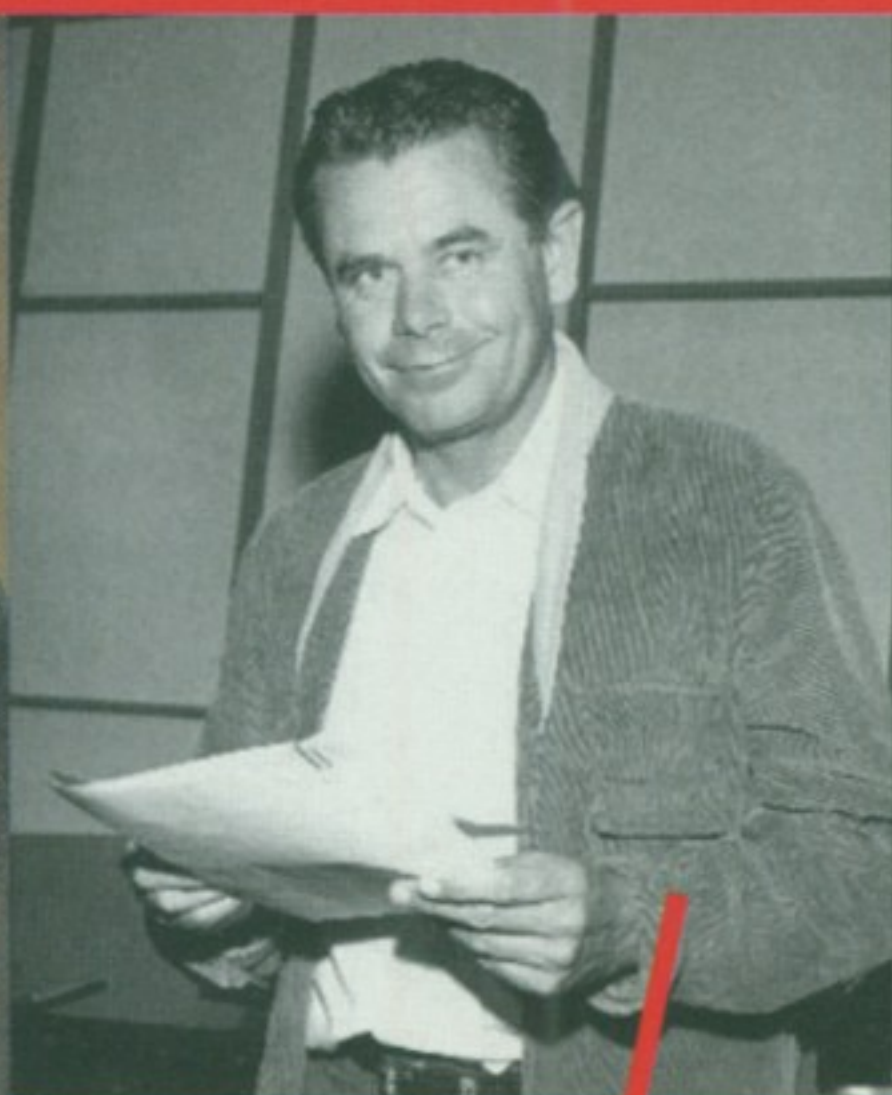
РЕКЛИ

СУ О СПОСОБНОСТИ

**ЉУДИ ОБИЧНО
РАЗМИШЉАЈУ
САМО
О СВОЈИМ
ПОТРЕБАМА,
А НИКАД
О СВОЈИМ
СПОСОБНОСТИМА.**

Наполеон I Бонапарта
француски војсковођа и цар
(1769–1821)

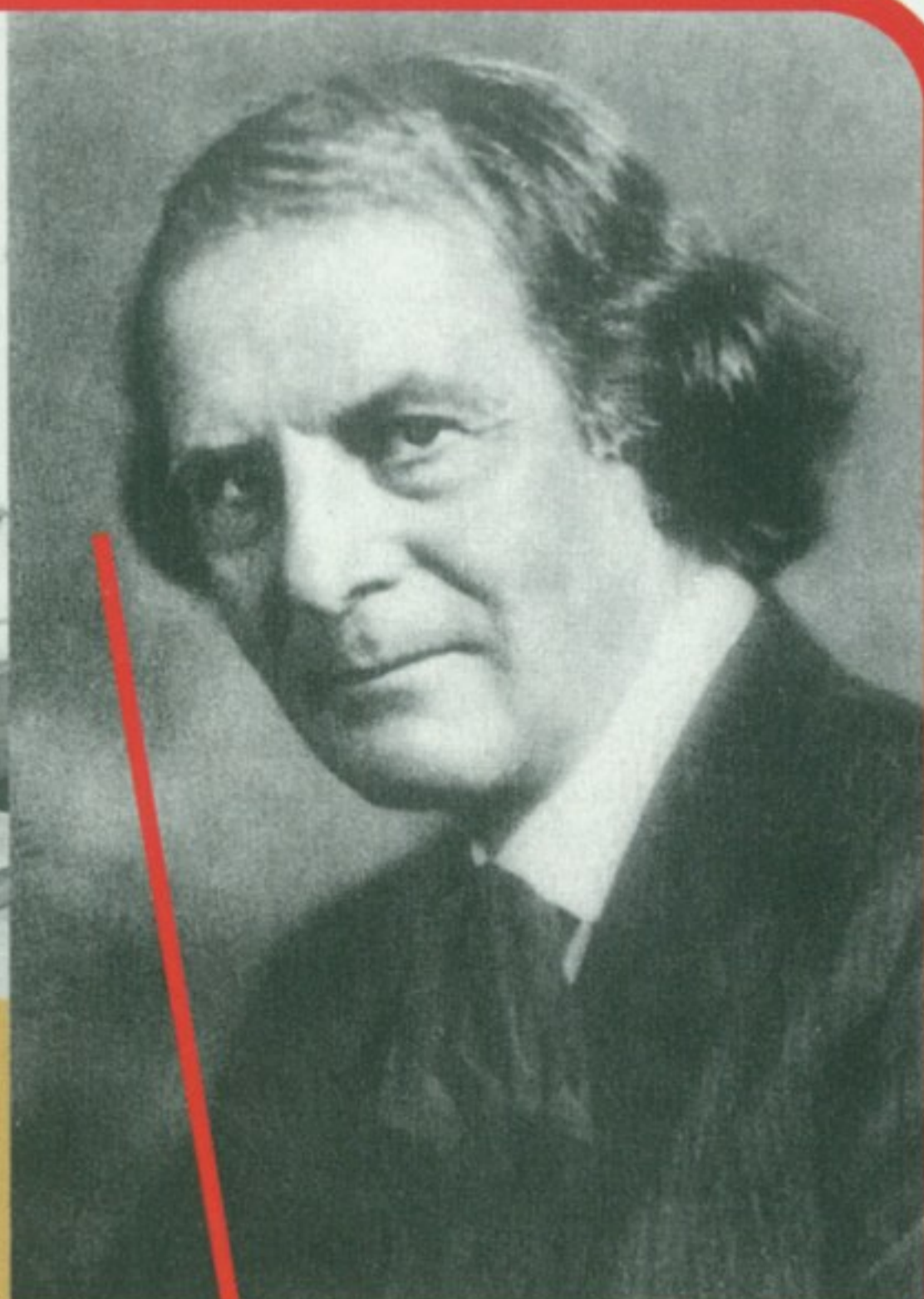
**УКОЛИКО МЕ
ЉУДИ ПОЖУРУЈУ,
ЈА ИМ УВЕК
НАГЛАСИМ ДА
ИМАМ ЈОШ САМО
ЈЕДНУ БРЗИНУ И
ТО ОНУ – СПОРИЈУ.**

Глен Форд
амерички глумац
(1916–2006)

**ЗА МЕНЕ ЈЕ
СВЕЈЕДНО
ДА ЛИ РАДНИК
СТИЖЕ ИЗ
СИНГ СИНГА
ИЛИ С ХАРВАРДА.
МИ ЗАПОСЛИМО
ЧОВЕКА,
А НЕ ЊЕГОВУ
ПРОШЛОСТ.**

Хенри Форд
амерички индустријалац
(1863–1947)

**ЈЕДНА МАШИНА
МОЖЕ ДА ОБАВЉА
ПОСАО КОЈИ БИ
РАДИЛО ПЕДЕСЕТ
ОБИЧНИХ ЉУДИ.
НИЈЕДНА МАШИНА
НЕ МОЖЕ ДА
ЗАМЕНИ ЈЕДНОГ
ИЗУЗЕТНО
СПОСОБНОГ
ЧОВЕКА.**

Елберт Хабард
амерички писац
(1856–1915)

**ЈЕДИНО
МУЧЕНИШТВОМ
НЕСПОСОБАН
ЧОВЕК МОЖЕ ДА
ПОСТАНЕ ПОЗНАТ.**

Џорџ Бернард Шо
енглески књижевник
(1856–1950)

**НАПРЕДУЈУЋИ У
ЖИВОТУ УЧИМО
КОЈЕ СУ ГРАНИЦЕ
НАШИХ
СПОСОБНОСТИ.**

Џејмс Ентони Форд
енглески историчар
(1818–1894)

**СВЕТ ЈЕ НАЛИК
ТАБЛИ НА КОЈОЈ
СУ ПРОБУШЕНЕ
РУПЕ: КОЦКАСТИ
ЉУДИ ГУРАЈУ СЕ
У ОКРУГЛЕ
ОТВОРЕ, А ОНИ
ОКРУГЛИ – У
КОЦКАСТЕ.**

Џорџ Беркли
енглески филозоф
(1685–1753)

**АКО ВЕЋ НЕШТО
НЕ МОЖЕШ ДА
УРАДИШ КАКО
ТРЕБА, НАУЧИ ДА
УЖИВАШ ДОК ТО
ЛОШЕ ОБАВЉАШ.**

Ешли Брилијант
амерички аутор стрипа
енглеског порекла
(рођен 1933)

**РАЗМИСЛИТЕ
О ПОШТАНСКОЈ
МАРКИЦИ:
ЊЕНА КОРИСТ
СВОДИ СЕ НА ТО
ДА СЕ ПРИЛЕПИ
ЗА НЕКУ СТВАР
СВЕ ДОК
НЕ СТИГНЕ
ТАМО ГДЕ ТРЕБА.**

Џош Билингс
амерички писац
(1818–1885)

**ЛИСИЦА ЈЕ
ОВЛАДАЛА
МНОШТВОМ
ТРИКОВА, А ЈЕЖ
САМО ЈЕДНИМ.
МЕЂУТИМ, ТАЈ ТРИК
НАЈБОЉИ ЈЕ ОД СВИХ.**

Еразмо Ротердамски
холандски хуманистички
стваралац
(1466–1536)

**ПАТУЉАК ВИДИ
ВИШЕ ОД ЦИНА КАД
СЕ ПОПНЕ НА
ЊЕГОВА РАМЕНА.**

Семјуел Тејлор Колриџ
енглески песник
(1772–1834)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD

© 1994 United Feature Syndicate, Inc.